

Giftfri vardag

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen lägger skrivelse 2015/16:169 Giftfri vardag till handlingarna. I skrivelsen redovisar regeringen sina insatser på kemikalieområdet under de senaste åren. Skrivelsen följer också upp propositionen På väg mot en giftfri vardag – plattform för kemikaliepolitiken (prop. 2013/14:39).

Utskottet föreslår ett tillkännagivande till regeringen. Enligt utskottet är det angeläget att regeringen intensifierar arbetet och med kraft fortsätter att verka för ett förbättrat EU-regelverk så att hanteringen och bedömningen av grupper av kemiska ämnen blir effektivare. Utskottet föreslår att riksdagen avslår övriga motionsyrkanden, främst med hänvisning till pågående arbete och utredningar. Vissa motionsyrkanden tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen behandlat tidigare under valperioden, och dessa behandlas därför förenklat i ett särskilt avsnitt.

I betänkandet finns 30 reservationer (M, SD, C, V, L, KD).

Behandlade förslag

Skrivelse 2015/16:169 Giftfri vardag.

12 yrkanden i två motioner som väckts med anledning av skrivelsen.

Ett sjuttioal yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2016/17.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	4
Redogörelse för ärendet.....	8
Ärendet och dess beredning.....	8
Skrivelsens huvudsakliga innehåll.....	8
Utgångspunkter för och inriktning av kemikaliepolitiken.....	9
Utskottets överväganden.....	12
EU:s miljögaranti.....	12
Miljökrav vid offentlig upphandling.....	13
Rättslig reglering av nanomaterial inom EU.....	16
Hormonstörande ämnen m.m.....	19
Miljömål i EU.....	28
Hantering av grupper av kemiska ämnen.....	29
Stärkt kemikaliearbete.....	32
Information till konsumenter.....	36
Utfasning av och förbud mot mikroplaster.....	40
Ekonomiska styrmedel.....	45
EU:s kemikalielagstiftning.....	49
Tillsyn av kemikalier i varor.....	53
Högfluorerade ämnen.....	57
Tillämpning av växtskyddsmedelslagstiftningen m.m.....	61
Substitution och utfasning av farliga kemikalier.....	69
Övriga frågor.....	74
Motioner som bereds förenklat.....	78
Reservationer.....	79
1. EU:s miljögaranti, punkt 1 (SD).....	79
2. EU:s miljögaranti, punkt 1 (KD).....	79
3. Miljökrav vid offentlig upphandling, punkt 2 (KD).....	80
4. Rättslig reglering av nanomaterial inom EU, punkt 3 (KD).....	81
5. Begränsning av hormonstörande ämnen, punkt 4 (V).....	82
6. Utfasning av särskilt farliga ämnen, punkt 5 (M, C, V, L, KD).....	83
7. Förbud mot bisfenoler, punkt 6 (C, V).....	83
8. Förbud mot bisfenoler, punkt 6 (KD).....	84
9. Miljömål i EU, punkt 7 (C).....	85
10. Stärkt kemikaliearbete, punkt 9 (M).....	85
11. Stärkt kemikaliearbete, punkt 9 (C).....	86
12. Information till konsumenter, punkt 10 (C).....	87
13. Information till konsumenter, punkt 10 (V).....	88
14. Utfasning av och förbud mot mikroplaster, punkt 11 (M, C, L, KD).....	88
15. Utfasning av och förbud mot mikroplaster, punkt 11 (V).....	89
16. Utfasning av fossilbaserade plaster, punkt 12 (C).....	90
17. Ekonomiska styrmedel inom kemikaliepolitiken, punkt 13 (SD).....	90
18. Ekonomiska styrmedel inom kemikaliepolitiken, punkt 13 (C).....	91
19. Utredning om nya effektiva ekonomiska styrmedel, punkt 14 (M).....	91
20. Åtgärder för att uppnå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö, punkt 15 (M, C, L, KD).....	92
21. EU:s kemikalielagstiftning, punkt 16 (C).....	93
22. Tillsyn av kemikalier i varor, punkt 17 (M).....	94
23. Tillsyn av kemikalier i varor, punkt 17 (C).....	94

24. Högfluorerade ämnen, punkt 18 (C)	95
25. Tillämpning av växtskyddsmedelslagstiftningen m.m., punkt 19 (M)	96
26. Tillämpning av växtskyddsmedelslagstiftningen m.m., punkt 19 (SD)	97
27. Tillämpning av växtskyddsmedelslagstiftningen m.m., punkt 19 (C) ..	98
28. Tillämpning av växtskyddsmedelslagstiftningen m.m., punkt 19 (KD)	98
29. Substitution och utfasning av farliga kemikalier, punkt 20 (C)	99
30. Kosmetiska produkter m.m., punkt 21 (C)	100
Särskilda yttranden	102
1. Motioner som bereds förenklat, punkt 23 (M)	102
2. Motioner som bereds förenklat, punkt 23 (C)	102
3. Motioner som bereds förenklat, punkt 23 (L)	102
4. Motioner som bereds förenklat, punkt 23 (KD)	102
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	103
Skrivelsen	103
Följdmotionerna	103
Motioner från allmänna motionstiden 2016/17	104
<i>Bilaga 2</i>	
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet	112

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. EU:s miljögaranti

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:3420 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 1,
2016/17:2449 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 1 och
2016/17:2559 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 1.

Reservation 1 (SD)

Reservation 2 (KD)

2. Miljökrav vid offentlig upphandling

Riksdagen avslår motion

2015/16:3420 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 2.

Reservation 3 (KD)

3. Rättslig reglering av nanomaterial inom EU

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:3420 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 3 och
2016/17:2559 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 3.

Reservation 4 (KD)

4. Begränsning av hormonstörande ämnen

Riksdagen avslår motion

2016/17:600 av Åsa Westlund (S) yrkandena 1–6.

Reservation 5 (V)

5. Utfasning av särskilt farliga ämnen

Riksdagen avslår motion

2016/17:2670 av Kristina Yngwe m.fl. (C, M, L, KD) yrkande 9 i denna del.

Reservation 6 (M, C, V, L, KD)

6. Förbud mot bisfenoler

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:3420 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 4,
2016/17:824 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 7,
2016/17:1296 av Jan Lindholm (MP) och
2016/17:2559 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 4.

Reservation 7 (C, V)

Reservation 8 (KD)

7. Miljömål i EU

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:3421 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 1 och

2016/17:824 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 5.

Reservation 9 (C)

8. Hantering av grupper av kemiska ämnen

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om hantering av grupper av kemiska ämnen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2015/16:3421 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 2,

2016/17:643 av Åsa Westlund (S),

2016/17:824 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 2 och 8 samt

2016/17:3165 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 3.

9. Stärkt kemikaliearbete

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:3421 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 3,

2016/17:824 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 3 och

2016/17:3165 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 7.

Reservation 10 (M)

Reservation 11 (C)

10. Information till konsumenter

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:3421 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 4,

2016/17:169 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 5 och

2016/17:824 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 9, 12 och 30.

Reservation 12 (C)

Reservation 13 (V)

11. Utfasning av och förbud mot mikroplaster

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:3421 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 5,

2016/17:242 av Niclas Malmberg (MP),

2016/17:644 av Åsa Westlund och Lena Hallengren (båda S) yrkandena 2 och 3,

2016/17:824 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 43,

2016/17:1989 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 5,

2016/17:2095 av Maria Stockhaus (M) och

2016/17:2499 av Sofia Damm (KD) yrkande 2.

Reservation 14 (M, C, L, KD)

Reservation 15 (V)

12. Utfasning av fossilbaserade plaster

Riksdagen avslår motion

2016/17:824 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 44.

Reservation 16 (C)

13. Ekonomiska styrmedel inom kemikaliepolitiken

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:3421 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 8 och

2016/17:2449 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 2.

Reservation 17 (SD)

Reservation 18 (C)

14. Utredning om nya effektiva ekonomiska styrmedel

Riksdagen avslår motion

2016/17:3165 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 4.

Reservation 19 (M)

15. Åtgärder för att uppnå miljö kvalitetsmålet Giffri miljö

Riksdagen avslår motion

2016/17:2670 av Kristina Yngwe m.fl. (C, M, L, KD) yrkande 10.

Reservation 20 (M, C, L, KD)

16. EU:s kemikalielagstiftning

Riksdagen avslår motion

2016/17:824 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 1 och 29.

Reservation 21 (C)

17. Tillsyn av kemikalier i varor

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:824 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 4,

2016/17:3037 av Annika Qarlsso n m.fl. (C) yrkande 27 och

2016/17:3165 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 6.

Reservation 22 (M)

Reservation 23 (C)

18. Högfluorerade ämnen

Riksdagen avslår motion

2016/17:824 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 10 och 35.

Reservation 24 (C)

19. Tillämpning av växtskyddsmedelslagstiftningen m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:973 av Jan R Andersson (M) yrkandena 1 och 2,

2016/17:1563 av Betty Malmberg (M) i denna del,

2016/17:1818 av Josef Fransson (SD),

2016/17:2004 av Anders Åkesson och Staffan Danielsson (båda C),

2016/17:2023 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande

12,

2016/17:2098 av Maria Stockhaus (M),

2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 32,

2016/17:2449 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 3–5,
2016/17:2463 av Sofia Damm (KD) och
2016/17:3173 av Jonas Jacobsson Gjörtlér m.fl. (M) yrkande 5.

Reservation 25 (M)

Reservation 26 (SD)

Reservation 27 (C)

Reservation 28 (KD)

20. Substitution och utfasning av farliga kemikalier

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:3421 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 7 och

2016/17:1292 av Jan Lindholm (MP) yrkande 1.

Reservation 29 (C)

21. Kosmetiska produkter m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:3421 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 6 och

2016/17:824 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 17.1, 20 och 23.

Reservation 30 (C)

22. Skrivelsen

Riksdagen lägger skrivelse 2015/16:169 till handlingarna.

23. Motioner som bereds förenklat

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 14 februari 2017

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Matilda Ernkrans

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Matilda Ernkrans (S), Kristina Yngwe (C), Jonas Jacobsson Gjörtlér (M), Isak From (S), Sara Karlsson (S), Martin Kinnunen (SD), Åsa Coenraads (M), Johan Büser (S), Gunilla Nordgren (M), Monica Haider (S), Anders Forsberg (SD), Lars Tysklind (L), Jens Holm (V), Lars-Axel Nordell (KD), Marianne Pettersson (S), Jesper Skalberg Karlsson (M) och Emma Nohrén (MP).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlas regeringens skrivelse 2015/16:169 Giftfri vardag och två följdmotioner med sammanlagt 12 yrkanden. Därutöver behandlar utskottet 70 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2016/17. De allmänna motionerna tar upp frågor som rör EU:s miljögaranti, miljökrav vid offentlig upphandling, nanomaterial, hormonstörande ämnen inklusive bisfenoler, hantering av grupper av kemiska ämnen, ett stärkt kemikaliearbete, information till konsumenter, utfasning av och förbud mot plaster, ekonomiska styrmedel, EU:s kemikalielagstiftning, tillsyn av kemikalier i varor, högfluorerade ämnen, tillämpning av växtskyddsmedelslagstiftningen, substitution och utfasning av farliga kemikalier samt kosmetiska produkter.

Utskottet föreslår ett tillkännagivande till regeringen. Enligt utskottet är det angeläget att regeringen intensifierar arbetet och med kraft fortsätter att verka för ett förbättrat EU-regelverk så att hanteringen och bedömningen av grupper av kemiska ämnen blir effektivare. Utskottet avstyrker övriga motioner i huvudsak med hänvisning till att arbete pågår i dessa frågor. Ett antal motionsyrkanden tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen behandlat tidigare under valperioden, och dessa behandlas därför förenklat. Samtliga motionsförslag redovisas i bilaga 1.

I betänkandet finns 30 reservationer (M, SD, C, V, L, KD).

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

Miljöpolitiken ska uppfylla kraven i de nationella miljökvalitetsmålen. Miljökvalitetsmålet Giftfri miljö innebär att förekomsten av ämnen i miljön som har skapats i eller utvunnits av samhället inte ska hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden. Halterna av naturfrämmande ämnen är nära noll och deras påverkan på människors hälsa och ekosystemen är försumbar. Halterna av naturligt förekommande ämnen är nära bakgrunds nivåerna.

Miljökvalitetsmålet Giftfri miljö bedöms vara ett av de miljökvalitetsmål som är svårare att uppnå. Regeringen understryker i regeringsförklaringen 2015, och i uppdraget till Kemikalieinspektionen om en handlingsplan för en giftfri vardag 2015–2017, att Sverige ska gå före med nationell lagstiftning mot farliga kemikalier. Ytterligare en prioriterad insats är att skapa förutsättningar för förskolor och skolor att bli giftfria genom att förse dem med kunskaper och verktyg för miljöanpassad upphandling. Vidare lägger regeringen stor vikt vid att minska exponeringen för högfluorerade ämnen.

Regeringen har under ett antal år gjort ytterligare satsningar för att stärka och skynda på olika åtgärder som bidrar till att uppnå målet. I skrivelsen redovisar regeringen de åtgärder som vidtagits i syfte att stärka arbetet med att

uppnå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö. Redovisningen tar sin utgångspunkt i olika farliga ämnen, ämnesgrupper och varugrupper som varit i fokus för insatser. Skrivelsen är därmed också delvis en uppföljning av propositionen På väg mot en giftfri vardag – plattform för kemikaliepolitiken (prop. 2013/14:39).

Utgångspunkter för och inriktning av kemikaliepolitiken

Miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö

Grundläggande för kemikaliepolitikens inriktning är de mål som riksdagen och regeringen har antagit och som ingår i det nationella miljömålssystemet (prop. 2009/10:155, bet. 2009/10:MJU25, rskr. 2009/10:377). Miljömålssystemet består av ett generationsmål, 16 miljö kvalitetsmål och etappmål för olika områden. Miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö är och har varit en viktig utgångspunkt för den svenska kemikaliepolitiken och de ställningstaganden Sverige gjort inom EU och internationellt.

En särskild strategi för att nå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö och generationsmålet (prop. 2013/14:39, bet. 2013/14:MJU13, rskr. 2013/14:185) har antagits. Syftet med strategin är att ge tydlig prioritet åt insatser inom områden där det finns ett stort behov av åtgärder för att öka takten i arbetet med att nå miljö kvalitetsmålen. Strategin för en giftfri miljö utgörs av åtta etappmål och av insatser som bidrar till att nå etappmålen, miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö och generationsmålet. Den innehåller åtgärder på nationell nivå, EU-nivå och internationell nivå med tyngdpunkt på att tillämpa och stärka EU-regelverk om kemikalier så att ny kunskap tas fram och omsätts i åtgärder för att bättre skydda människors hälsa och miljön (prop. 2014/15:1 utg.omr. 20 s. 18).

Handlingsplan för en giftfri miljö

Handlingsplanen för en giftfri vardag utgör en viktig del av den samlade strategin för att nå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö. I juni 2014 redovisade Kemikalieinspektionen hur handlingsplanen för en giftfri vardag 2011–2014 kan vidareutvecklas för perioden 2015–2020 (Handlingsplan för en giftfri vardag 2015–2020 – Skydda barnen bättre, rapport 5/14). Planen fokuserar även i fortsättningen på att skydda människans fortplantning och barns hälsa genom olika åtgärder på nationell nivå, EU-nivå och internationell nivå.

I februari 2015 presenterade Kemikalieinspektionen en rapport som är en slutredovisning till regeringen av arbetet med handlingsplanen under åren 2011–2014 (Handlingsplan för en giftfri vardag 2011–2014, slutredovisning rapport 1/15). Av rapporten framgår att denna satsning har gjort det möjligt för Kemikalieinspektionen att kraftigt utöka insatserna nationellt, inom EU och internationellt. Arbetet har främst varit inriktat på åtgärder för att skydda

barns och ungdomars hälsa. Under åren 2011–2014 prioriterades arbetet med EU:s kemikalielagstiftning, internationellt arbete, tillsyn av farliga ämnen i varor och dialoger med näringslivet för att minska riskerna med farliga ämnen i varor. Kemikalieinspektionen har också samarbetat med andra myndigheter inom handlingsplanens olika delprojekt.

Den 8 januari 2015 beslutade regeringen att ge Kemikalieinspektionen i uppdrag att vidareutveckla handlingsplanen för en giftfri vardag i syfte att intensifiera arbetet för att uppnå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö under åren 2015–2017. Av uppdraget framgår att Kemikalieinspektionen inom ramen för befintliga anslag ska utveckla och genomföra kostnadseffektiva åtgärder med ledning av den strategi för att uppnå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö som regeringen har beslutat och redovisat för riksdagen (prop. 2013/14:39 På väg mot en giftfri vardag – plattform för kemikaliepolitiken). Uppdraget ska slutredovisas senast den 1 september 2017.

Kemikalielagstiftningen

Ett övergripande syfte med kemikaliepolitiken och kemikalielagstiftningen är att förebygga skador på människors hälsa och miljön. En grundläggande princip i kemikalielagstiftningen är att det är de företag som sätter ut produkter på marknaden som har det huvudsakliga ansvaret för att se till att människors hälsa och miljön inte skadas. I 2 kap. miljöbalken (1998:808) finns allmänna hänsynsregler och regler om försiktighetsmått som ska följas av verksamhetsutövare för att undvika skador på människors hälsa eller miljön, däribland att verksamhetsutövaren ska ha den kunskap som behövs för att skydda människors hälsa och miljön mot skada och olägenhet. Även försiktighetsprincipen, substitutionsprincipen och principen att förorenaren betalar kommer till uttryck i miljöbalkens hänsynsregler.

Kemikalierglerna är i hög grad harmoniserade inom EU. Reglerna för såväl kemiska produkter som varor har i allmänhet artikel 114 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt som rättslig grund. Detta innebär att kraven är harmoniserade och att enskilda medlemsstater i princip inte får tillämpa vare sig strängare eller lindrigare krav. Sverige behöver därför huvudsakligen verka inom EU för att utveckla lagstiftningen inom området. Reachförordningen är en EU-förordning som samlar flera tidigare EU-regler om allmänkemikalier i en rättsakt och inrättar en kemikaliemyndighet på EU-nivå (Echa). Huvudelementen i förordningen kan sammanfattas enligt följande: registrering, information om kemikalierna, utvärdering, tillstånd, begränsningar och information om varor.

Vidare bör nämnas att utveckling av EU:s kemikalielagstiftning behandlas i det sjunde miljöhandlingsprogrammet som trädde i kraft den 1 januari 2014 (Europaparlamentets och rådets beslut nr 1386/2013/EU av den 20 november 2013 om ett allmänt miljöhandlingsprogram för unionen till 2020 – Att leva gott inom planetens gränser). Programmet är ett viktigt ramverk för miljöpolitikens fortsatta utveckling på EU-nivå. Av

miljöhandlingsprogrammet framgår bl.a. att ett fortsatt genomförande av Reach behövs för att säkerställa en hög skyddsnivå för människors hälsa och miljön, liksom fri rörlighet för kemikalier på den inre marknaden, samtidigt som man ökar konkurrenskraften och innovationer och tar hänsyn till de små och medelstora företagens särskilda behov. Senast 2018 ska EU ta fram en strategi för en giftfri miljö som bidrar till innovation och utveckling av hållbara alternativ, däribland icke-kemiska alternativ.

Utskottets överväganden

EU:s miljögaranti

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att revidera artikel 114 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, EU:s s.k. miljögaranti.

Jämför reservationerna 1 (SD) och 2 (KD).

Skrivelsen

Inom EU tillmäts den inre marknaden och varors fria rörlighet stor betydelse, vilket innebär att EU-regler får en harmoniserande verkan och att utrymmet för nationella särregler minskar. För att skydda svenska medborgare eller den svenska miljön finns det ibland skäl att analysera om det finns anledning och möjlighet att gå före med nationella regler när EU:s kemikaliereregler inte räcker. Det finns många exempel på när Sverige och andra medlemsstater i sådana situationer infört nationella förbud eller begränsningar, som senare följts av en EU-reglering eller en reglering globalt. Denna dynamik mellan kommissionens och medlemsstaternas initiativrätt är och förblir en naturlig dimension av EU:s kemikalielagstiftning.

Av skrivelsen framgår vidare att när EU:s regelverk inte räcker eller om utveckling av EU-regelverket inte bedöms vara en framkomlig väg, ska Sverige ha ambitionen att pröva att gå före med nationell lagstiftning mot farliga kemikalier. I Kemikalieinspektionens uppdrag om att utveckla handlingsplanen för en giftfri vardag ingår att undersöka och i lämpliga fall föreslå nationella begränsningar.

Motionerna

I kommittémotion 2015/16:3420 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 1 och kommittémotion 2016/17:2559 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 1 står det att det behövs en revidering av artikel 114 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, EU:s s.k. miljögaranti, så att det framgår att en högre miljöambition i sig ska vara tillräcklig för att införa eller behålla strängare miljöregler i ett EU-land.

Även i kommittémotion 2016/17:2449 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 1 sägs att artikel 114 behöver revideras. Det är önskvärt med en revidering som skapar bättre möjligheter för medlemsstaterna att påverka sin egen lagstiftning i mer restriktiv riktning.

Kompletterande uppgifter

Det som avses när man använder begreppet miljögaranti är artikel 114 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (FEUF). Av punkt 4 i artikeln framgår att om en medlemsstat, efter det att Europaparlamentet och rådet, rådet eller kommissionen har beslutat om en harmoniseringsåtgärd, anser det nödvändigt att behålla nationella bestämmelser bl.a. på grund av skydd av miljön, ska dessa bestämmelser samt skälen för att behålla dem anmälas till kommissionen. Enligt punkt 5 ska en medlemsstat om den anser att det är nödvändigt att införa nationella bestämmelser grundade på nya vetenskapliga belägg med anknytning till miljöskydd och för att lösa ett problem som är specifikt för den medlemsstaten och som har uppkommit efter beslutet om harmoniseringsåtgärden, underrätta kommissionen om de planerade bestämmelserna samt om skälen för att införa dem. Kommissionen ska sedan inom sex månader godkänna eller förkasta de nationella bestämmelserna efter att ha bedömt huruvida dessa utgör ett medel för godtycklig diskriminering, innebär förtäckta handelshinder mellan medlemsstaterna eller kommer att utgöra ett hinder för den inre marknadens funktion (punkt 6). Det framgår även av punkt 7 att om EU-kommissionen godkänner de nationella bestämmelserna ska de omedelbart undersöka om de ska föreslå en anpassning av åtgärden.

Utskottets ställningstagande

Den inre marknaden med fri rörlighet för bl.a. varor är en grundbult i EU-samarbetet. På den inre marknaden ska det inte finnas några hinder, och varor ska behandlas lika oberoende av vilket EU-land de kommer från. Utskottet noterar att detta innebär att utrymmet för nationella särregler är begränsat. Utskottet delar regeringens syn att när EU-regelverket inte räcker till ska Sverige försöka gå före med nationell lagstiftning mot farliga kemikalier. Det faktum att många nationella regleringar har åtföljts av en EU-reglering eller reglering på global nivå är en positiv utveckling.

Med hänvisning till det anförda anser utskottet att motionerna 2015/16:3420 (KD) yrkande 1, 2016/17:2559 (KD) yrkande 1 och 2016/17:2449 (SD) yrkande 1 kan lämnas utan vidare åtgärd.

Miljökrav vid offentlig upphandling

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om miljökrav vid offentlig upphandling.

Jämför reservation 3 (KD).

Skrivelsen

Den 1 september 2015 inrättade regeringen Upphandlingsmyndigheten. Myndigheten har det samlade ansvaret för att utveckla, förvalta och stödja upphandlande myndigheter och enheter. Myndigheten tillhandahåller stöd, information och vägledning om offentlig upphandling, inklusive innovationsupphandling, miljökrav och sociala krav.

Regeringen framhåller att genom den nya myndigheten ökar förutsättningarna för att arbeta utifrån ett strategiskt perspektiv och väga samman olika hänsyn inom upphandlingsområdet. Detta innebär en höjd ambitionsnivå i arbetet med att stödja miljömässiga och sociala hänsyn i offentlig upphandling. Verksamheten med att förvalta och utveckla upphandlingskriterier är central för en miljömässigt hållbar offentlig upphandling. Förutsättningarna för sociala och miljömässiga upphandlingar ska förbättras i hela den offentliga sektorn.

I skrivelsen framhålls att offentlig upphandling kan vara ett viktigt styrmedel i kemikaliepolitiken eftersom krav från inköpare kan vara en kraftfull drivkraft som påverkar leverantörerna att utveckla produkter och varor med minskade kemiska risker. För att stödja de statliga myndigheterna i deras arbete med att uppnå miljömålen och minska den miljöbelastande effekten av inköp har ett av Statens inköpscentrals utvecklingsmål för 2015 varit att i ökad utsträckning beakta miljöhänsyn vid upphandlingar enligt ramavtal i de fall det är motiverat utifrån upphandlingsföremålet.

Kemikalieinspektionen ska enligt uppdraget om att vidareutveckla handlingsplanen för en giftfri vardag verka för att landsting och kommuner ska känna till och tillämpa vägledningen om miljöanpassad upphandling för förskolor, som tagits fram i samarbete med Konkurrensverket. Informationsarbetet bör även vara inriktat på upphandlare för skolor och förskolor. Konkurrensverket presenterade i juni 2015 ett kravpaket som hjälper Sveriges kommuner att i sin upphandling ställa krav för att minska förekomsten av miljö- och hälsofarliga ämnen i förskolan. Kravpaketet gäller produktområdena leksaker och hobbymaterial, köks- och serveringsutrustning, möbler och textilier.

I och med att upphandlingsstödet flyttades över från Konkurrensverket till Upphandlingsmyndigheten finns information om kravpaketet på Upphandlingsmyndighetens webbplats. Upphandlingsmyndigheten pekar också på att det finns andra produktområden där myndigheten tagit fram kriterier och där det kan vara relevant att utveckla kemikaliekrav vid upphandling till förskolor, t.ex. städtjänster och kemtekniska produkter, livsmedel och elektronik och byggmaterial, inklusive golv.

Kemikalieinspektionen tog 2015 initiativ till ett kommunnätverk för att underlätta samverkan mellan kommuner och sprida goda exempel som stöder arbetet för en giftfri vardag. Viktiga områden för samverkan är bl.a. kemikaliekrav vid upphandling.

Motionen

Enligt kommittémotion 2015/16:3420 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 2 ska en offentlig aktör som bedriver verksamhet för barn ha rätt att själv ange vilka miljö- och hälsokrav som ska gälla, såvida motparten inte kan bevisa att kraven är obefogade. Det är redan i dag möjligt för en fristående huvudman att driva förskola eller skola med giftfri profil. Detta bör även vara möjligt för en offentlig huvudman.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

Frågan om miljökrav vid offentlig upphandling har behandlats av utskottet vid tidigare tillfällen, bl.a. i betänkande 2015/16:MJU18 Miljöbalken och EU:s kemikalielagstiftning. Av betänkandet framgår att Miljömålsrådet, som är en plattform som regeringen inrättat för myndighetscheferna vid myndigheter som är strategiskt viktiga för förutsättningarna att nå de nationella miljömålen, i mars 2016 lyfte fram ett antal samverkansåtgärder som myndigheterna ska arbeta med tillsammans för att uppfylla miljömålen (Miljömålsrådets gemensamma åtgärdslista 2016). En av dessa samverkansåtgärder är att utveckla upphandlingskriterierna för förskolan till andra inomhusmiljöer där barn kan bli exponerade för farliga kemikalier såsom skolor, träningshallar, vårdcentraler och sjukhusmiljöer. Kemikalieinspektionen i samverkan med Folkhälsomyndigheten, Boverket och Upphandlingsmyndigheten ska arbeta med detta under 2016–2018.

Även finansutskottet har behandlat frågan om miljökrav vid offentlig upphandling och framförde följande i betänkande 2016/17:FiU7 Nytt regelverk om upphandling:

Utskottet konstaterar att redan den gällande upphandlingslagstiftningen ger möjlighet att beakta miljökrav vid upphandling. I de nya direktiven har denna möjlighet förtydligats. Miljökrav kan ställas i olika delar av upphandlingsprocessen, beroende på vad syftet med kravet är. Det kan gälla krav på leverantören, krav på produkten, tilldelning av kontrakt och särskilda kontraktsvillkor. Ett krav måste dock ha en relevant koppling till kontraktsföremålet och vara förenligt med unionsrätten.

Vidare konstaterar utskottet att det framgår av budgetpropositionen för 2017 att regeringen har antagit en nationell upphandlingsstrategi för att skapa förnyelse inom den offentliga sektorn och i näringslivet (Fi2016/00833/OU). Syftet med strategin är att uppnå regeringens mål om offentlig upphandling som ett strategiskt verktyg för väl fungerande verksamheter och att vara ett medel för att nå miljömässiga och sociala hållbarhetsmål. Upphandlingsmyndigheten har fått i uppdrag att verka för att den nationella upphandlingsstrategin genomförs och får genomslag främst genom information och vägledning.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att frågan om miljökrav vid offentliga upphandling har behandlats vid ett flertal tillfällen tidigare. Utskottet noterar att regeringen antagit en nationell upphandlingsstrategi, att det finns en upphandlings-

lagstiftning som ger möjlighet att beakta miljökrav och att specifika upphandlingskriterier har tagits fram för att kunna göra en miljömässig upphandling till förskolor. Utskottet anser att dessa verktyg och kommunnätverket, som är ett värdefullt kompetensstöd för kommunerna, kan hjälpa kommunerna i deras arbete för en giftfri miljö. Att myndigheterna tar egna initiativ att utveckla upphandlingskriterierna för andra inomhusmiljöer där barn vistas är en positiv utveckling som utskottet stöder.

Utskottet föreslår att motion 2015/16:3420 (KD) yrkande 2 med det anförda lämnas utan åtgärd.

Rättslig reglering av nanomaterial inom EU

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om en rättslig reglering av nanomaterial inom EU.

Jämför reservation 4 (KD).

Skrivelsen

Nanomaterial är ytterst små material som brukar definieras som att minst en dimension av partiklarna i materialet är av storleksordningen 1–100 nanometer. En nanometer är en miljondels millimeter. En nanopartikels storlek förhåller sig till en fotbolls storlek som en fotbolls storlek till jordens. Nanomaterialets extremt lilla storlek innebär att ett ämne kan få helt andra egenskaper än samma ämne i större form.

Miljö- och hälsoriskerna med nanomaterial är delvis okända och kunskap saknas om hur nanomaterial används i produkter på marknaden. Reachförordningen togs fram innan frågan om risker med nanomaterial hade uppmärksamats brett och tar därför ingen särskild hänsyn till nanomaterialens specifika egenskaper. Enligt lagstiftningen ska tillverkare och importörer registrera ämnen som de hanterar i mängder om minst ett ton per år. En särskild riskbedömning ska göras för varje identifierad användning om den tillverkade eller importerade mängden överstiger tio ton per år. På grund av nanomaterialets särskilda egenskaper (låg densitet och stor yta) räcker det ofta med små volymer för att ge den önskade funktionen. Detta innebär att nanomaterial sällan tillverkas eller importeras i sådana mängder att den särskilda riskbedömningen behöver göras. Samtidigt har nanomaterial ofta större reaktivitet per vikt- och volymenhet jämfört med bulkmaterialet, och nanomaterial kan ha andra negativa hälso- och miljöeffekter än bulkämnet. Tonnagegränserna för nanomaterial behöver därför ses över för att säkerställa att de är relevanta. Regeringen framhåller i skrivelsen att det finns ett stort behov av att anpassa lagstiftningen inom EU och säkerställa att etappmålet om nanopartiklar och nanomaterial uppnås.

I juli 2012 uppmanade Sverige, tillsammans med tio andra medlemsstater, kommissionen att lägga fram förslag om nödvändiga anpassningar och att vidta åtgärder för att få kunskap om vilka nanomaterial som finns på marknaden. Hösten 2012 publicerade kommissionen ett meddelande om den andra översynen av lagstiftningen om nanomaterial (KOM(2012) 572 slutlig). Kommissionen klargör där att den är övertygad om att Reachförordningen utgör bästa möjliga ram för riskhantering av nanomaterial när de förekommer som ämnen eller blandningar. De anser dock att det är nödvändigt att införa mer specifika krav för nanomaterial och att bilagorna till förordningen måste anpassas.

I november 2014 skickade Sverige återigen tillsammans med ett antal andra medlemsstater ett brev till kommissionen för att påminna om det tidigare brevet och om slutsatserna i regelöversynen om att den nuvarande informationen om nanomaterial är otillräcklig för att identifiera risker eller säker användning. Ministrarna tryckte i brevet på vikten av att kommissionen, i enlighet med EU:s sjunde miljöhandlingsprogram, vidtar alla nödvändiga åtgärder för att säkerställa spårbarhet och en säker hantering av tillverkade nanomaterial till 2015. Frågan togs också upp, tillsammans med andra kemikalierrelevanta frågor, vid miljørådet i december 2014.

Vidare framgår av skrivelsen att Europaparlamentet och rådet i november 2013 beslutade om ett allmänt miljöhandlingsprogram för unionen till 2020. Enligt beslutet ska EU senast 2018 ta fram en strategi för en giffri miljö som bidrar till innovation och utveckling av hållbara alternativ för att bl.a. garantera säkerheten hos tillverkade nanomaterial och material med liknande egenskaper.

Det pågår även arbete på nationell nivå när det gäller nanomaterial, och Kemikalieinspektionen fick i regleringsbrevet för 2015 i uppdrag att utreda möjligheten att införa en skyldighet att lämna information om förekomst av nanomaterial vid registrering till produktregistret. Kemikalieinspektionen föreslår att information om nanomaterial registreras i det befintliga produktregistret dit företagen i dag måste anmäla kemiska produkter.

Regeringen har även uppdragit åt Swetox att etablera en svensk plattform för att samordna och förmedla kunskap om nanosäkerhet mellan olika aktörer i samhället.

Motionerna

Kommittémotion 2015/16:3420 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 3 och kommittémotion 2016/17:2559 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 3 handlar om en rättslig reglering av nanomaterial inom EU. Motionärerna delar regeringens bedömning att det finns ett stort behov av att anpassa lagstiftningen inom EU till nanomaterial och säkerställa att etappmålet om nanopartiklar och nanomaterial uppnås. EU-kommissionen bör utreda andra sätt att garantera en säker hantering av nanomaterial utöver en anpassning av Reachlagstiftningen, exempelvis genom en kompletterande lagstiftning.

Kompletterande uppgifter

Av budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg.omr. 20) framgår att Sverige driver på för att EU-kommissionen ska vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att EU:s kemikalielagstiftning anpassas så att informationen om nanomaterial är tillräcklig för att identifiera risker eller säker användning. När det gäller informationskrav för nanomaterial vid registrering i Reach är anpassningen av bilagorna i Reach försenad, och enligt Miljö- och energidepartementet har kommissionen ännu inte lagt fram något förslag. Vidare betonas i budgetpropositionen att genomförandet av det sjunde miljöhandlingsprogrammets åtaganden när det gäller barns känslighet, kunskap om nanomaterial och kombinationseffekter kräver att dessa åtaganden omsätts i alla relevanta delar av regelutvecklingen inom kemikalieområdet. Kommissionens kommande EU-strategi för en giftfri miljö blir viktig för att utveckla regelverket.

När det gäller den nationella nivån har Kemikalieinspektionen remitterat en ändring av sina föreskrifter där de föreslår att en anmälningsplikt för nanomaterial införs i produktregistret. Efter remitteringen kommer förslaget till de nya bestämmelserna om nanomaterial att anmälas till EU-kommissionen. Föreskrifterna föreslås i denna del träda i kraft den 1 januari 2018, vilket innebär att uppgifter om förekomst av nanomaterial ska rapporteras till produktregistret fr.o.m. februari 2019.

Forskningscentrumet Swetox inrättade i maj 2016 på uppdrag av regeringen en nationell plattform för att samordna och förmedla kunskap om nanosäkerhet. Genom att inrätta en nationell plattform för nanosäkerhet vill regeringen underlätta kunskapsöverföring inom nanosäkerhet och stärka en bred samverkan mellan olika berörda aktörer, t.ex. företag, forskare, myndigheter och det civila samhället. Regeringen har avsatt resurser för plattformen och det framgår av Kemikalieinspektionens regleringsbrev för 2017 att högst 7 miljoner kronor av myndighetens förvaltningsanslag får användas för bidrag till Swetox för att vidareutveckla plattformen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att det fortfarande råder kunskapsbrist om de miljö- och hälsorisker nanomaterial kan innebära. Det är tydligt att detta är ett område som behöver regleras bättre. Det är därför positivt att frågan tas upp i EU:s sjunde miljöhandlingsprogram och att kommissionen till 2018 ska utveckla en strategi för en giftfri miljö som ska minimera befolkningens exponering för farliga ämnen, bl.a. nanomaterial.

Utskottet noterar att kommissionen inte har presenterat något förslag för anpassningen av Reachlagstiftningen till nanomaterial. Som redovisats ovan driver Sverige på för att EU-kommissionen ska vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att EU:s kemikalielagstiftning anpassas så att informationen om nanomaterial är tillräcklig för att identifiera risker eller säker användning. Utskottet vill understryka vikten av detta arbete.

I avvaktan på pågående arbete bör motionerna 2015/16:3420 (KD) yrkande 3 och 2016/17:2559 (KD) yrkande 3 lämnas utan vidare åtgärd.

Hormonstörande ämnen m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om begränsning av hormonstörande ämnen, utfasning av särskilt farliga ämnen samt förbud mot bisfenoler.

Jämför reservation 5 (V), 6 (M, C, V, L, KD), 7 (C, V) och 8 (KD).

Skrivelsen

Hormonstörande ämnen

Hormonstörande ämnen är sådana ämnen som är främmande för kroppen och kan störa kroppens eget hormonsystem. Många viktiga processer i kroppen styrs av hormoner som verkar vid mycket låga halter. Ämnena kan exempelvis orsaka cancer eller påverka ämnesomsättningen och förmågan att få barn. Fosterstadiet är mest kritiskt för effekter. Om ett foster utsätts för ett hormonstörande ämne kan det innebära effekter på hjärnans utveckling eller ökad risk för att drabbas av sjukdomar i vuxen ålder. Hos en vuxen människa kan kroppen själv reglera hormonnivåerna, men hos foster och små barn är denna mekanism inte lika utvecklad, vilket ökar risken för att ett hormonstörande ämne kan ha oåterkalleliga effekter. Hormonstörande ämnen är därför ett prioriterat område för Kemikalieinspektionen inom handlingsplanen för en giftfri vardag.

Europaparlamentet och rådet beslutade i november 2013 om ett allmänt miljöhandlingsprogram för unionen till 2020. Enligt beslutet ska EU senast 2018 ta fram en strategi för en giftfri miljö som bidrar till innovation och utveckling av hållbara alternativ för att bl.a. garantera minimering av exponeringen för hormonstörande ämnen.

I juli 2014 väckte Sverige talan mot kommissionen inför tribunalen (Europeiska domstolens förstainstansrätt) om kommissionens underlåtenhet att besluta om kriterier för hormonstörande ämnen. EU-kommissionen skulle ha beslutat om en delegerad akt med vetenskapliga kriterier för att identifiera hormonstörande ämnen senast den 13 december 2013 enligt artikel 5.3 i EU:s biocidförordning (förordning (EG) nr 528/2012). I december 2015 meddelades dom i målet, och den gav Sverige rätt i att kommissionens agerande i frågan strider mot EU-fördraget. Enligt domstolen är det datum som anges i EU:s biocidförordning bindande och förordningen kräver inte att en

konsekvensanalys ska göras innan kriterierna beslutas. Miljörådet antog i mars 2016 ett uttalande där kommissionen uppmanades att följa domen.

Regeringen anför i skrivelsen att Kemikalieinspektionens insatser på området har bidragit till en ökad kunskap om de hormonstörande ämnas egenskaper och hur de bör utvärderas. Kemikalieinspektionen har genomfört seminarier för att diskutera hur kriterier för att identifiera hormonstörande ämnen bör vara uppbyggda, hur de olika regelverken som myndigheterna ansvarar för kommer att påverkas och hur man kan göra det lättare att använda andra testmetoder än djurförsök i lagstiftningen. Vidare har myndigheten publicerat en rapport om svårigheten att vetenskapligt fastställa säkra nivåer under vilka hormonstörande ämnen inte orsakar skador på människa och miljö.

Kemikalieinspektionen har dessutom inom ramen för det nordiska samarbetet publicerat en rapport om kostnader för hälsoeffekter inom EU kopplat till exponering för hormonstörande ämnen. Kemikalieinspektionen har deltagit aktivt i planerings- och arbetsgrupper i kommissionen, under de perioder kommissionen har involverat medlemsstaternas experter. Målet med Kemikalieinspektionens deltagande har varit att kriterierna ska identifiera hormonstörande ämnen baserat på inneboende egenskaper utan att väga in ämnas effektnivåer, och att regleringen av hormonstörande ämnen bedöms ämne för ämne i ett senare skede.

Av skrivelsen framgår att även Livsmedelsverket varit aktiva inom området. I deras regleringsbrev för 2014 fick de i uppdrag att ta fram en strategi för arbetet inom giftfri vardag och att utifrån strategin arbeta med de frågor som är mest relevanta för folkhälsan. Arbetet ska öka kunskapen om risker med hälsofarliga kemikalier i livsmedel i syfte att bidra till utvecklingen av den EU-gemensamma lagstiftningen om säkra livsmedel. Livsmedelsverket fick samtidigt en anslagsförstärkning på 2 miljoner kronor per år för att genomföra uppdraget.

Livsmedelsverkets mål inom området hormonstörande ämnen är att öka kunskapen om förekomsten av de viktigaste ämnena i livsmedel, om befolkningens exponering samt om metoder för riskvärdering av hormonstörande ämnen. För att öka kunskapen inom området planerar Livsmedelsverket att inleda ett samarbete med andra myndigheter och organisationer, att arbeta med uppskattningar av den svenska befolkningens exponering för ämnena via livsmedel och att utveckla arbetet med riskvärdering av enskilda och kombinationer av hormonstörande ämnen i livsmedel. Livsmedelsverket kommer bl.a. att kartlägga några främmande ämnen med hormonstörande egenskaper som finns i livsmedel baserat på haltdata från Livsmedelsverkets matkorsstudier. Projektet syftar till att uppskatta exponeringen för dessa ämnen och göra en samlad riskvärdering, vilket även inkluderar metoder för värdering av kombinationseffekter.

Bisfenoler

Bisfenol A är hormonstörande och kan påverka fortplantningen. Ämnet tillverkas och används i mycket stora volymer och påträffas i nästan alla prover från människa. Detta tyder på att människor utsätts för en kontinuerlig, låg exponering för bisfenol A. De vanligaste användningarna är i polykarbonatplast och epoxi.

Kemikalieinspektionen föreslog 2012 ett nationellt förbud mot bisfenol A i kassakvitton baserat på risken för skadliga effekter på hälsan för konsumenter. Innan förslaget var färdigt för regeringens beslut meddelade Frankrike att de hade för avsikt att lämna in ett förslag till förbud mot användningen av bisfenol A i termopapper (kvitton, biljetter m.m.) enligt Reachförordningen. Förbudet skulle även omfatta användning av bisfenol A i importerade termopapper. Sverige kunde inte gå vidare med ett nationellt förbud innan denna process var avslutad.

Den 20 februari 2014 tillsatte regeringen en särskild utredare för att kartlägga användningsområden för bisfenol A och lämna förslag till hur exponeringen av bisfenol A från material i kontakt med livsmedel kan minskas. För övriga användningsområden skulle utredaren kartlägga exponeringen för bisfenol A och alternativ till bisfenol A i syfte att få kunskap om vilka övriga användningar som på sikt kan behöva fasas ut. Den 15 januari 2015 överlämnades betänkandet Bisfenol A – kartläggning och strategi för minskad användning (SOU 2014:90). Utredaren slår fast att bisfenol A kan fasas ut från ytskikt i kontakt med livsmedel utan att det får allvarliga ekonomiska konsekvenser för samhället och att detta bör göras före 2020. Dessutom bör utvecklingen av branschens egna åtgärder för att minska användningen av bisfenol A utvärderas.

Vidare redovisas i skrivelsen att Kemikalieinspektionen har lagt fram ett förslag till kommissionen om att bisfenol A ska begränsas i leksaker. Enligt EU:s leksaksdirektiv får EU-kommissionen besluta om nya förbud mot allergiframkallande ämnen och nya gränsvärden för farliga ämnen i leksaker genom ett kommittéförfarande. Kemikalieinspektionen deltar i sådana sammanhang och har där lagt fram förslag om att bisfenol A ska begränsas. Som ett resultat av detta finns det sedan december 2015 haltgränser för bisfenol A i leksaker för barn under tre år och leksaker som är avsedda att stoppas i munnen.

I regeringens uppdrag till Kemikalieinspektionen om att vidareutveckla handlingsplanen för en giftfri vardag 2015–2017 ingår att myndigheten ska undersöka och i lämpliga fall föreslå nationella åtgärder för att minska de kemiska riskerna i vardagen och, om det bedöms nödvändigt, nationella begränsningar. Exempel på områden som Kemikalieinspektionen ska titta närmare på är viss användning av bisfenoler, med undantag av material och produkter som är avsedda att komma i kontakt med livsmedel. Uppdraget i den del som rör nationella begränsningar ska redovisas fortlöpande och slutredovisas senast den 1 september 2017. Kemikalieinspektionen arbetar

även inom ramen för Reachförordningen med att ta fram en analys av lämpliga riskhanteringsåtgärder för bisfenol AF och bisfenol F.

I december 2015 anmälde Sverige till kommissionen ett förslag till nationell begränsning när det gäller användningen av tvåkomponentsepoxi som innehåller bisfenol A och bisfenol A-diglycidyleter vid gjutning av nya plaströr inuti befintliga tappvattenrör – rörinfodring eller s.k. relining. Användning av epoxi som innehåller bisfenol A vid relining av tappvattenrör förekommer inte i Sverige i dag. Det används dock i våra grannländer, och relining av avloppsledningar med epoxi förekommer fortfarande. Det finns därmed en risk att användningen återkommer till Sverige och ett förbud är därmed befogat.

Kvicksilver

Kvicksilver är ett av de allra farligaste miljögifterna som finns och utgör ett hot mot både miljön och människors hälsa. Det är en lättflyktig metall som kan spridas långa sträckor via luften. Kvicksilver kan i naturen omvandlas till den mycket giftiga formen metylkvicksilver som kan skada det centrala nervsystemet. Höga halter av kvicksilver i fisk är ett välkänt problem, och befolkningsgrupper som äter mycket fisk och skaldjur är särskilt utsatta.

Den 1 januari 2013 färdigförhandlades den nya Minamatakonventionen om begränsningar av kvicksilver. Konventionen reglerar samtliga delar av kvicksilvrets livscykel, från brytning till avfallshantering inklusive utsläpp till luft. Den 2 februari 2016 presenterade EU-kommissionen ett förslag till genomförande av Minamatakonventionen om kvicksilver. Förslaget till genomförande består av ett utkast till rådsbeslut för ratificering och ett utkast till förordning som syftar till att anpassa EU-lagstiftningen till konventionen. Regeringen anser att det är viktigt att EU och dess medlemsländer snabbt ratificerar konventionen så att denna kan träda i kraft och genomföras. Regeringen betonar i skrivelsen att förslaget ambitionsnivå är för låg. Sverige har sedan 2009 ett totalförbud mot kvicksilver, och regeringen fortsätter att verka inom EU för att kvicksilver ska fasas ut. Regeringen avser att i rådet arbeta för en högre ambitionsnivå i regleringen av användningen av kvicksilver och för att Sverige även i fortsättningen ska kunna ha en hög skyddsnivå nationellt.

Minamatakonventionen träder i kraft tre månader efter den 50:e ratificeringen av konventionen. Första partsmötet ska hållas inom ett år efter det att konventionen trätt i kraft.

Motionerna

Hormonstörande ämnen m.m.

I motion 2016/17:600 av Åsa Westlund (S) uppmärksammas riskerna med hormonstörande ämnen. Under de senaste två decennierna har bevisen stärkts

för att hormonrelaterade störningar hos människor ökar. Det är därför viktigt att regeringen fortsätter att prioritera arbetet med hormonstörande ämnen så att människors exponering för sådana ämnen minskar (yrkande 1) och fortsätter att verka för att hormonstörande ämnen definieras som särskilt farliga ämnen i enlighet med Reachförordningen eller på motsvarande sätt i enlighet med annan lagstiftning (yrkande 2). EU:s lagstiftning innehåller bestämmelser om hormonstörande ämnen. Ett förslag på kriterierna för att avgöra om ett ämne ska anses ha hormonstörande egenskaper har presenterats av kommissionen men det är inte tillräckligt vetenskapligt baserat och utgår inte från försiktighetsprincipen. Enligt yrkande 3 bör Sverige därför i enlighet med försiktighetsprincipen prioritera arbetet för att få sådana vetenskapligt grundade kriterier på plats snarast.

De standarddatakrav som återfinns i EU:s kemikalielagstiftning är otillräckliga för att fastställa hormonstörande egenskaper på ett adekvat sätt. Sverige måste därför verka för att sådana test- och informationskrav införs i all relevant EU-lagstiftning och är tydligt kopplade till de kriterier som ska införas (yrkande 4). Enligt yrkande 5 bör hormonstörande ämnen betraktas som s.k. tröskellösa ämnen, vilket innebär att all exponering ska antas innebära risk. Vetenskapen erbjuder i dag inte tillräckligt underlag för att fastställa ett gränsvärde under vilket det inte uppstår några negativa effekter av ett hormonstörande ämne. Slutligen bör Sverige verka för att göra det möjligt att beakta hormonstörande ämnens kombinationseffekter i EU:s lagstiftning (yrkande 6).

Enligt kommittémotion 2016/17:2670 av Kristina Yngwe m.fl. (C, M, L, KD) yrkande 9 i denna del måste EU öka takten när det gäller att fasa ut och begränsa användningen av särskilt farliga ämnen som kvicksilver och hormonstörande ämnen såsom flera bisfenoler. Eftersom regler om användning och utsläpp på marknaden av kemikalier är harmoniserade inom EU är utveckling och tillämpning på EU-nivå ett fokusområde.

Bisfenoler

Enligt partimotion 2016/17:824 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 7 bör regeringen ta ett enhetligt grepp om bisfenol A och fasa ut användningen av det med omedelbar verkan och införa ett förbud mot ämnet.

Enligt motion 2016/17:1296 av Jan Lindholm (MP) borde alla bisfenoler förbjudas. Forskning har visat att det inte bara är bisfenol A som är farligt, utan många andra bisfenoler kan vara minst lika skadliga, t.ex. bisfenol S och bisfenol F.

Även i kommittémotion 2015/16:3420 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 4 och kommittémotion 2016/17:2559 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 4 efterfrågar man ett förbud mot alla typer av bisfenoler. Det är inte bara bisfenol A som är skadliga utan även andra typer av bisfenoler.

Kompletterande uppgifter

Hormonstörande ämnen

Den 15 juni 2016 presenterade kommissionen ett förslag till beslut om vetenskapliga kriterier för identifiering av hormonstörande ämnen inom ramarna för växtskyddsmedels- respektive biocidförordningen. Vid överläggningen om förslaget i miljö- och jordbruksutskottet den 13 oktober 2016 ansåg regeringen att kommissionens förslag inte är förenligt med EU-lagstiftningen och att vad som föreslås ligger utanför de befogenheter som kommissionen tilldelats. Vidare anförde regeringen att de verkar för att förslaget ändras så att det överensstämmer med det som lagstiftarna beslutat om och därmed säkerställer den skyddsnivå som växtskyddsmedelsförordningen och biocidförordningen syftar till.

Vidare har Sverige tillsammans med miljöministrar från Frankrike och Danmark skickat ett gemensamt brev till EU-kommissionärerna Frans Timmermans och Jean-Claude Juncker för att uttrycka oro över att förslaget inte säkerställer en hög skyddsnivå för människa och miljö. Ministrarna framförde även sin oro över att effekten av EU-förslaget kan bli att ämnen endast kan identifieras först efter att de orsakat skador på människor.

På miljö- och klimatrådet den 17 oktober 2016 tog Sverige tillsammans med Danmark och Nederländerna upp förslagen om kriterier för fastställande av hormonstörande ämnen. I underlaget till mötet informerades om betydelsen av att fastställa dessa för att uppnå målsättningarna i EU:s sjunde miljöhandlingsprogram. På mötet framfördes kritik mot förslagen för att de inte är i linje med rättsakternas övergripande syfte och går utöver kommissionens mandat att anpassa akterna till teknisk och vetenskaplig utveckling (rapport från rådets möte (miljö) den 17 oktober 2016).

Vid den allmänna frågestunden i riksdagen den 24 november 2016 anförde miljöminister Karolina Skog följande:

Att vi får fram kriterier för vad som är hormonstörande ämnen, och som kan utgöra bas för lagar och tillämpning, är oerhört viktigt. Sverige har under flera år och under flera regeringar, oberoende av partifärg, drivit denna fråga hårt och tydligt. Vi har vunnit mot kommissionen i EU-domstolen och har ett tydligt domslut. Ändå klarar EU-kommissionen inte av att lägga fram ett förslag till en definition av hormonstörande ämnen som baseras på vetenskap.

Enligt Miljö- och energidepartementet har förslaget till kriterier för hormonstörande ämnen diskuterats vid fyra möten med medlemsstaternas behöriga myndigheter, senast i december 2016. Inför varje möte har förslagen reviderats något. Vid det senaste mötet fanns fortfarande ingen kvalificerad majoritet bakom förslaget. Det är oklart när nästa möte kommer att äga rum.

Regeringen anför i budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg. omr. 20) att det är viktigt att arbeta med genomförandet av europeisk kemikalielagstiftning och utveckling av globala styrmedel. En förutsättning för att målet ska kunna nås är att EU-kommissionen genomför regelverken och

inte fortsätter att fördröja viktiga moment i det planerade genomförandet, t.ex. att fastställa kriterier för hormonstörande ämnen, vilket försvårar möjligheten att enas om vilka ämnen som ska betraktas som hormonstörande.

Vidare anför regeringen att lagstiftningen för farliga ämnen i varor behöver utvecklas, såväl inom EU som internationellt. Det är viktigt att hormonstörande ämnen kan identifieras och bytas ut och att kombinationseffekter kan beaktas. Under året har en rad beslut fattats inom EU och på internationell nivå som bidrar till minskad exponering för farliga ämnen. Lagstiftning är dock en långsam process och en ambitionshöjning är nödvändig. Genomförandet av befintlig lagstiftning och av åtaganden i det sjunde miljöhandlingsprogrammet liksom utvecklingen av ny lagstiftning ges alltför låg prioritet av kommissionen. I vissa fall kan det gå betydligt snabbare att få resultat på nationell nivå med hjälp av ekonomiska och informativa styrmedel jämfört med nya förbud och begränsningar på EU-nivå.

Våren 2015 startade ett fyraårigt EU-finansierat forskningsprojekt, EDC-MixRisk, som är inriktat på att öka förståelsen av hormonstörande ämnens mekanismer och hälsoeffekter på barn samt hur dessa ämnen uppträder i blandningar. Projektet involverar sex svenska universitet (samtliga knutna till det nationella forskningscentrumet Swetox) samt fem europeiska och ett amerikanskt universitet.

Bisfenoler

Av budgetpropositionen för 2017 framgår att EU under 2015 vidtog ett antal åtgärder som på sikt kommer att minska vår exponering för farliga ämnen. Som exempel kan nämnas nya eller utökade förbud mot flera särskilt farliga ämnen. Som redovisats ovan lade kommissionen i april 2016 fram ett förslag om att förbjuda bisfenol A i termopapper, t.ex. kvitton och biljetter. I december 2016 fattade kommissionen beslut om förbud som börjar gälla den 2 januari 2020. I samband med detta gav kommissionen också i uppdrag till EU:s kemikaliemyndighet Echa att utreda i vilken grad företagen går över till termopapper med det liknande ämnet bisfenol S och om det behövs åtgärder för att även begränsa användningen av denna bisfenol.

Av budgetpropositionen framgår vidare att kommissionen i december 2015 lade fram ett förslag till förordning som utvidgar tillämpningsområdet för EU:s bestämmelser om material avsedda att komma i kontakt med livsmedel till att omfatta bisfenol A i lacker och ytskikt. Förslaget innehåller ett sänkt migrationsgränsvärde och en allokeringfaktor som syftar till ökad försiktighet. Sverige har ett nationellt förbud mot bisfenol A i bl.a. lock till barnmatsburkar. Regeringen vill att detta skydd för barn bibehålls även fortsättningsvis och helst på EU-nivå. Om det inte är möjligt kommer regeringen att verka för att Sverige kan behålla sitt nationella förbud. Förhandlingar om förslaget pågår fortfarande.

En av de största källorna till exponering för bisfenol A är fortfarande förpackningar i kontakt med livsmedel. Livsmedelsbranschen i Sverige har

påbörjat ett arbete med att fasa ut bisfenol A från sina förpackningar. Även här är det viktigt att det införs regler som säkerställer att vi inte utsätts för risker från bisfenol A genom maten.

Arbete pågår för att begränsa och fasa ut bisfenoler. Som framgår av skrivelsen ovan anmälde Sverige till kommissionen ett nationellt förbud när det gäller användningen av tvåkomponentsepoxi som innehåller bisfenol A och bisfenol A-diglycidyleter vid gjutning av nya plaströr inuti befintliga tappvattenrör – rörinfodring eller s.k. relining. Regeringen har antagit förordningen och detta är förbjudet i Sverige fr.o.m. den 1 september 2016 (Miljö- och energidepartementet).

I november 2016 kom EU:s medlemsländer överens om att ytterligare sänka gränsvärdet för bisfenol A i leksaker. Gränsvärdet för hur mycket barn ska tillåtas få i sig av ämnet om de stoppar leksaken i munnen kommer att sänkas från 0,1 milligram per liter till 0,04 milligram per liter. Vidare beslutades i december 2016 att fyra nya ämnen kommer att läggas till på EU:s kandidatlista över särskilt farliga kemiska ämnen i januari 2017, bl.a. bisfenol A. Kemiska ämnen som står med på kandidatförteckningen omfattas av särskilda krav på information och anmälan enligt EU:s kemikalielagstiftning Reach. De kan också senare komma att omfattas av tillståndskrav (Kemikalieinspektionen).

I miljöminister Karolina Skogs svar på interpellation 2016/17:120 om bromerade flamskyddsmedel anfördes följande:

Förbud är en viktig del av arbetet för att fasa ut farliga kemikalier, men att reglera på EU-nivå tar lång tid och kräver mycket resurser. En annan viktig del är därför företagets eget arbete med att hitta bättre alternativ. Ett centrum för substitution kan vara ett starkt stöd för de företag som vill hitta bättre alternativ till farliga kemikalier. Regeringen har därför tillsatt en utredning som i mars kommer att lämna ett förslag till hur ett sådant centrum kan se ut.

Kvicksilver

Utskottet har behandlat frågan om kvicksilver tidigare, bl.a. i betänkande 2014/15:MJU7 Kemikaliepolitik. Utskottet anförde då följande:

Utskottet vill framhålla de positiva erfarenheter som Sverige har av utfasningen av kvicksilver. Enligt utskottet bör dessa erfarenheter i större utsträckning tas till vara bl.a. för att förmå EU att öka takten i arbetet med att begränsa och fasa ut särskilt farliga ämnen som exempelvis kvicksilver. Regeringen måste därför inom EU kraftfullt verka för att kvicksilver fasas ut. Detta bör ges regeringen till känna.

Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag om ett tillkännagivande till regeringen (rksr. 2014/15:130).

I januari 2017 hade Minamatakonventionen ratificerats av 35 parter (UNEP, Minamata Convention on Mercury). Enligt Miljö- och energidepartementet är kommissionens förslag till genomförande av Minamatakonventionen om kvicksilver inte formellt antagen ännu. Konventionen beräknas träda i kraft under våren 2017 då EU:s medlemsstater

kan börja ratificera konventionen. Det första partsmötet är preliminärt bestämt till slutet av september 2017.

Utskottets ställningstagande

Inledningsvis vill utskottet understryka att de eventuella riskerna med hormonstörande ämnen måste tas på stort allvar. Detta är ämnen som kan orsaka t.ex. cancer och stora skador på foster. Utskottet anser, precis som den nuvarande regeringen och tidigare regeringar, att detta är ett prioriterat område för en giftfri vardag. Det är positivt att relevanta myndigheter arbetar med att bygga upp kunskaperna på området. Enligt utskottet behövs en solid kunskap för att nå framgång i arbetet med att minska exponeringen för hormonstörande ämnen.

Utskottet konstaterar att EU-kommissionen nu har presenterat ett förslag till kriterier för hormonstörande ämnen. Det är dock oroande att förslaget som det ser ut nu inte säkerställer en hög skyddsnivå för människa och miljö. Utskottet vill understryka vikten av ett fortsatt kraftfullt arbete för att få fram kriterier som kan utgöra bas för lagar och tillämpning. Vidare förutsätter utskottet att regeringen använder tillgängliga medel för att driva på utvecklingen inom EU så att de åtaganden som finns inom det sjunde miljöhandlingsprogrammet fullföljs.

Utskottet understryker att det är viktigt att arbetet på området hormonstörande ämnen fortsätter och intensifieras så att utvecklingen av EU-lagstiftningen påskyndas. Arbetet med hormonstörande ämnen måste även fortsättningsvis vara prioriterat. Utskottet avser att fortsätta att följa frågan.

Utskottet noterar att det pågår arbete på EU-nivå när det gäller att begränsa bisfenol A. Bland annat har en strängare klassificering röstats igenom, ämnet har förbjudits i termopapper och förslag på att begränsa användandet av bisfenol A i lacker och ytskikt vars syfte är att komma i kontakt med livsmedel diskuteras. Utskottet anser att det är glädjande att bisfenol A har lagts till på EU:s kandidatlista över särskilt farliga kemiska ämnen eftersom ämnet då bl.a. kommer att omfattas av särskilda informationskrav. Det är positivt att krafttag tas för att begränsa och förbjuda bisfenol A som anses vara hormonstörande och därmed kan skada vår fortplantningsförmåga.

Utskottet noterar att även andra bisfenoler kan vara hormonstörande. Det är även viktigt att begränsa dessa ämnen. Inom ramen för handlingsplanen för en giftfri vardag ska Kemikalieinspektionen titta närmare på viss användning av bisfenoler och i lämpliga fall föreslå nationella begränsningar.

Utskottet välkomnar att regeringen arbetar för en hög ambitionsnivå i regleringen av användningen av kvicksilver vid genomförandet av Minimatakonventionen eftersom det är ett av de farligaste miljögifterna som finns. Det är av yttersta vikt att regeringen även fortsättningsvis verkar för att kvicksilver ska fasas ut inom EU.

Utskottet föreslår att motionerna 2016/17:600 (S) yrkandena 1–6, 2016/17:2670 (C, M, L, KD) yrkande 9 i denna del, 2016/17:824 (C)

yrkande 7, 2016/17:1296 (MP), 2015/16:3420 (KD) yrkande 4 och 2016/17:2559 (KD) yrkande 4 lämnas utan åtgärd i avvaktan på resultatet av pågående arbete.

Miljömål i EU

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att införa ett miljömål i EU för en giftfri vardag.

Jämför reservation 9 (C).

Skrivelsen

I november 2013 beslutade Europaparlamentet och rådet om ett allmänt miljöhandlingsprogram för unionen till 2020. Enligt beslutet ska EU ta fram en strategi för en giftfri miljö som bidrar till innovation och utveckling av hållbara alternativ senast 2018. De fyra områdena som är prioriterade i strategin är

- säkerheten hos tillverkade nanomaterial och material med liknande egenskaper
- minimering av exponeringen för hormonstörande ämnen
- lämpliga lagstiftningsstrategier för att hantera kemikaliers kombinationseffekter och
- minimering av exponeringen för kemikalier i varor, bl.a. importerade produkter, med målsättningen att främja giftfria materialkretslopp och minska exponeringen inomhus för farliga ämnen.

Regeringen framhåller vikten av att kommissionen och EU:s kemikaliemyndighet Echa tar sitt ansvar för att genomföra och utveckla kemikaliereglerna, vilket är av betydelse för i vilken utsträckning EU-lagstiftningen bidrar till en giftfri vardag. Det är viktigt att kommissionen genomför de åtaganden som finns i EU:s sjunde miljöhandlingsprogram, bl.a. strategin för en giftfri miljö.

Motionerna

Enligt kommittémotion 2015/16:3421 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 1 och partimotion 2016/17:824 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 5 bör regeringen verka för att det införs ett miljömål i EU för en giftfri vardag. Motionärerna anser att det är bra när ett enskilt medlemsland kan ha skarpare krav än den gemensamma EU-lagstiftningen, men lagstiftningen upplevs ofta hindra enskilda länder från att kunna höja ambitionerna. I Sverige finns nationella miljömål för att säkerställa en giftfri vardag, och enligt

motionärerna behövs ett EU-gemensamt mål för en giftfri vardag för att påskynda arbetet.

Kompletterande uppgifter

Enligt regeringen är kommissionens kommande strategi för en giftfri miljö betydelsefull och kan bidra till att skärpa EU:s regelverk och på andra sätt minska exponeringen för farliga ämnen (prop. 2016/17:1 utg.omr. 20). För att genomföra det sjunde miljöhandlingsprogrammets åtaganden när det gäller barns känslighet, kunskap om nanomaterial och kombinationseffekter krävs det att det omsätts i alla relevanta delar av regelutvecklingen inom kemikalieområdet.

I Handlingsplan för en giftfri vardag 2015–2020 – Skydda barnen bättre (Kemikalieinspektionen, rapport 5/14) redovisas att det var en stark politisk vilja inom kemikalieområdet i flera medlemsländer som gjorde det möjligt att i EU få till stånd världens i särklass mest ambitiösa kemikalielagstiftning (Reachförordningen). Kemikalieinspektionens erfarenhet från EU-arbetet är att det nu i vissa fall är svårt att få gehör för förslag på teknisk nivå om ingen klar politisk linje har formulerats på EU-nivå. Den strategi för en giftfri miljö som ska tas fram till 2018 kan bidra till att de kemikaliepolitiska aspekterna åter får en större tyngd vid tillämpning och utveckling av EU:s kemikalielagstiftning.

Utskottets ställningstagande

Utskottet ser fram emot den strategi för en giftfri miljö som kommissionen ska presentera senast 2018. Genom denna kan en politisk linje fastställas för EU:s kemikaliepolitik och vara vägledande i det framtida arbetet för en giftfri miljö på EU-nivå.

Utskottet anser att motionerna 2015/16:3421 (C) yrkande 1 och 2016/17:824 (C) yrkande 5 med redovisningen ovan kan lämnas utan vidare åtgärd.

Hantering av grupper av kemiska ämnen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller fem motionsyrkanden om att regeringen ska verka för ett förbättrat EU-regelverk så att likartade kemikalier behandlas i grupp.

Skrivelsen

Av skrivelsen framgår att den dåvarande klimat- och miljöministern dels tillsammans med företrädare för textilbranschen och organisationer, dels

tillsammans med de nordiska miljöministrarna har uppmanat kommissionen att agera snabbare för att begränsa CMR-ämnena (cancerframkallande, mutagena och reproduktionstoxiska ämnena) som en grupp i textilier.

I oktober 2015 presenterade kommissionen ett förslag om att begränsa användningen av CMR-ämnena i textilier genom ett förenklat begränsningsförfarande i Reachförordningen (artikel 68.2). Avsikten med det förenklade begränsningsförfarandet är att fasa ut användningen av CMR-ämnena i konsumentvaror.

Motionerna

Enligt kommittémotion 2015/16:3421 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 2 och partimotion 2016/17:824 av Annie Löf m.fl. (C) yrkandena 2 och 8 bör regeringen verka för att klassificera ämnena i grupp och förenkla förbud mot grupper med liknande egenskaper i Reach. Även motion 2016/17:643 av Åsa Westlund (S) och kommittémotion 2016/17:3165 av Jonas Jacobsson Gjørtler m.fl. (M) yrkande 3 tar upp att ämnena med liknande egenskaper ska behandlas i grupp och att regeringen bör verka för detta.

Ett sätt att kringgå ett förbud mot en viss kemikalie kan ibland vara att byta ut det ämnet mot ett ämne med liknande egenskaper men där grundegenskaperna kvarstår. Det medför att den nya kemikalien, som har liknande eller samma egenskaper, är tillåten på marknaden fram tills att även det ämnet förbjuds. Motionärerna lyfter fram att regeringen bör verka för att arbetet med att hantera ämnena i grupp under Reachlagstiftningen intensifieras.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

Utskottet har behandlat frågan om hantering av grupper av kemiska ämnen enligt Reachlagstiftningen tidigare. I betänkande 2014/15: MJU7 Kemikaliepolitik anfördes följande:

Reach är inte anpassad för att analysera och åtgärda grupper av ämnen. Kemikalieinspektionen uppmärksammade detta förhållande i mars 2012 i en rapport (Kemikalieinspektionen, Bättre EU-regler för en giftfri miljö – rapport från ett regeringsuppdrag, rapport 1/12). Utskottet noterar att frågan återigen har aktualiserats i Kemikalieinspektionens rapport Utveckla och effektivisera Reach (rapport 4/14). I rapporten föreslås bl.a. att man ska driva frågan inom EU:s arbetsgrupper och försöka förmå Echa att inleda ett arbete för att pröva grupper av ämnen, i en ämnesutvärdering. Detta kan sedan ligga till grund för det fortsatta utvecklingsarbetet.

Utskottet välkomnar olika initiativ i denna fråga eftersom det är uppenbart att det finns ett behov av att kunna hantera grupper av ämnen i lagstiftningen. Enligt utskottets mening är det därför angeläget att regeringen med kraft verkar för att regelverket utvecklas för att man ska kunna bedöma grupper av ämnen. Sådana bedömningar kan motverka osund substitution och påskynda utfasningen av särskilt farliga ämnen, vilket kommer att bidra till att uppnå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö. Utskottet understryker att det är viktigt att detta arbete fortsätter och intensifieras så att utvecklingen av EU-lagstiftningen påskyndas.

Dåvarande miljö- och klimatminister Åsa Romson anförde i sitt svar på fråga 2015/16:589 om förbud mot ämnen i grupp inom Reach att det redan i dag är möjligt att förbjuda grupper av ämnen med liknande egenskaper inom Reach. Arbetet med att klassificera sker inom ramen för klassificerings- och märkningsförordningen CLP. I praktiken finns det dock svårigheter att klassificera och förbjuda grupper av ämnen. Som ett exempel på grupper av ämnen med liknande egenskaper som redan är delvis klassificerade och förbjudna i mindre delgrupper nämner ministern gruppen högfluorerade ämnen. Vidare anför ministern att regeringen arbetar fortlöpande för att stärka arbetet med att hantera grupper av ämnen.

I budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg.omr. 20) anfördes att arbetet med att utveckla och prova gruppvis reglering under 2015 har fortskridit inom Reachförordningen och RoHS-direktivet, på nationell nivå samt internationellt inom Stockholmskonventionen. Regeringen anser att detta är viktiga steg men att det behövs en mer systematisk bedömning, prövning och hantering av grupper. Ytterligare insatser krävs, både av teknisk karaktär (metodutveckling) och av styrmedel (utveckling av lagstiftning och vägledning). Arbete pågår inom Reach och andra kemikaliereregler för att utveckla tillämpningen så att den blir mer substitutionsdrivande. Under 2015 lades ytterligare sju ämnen upp på kandidatförteckningen över särskilt farliga ämnen i Reach. Kandidatförteckningen ökar möjligheten för substitution eftersom den signalerar till företagen att de upptagna ämnena har särskilt farliga egenskaper som kan komma att regleras.

När det gäller substitution har regeringen utsett en särskild utredare med uppdrag att utreda förutsättningarna för att inrätta ett centrum för ökad substitution av farliga ämnen i kemiska produkter och varor (dir. 2016:25). Syftet med centrumet är att öka kunskapen om farliga ämnen i varor och bidra till ökad substitution av farliga ämnen och därmed också bidra till utveckling av hållbara kemiska produkter, varor och icke-kemiska metoder och tekniker. Uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2017.

I Naturvårdsverkets rapport Miljömålen – Årlig uppföljning av Sveriges miljökvalitetsmål och etappmål 2016 (rapport 6707, mars 2016) redovisas arbetet med att hantera grupper av ämnen. Den europeiska kemikaliemyndigheten Echa har tillstyrkt ett förslag om att förbjuda användning av en grupp högfluorerade, s.k. PFAS-ämnen, inom EU. Det är ovanligt att ämnen regleras gruppvis enligt Reach, och det föreslagna förbudet kommer att omfatta många högfluorerade kemikalier med användning i t.ex. impregneringsmedel, skidvalla och brandskum. I Kemikalieinspektionens förslag om nationella regler för högfluorerade ämnen (PFAS) i brandskum inkluderas hela PFAS-gruppen. I rapporten bedöms de högfluorerade ämnena som en grupp. Förslaget bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Vidare redovisas att det vid Stockholmskonventionens partsmöte i maj 2015 togs beslut om att inkludera ämnesgruppen klorerade naftalener (PCN) på listan över långlivade organiska föreningar (POP) som ska elimineras ur produktion och användning. Under 2015 lämnade EU:s kemikaliemyndighet

Echa sitt yttrande om ett svenskt förslag som innebär klassificering och märkning av en grupp av tre snarlika silverzinkzeolitföreningar, som bl.a. används i sport- och friluftskläder för att undvika svettluft.

Den 8–9 juni 2016 arrangerade EU-kommissionen en workshop med medlemsstaterna, näringen och intresseorganisationer för att få underlag till arbetet med EU-strategin för en giftfri miljö. Frågor som diskuterades var bl.a. substitution och hantering av kemikalier i grupp.

Utskottets ställningstagande

För att nå miljökvalitetsmålet Giftfri miljö har ett antal etappmål satts upp, bl.a. ett etappmål om utveckling och tillämpning av EU:s kemikalieregler. Detta mål innebär att Reach och andra relevanta EU-regelverk senast 2020 ska tillämpas eller, om så behövs, revideras så att det bl.a. i ökad utsträckning blir möjligt att bedöma och pröva grupper av ämnen med liknande inneboende egenskaper, kemisk struktur eller användningsområde.

Utskottet anser att s.k. osund substitution, dvs. när ett ämne som begränsas eller förbjuds ersätts med ett strukturellt närbesläktat ämne som ibland kan ha likartade oönskade egenskaper som det ursprungliga ämnet, inte är acceptabelt. Genom att man i ökad utsträckning gör samlade bedömningar av grupper av ämnen med likartad struktur skulle problemen delvis kunna motverkas. Vidare skulle det kunna påskynda utfasningen av särskilt farliga ämnen.

Såväl Reachlagstiftningen som kemikalielagstiftningen i stort är i hög grad uppbyggd på att bedöma enskilda ämnen var för sig. Det är vidare möjligt att hantera grupper av ämnen enligt Reach; t.ex. är gruppen högfluorerade ämnen delvis klassificerade och förbjudna i mindre delgrupper. En mer systematisk hantering av grupper av ämnen inom Reach är dock önskvärd och skulle kunna innebära en viktig effektivisering av kemikaliekontrollen och ett stärkt skydd för hälsa och miljö.

Det är därför angeläget att regeringen intensifierar arbetet och med kraft fortsätter att verka för ett förbättrat EU-regelverk så att hanteringen och bedömningen av grupper av ämnen blir effektivare. Detta bör ges regeringen till känna. Därmed tillstyrker utskottet motionerna 2015/17:3421 (C) yrkande 2, 2016/17:643 (S), 2016/17:824 (C) yrkandena 2 och 8 och 2016/17:3165 (M) yrkande 3.

Stärkt kemikaliearbete

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om internationellt samarbete.
Jämför reservationerna 10 (M) och 11 (C).

Skrivelsen

Regeringen bedömde i propositionen På väg mot en giffri vardag – plattform för kemikaliepolitiken (prop. 2013/14:39) att en ambitiös reglering av kemikalier på global nivå är en förutsättning för att nå miljökvalitetsmålet Giffri miljö samt för att nå en hållbar utveckling. Bedömningen är fortfarande giltig och gäller för samtliga tre dimensioner av hållbar utveckling (social, ekologisk och ekonomisk).

Senast 2020 ska världens länder producera och använda kemikalier på ett sådant sätt att skadliga effekter på människors hälsa och miljön blir så begränsade som möjligt. Detta beslutade världssamfundet om 2002 vid toppmötet om hållbar utveckling i Johannesburg. Den globala kemaliestrategin (Strategic Approach to International Chemicals Management, SAICM) har ett mål som är utformat på samma sätt. FN:s konferens om hållbar utveckling i Rio de Janeiro i juni 2012 bekräftade på nytt detta mål.

Enligt skrivelsen finns det flera internationella överenskommelser som till viss del redan i dag hanterar de globala utmaningarna med kemikalier. Ett ständigt utvecklingsarbete pågår inom ramen för dessa överenskommelser och parterna har under senare år fattat flera beslut som bidrar till att öka chanserna att nå en säker hantering av kemikalier till 2020. Bland de beslut som fattats på senare år kan följande nämnas:

- Parterna till Rotterdamkonventionen har sedan 2011 beslutat om att ytterligare åtta ämnen ska omfattas av konventionen. Rotterdamkonventionen är en konvention om förfarandet med förhandsgodkännande sedan information lämnats för vissa farliga kemikalier och bekämpningsmedel i internationell handel.
- Inom ramen för Stockholmskonventionen om långlivade organiska föroreningar har parterna på senare tid beslutat om utfasning av produktion, användning och utsläpp av fyra nya ämnen.
- I januari 2013 färdigförhandlades den nya Minamatakonventionen om begränsning av kvicksilver (för mer information om konventionen se under avsnittet Hormonstörande ämnen m.m.).
- Under Baselkonventionen om kontroll av gränsöverskridande transporter och slutligt omhändertagande av farligt avfall (SÖ 1991:22) finns numera vägledning för en miljömässigt hållbar hantering av elavfall, kvicksilveravfall och avfall som innehåller ämnen som är reglerade under Stockholmskonventionen.
- SAICM har tagit fram ett frivilligt program för att förbättra informationen om kemikalier i varor under hela livscykeln. Vägledning och riktlinjer om detta på global nivå är en förutsättning för att nå de nationella etappmålen om information om farliga ämnen i varor och giffria och resurseffektiva kretslopp.
- FN antog i september 2015 den s.k. 2030-Agendan som innehåller 17 globala hållbarhetsmål och ersätter de tidigare millenniemålen från 2000.

Hållbarhetsmålen bryts ner i 169 delmål som innehåller både SAICM:s mål för 2020 (delmål 12.4) och en rad andra formuleringar med tydlig koppling till kemikaliekontroll. Genom att kemikaliefrågan har förts in i flera delar av agendan tydliggörs att en säker kemikaliehantering kan ha en direkt positiv effekt på övergripande målsättningar inom hållbar utveckling och fattigdomsbekämpning, såsom tillgång till rent vatten eller en förbättrad hälsa.

Regeringen anför i skrivelsen att SAICM:s globala program för att förbättra informationen om kemikalier i varor är ett viktigt första steg för att nå en hållbar hantering av kemikalier och avfall till 2020. Det är en svensk framgång eftersom Sverige, i enlighet med målsättningarna i kemikaliepropositionen från 2013 (prop. 2013/14:39), aktivt har drivit frågan om förbättrad information om farliga ämnen i varor. Sverige fortsätter att driva på för att programmet genomförs av berörda aktörer. Särskilt viktigt är fortsatta framsteg inom produktområden såsom leksaker, bygg, elektronik och textil. Arbetet med att genomföra de globala principerna för information om farliga ämnen i varor är viktigt även för avfall och återvinning. Regeringen verkar för att ytterligare tillvarata synergieffekter genom att stärka kopplingarna till hållbar produktion och konsumtion.

Arbete har även bedrivits inom Stockholmskonventionen och denna har i fallet med flamskyddsmedlet HBCDD gått före EU:s arbete inom Reachförordningen. Det är viktigt att de slutdatum som sätts i de olika stegen i tillståndsprövningen respekterar och stöttar arbetet under Stockholmskonventionen. Regeringen verkar för att fler ämnen läggs till konventionen.

Vidare anför regeringen att stöd till utvecklingsländer för att stärka kemikaliekontrollen bidrar till att nå hållbarhetsmålen. Mot den bakgrunden är det viktigt med fortsatt svenskt stöd till länder som vill bygga upp sin kemikaliekontroll.

Regeringen framför vidare i skrivelsen att de ser ett behov av att skapa en vision eller en målbild för arbetet med att långsiktigt säkerställa och upprätthålla en säker kemikaliehantering som kopplar till hållbar utveckling. Regeringen driver på för att SAICM behålls och kan utgöra en grund för det framtida arbetet, bl.a. för att deras arbete är inriktat på riskhantering av kemikalier i stort, till skillnad från kemikalie- och avfallskonventionerna, och är sektorsöverskridande, dvs. miljö och hälsa värderas lika. Regeringen lyfter fram att Sverige bör verka för ett framtida rättsligt bindande ramverk för farliga kemikalier, för att kunna ge en mer effektiv internationell respons på globala hälso- eller miljöproblem orsakade av den ökande mängden komplexa kemikalier.

Motionerna

Enligt kommittémotion 2015/16:3421 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 3 och partimotion 2016/17:824 av Annie Löf m.fl. (C) yrkande 3 bör det

internationella kemikaliearbetet stärkas så att fler ämnen regleras och hårdare krav ställs. Reach reglerar farliga ämnen men skadliga kemikalier kan komma in i EU via importerade produkter. Motionärerna vill bygga en stark industri i Europa och inte exportera miljöproblem till andra länder. Skärpta globala kemikalier regler ger bättre miljö både där produkter tillverkas och används och när de ska tas om hand som avfall. Det internationella kemikaliearbetet behöver stärkas så att fler ämnen regleras och hårdare krav ställs. Detta bör beaktas vid förhandlingar om frihandelsavtal.

I kommittémotion 2016/17:3165 av Jonas Jacobsson Gjørtler m.fl. (M) yrkande 7 anförs att regeringen bör vara pådrivande i det internationella samarbetet för att minska exponeringen av farliga kemikalier. Kemikalier sprids över nationsgränser naturligt, både via vind, vatten och produkter. Motionärerna är därför övertygade om vikten av fortsatt internationellt samarbete i dessa frågor för att minska mängden farliga kemikalier som vi exponeras för och som kommer ut i naturen.

Kompletterande uppgifter

Regeringen anför i budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg.omr. 20) att den fortsatta satsningen på handlingsplanen för en giftfri vardag är ett betydelsefullt steg på vägen för att nå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö. Handlingsplanen har ett särskilt fokus på att minska barns och ungas exponering för farliga kemiska ämnen och gör det möjligt att utöka Sveriges insatser nationellt, inom EU och internationellt.

Kemikalier sprids ofta över nationella gränser. De varor vi konsumerar har släppts ut på en EU- eller internationell marknad. Långlivade kemikalier kan röra sig med luft- och vattenströmmar och påverka långt från källan. Regeringen betonar i budgetpropositionen att de avser att verka för ett stärkt genomförande av existerande begränsningsinstrument samt för ett framtida rättsligt bindande internationellt ramverk för farliga kemikalier.

Miljöminister Karolina Skog träffade Erik Solheim, chef för FN:s miljöprogram Unep, i december 2016 och diskuterade vad som krävs för att FN ska lyckas genomföra nödvändiga globala förändringar på miljöområdet. Miljöministern poängterade bl.a. att det behövs tydliga prioriteringar och strategiska insatser för en mer hållbar hantering av kemikalier och avfall globalt samt hur vi skiftar mot en mer hållbar konsumtion och produktion.

Utskottets ställningstagande

Det finns flera internationella överenskommelser som till viss del redan i dag hanterar de globala utmaningarna med kemikalier. Utskottet noterar att det under senare år har fattats ett flertal beslut som bidrar till att öka chanserna att nå en säker kemikaliehantering till 2020. Utskottet välkomnar att Sverige aktivt drivit frågan om förbättrad information om farliga ämnen i varor och att

SAICM kunnat ta fram och enas om ett globalt program om detta. Utskottet vill poängtera vikten av att detta program nu genomförs av berörda aktörer.

Utskottet anser att det är glädjande att den s.k. Agenda 2030 med FN:s nya hållbarhetsmål innehåller en rad formuleringar med tydlig koppling till kemikaliekontroll. Vidare välkomnar utskottet att regeringen avser att verka för ett stärkt genomförande av befintliga begränsningsinstrument och ett framtida rättsligt bindande internationellt ramverk för farliga kemikalier eftersom detta kan ge en effektiv internationell respons och reglering av den ökande mängden farliga kemikalier.

Utskottet anser att motionerna 2015/16:3421 (C) yrkande 3, 2016/17:824 (C) yrkande 3 och 2016/17:3165 (M) yrkande 7 med redovisningen ovan kan lämnas utan vidare åtgärd.

Information till konsumenter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om ett kemikaliefass, företags transparens mot konsumenter när det gäller produktinnehåll, konsumentvänlig information inom Reach och uppdrag om förenklad tillgänglighet när det gäller varors innehåll av ämnen som finns på EU:s kandidatförteckning över farliga ämnen.

Jämför reservationerna 12 (C) och 13 (V).

Skrivelsen

Reachförordningen innehåller en viktig regel om information om särskilt farliga ämnen i varor. Regeln innebär att om en vara innehåller mer än 0,1 viktprocent av ett särskilt farligt ämne ska leverantören informera om detta och i vissa fall även göra en anmälan till Echa.

Sverige, tillsammans med sju andra medlemsländer, och EU-kommissionen har tolkat reglerna olika för när företagen behöver lämna information. I mars 2014 beslutade en fransk domstol att begära ett förhandsavgörande från EU-domstolen om tolkningen av reglerna i Reachförordningen om information om ämnen i varor. Domen som kom i september 2015 stöder helt den tolkning som Sverige och de andra sju länderna drivit, vilket innebär att ett föremål, t.ex. ett handtag, som är att anse som en vara enligt definitionen i Reachförordningen fortsätter att vara en vara även efter det att föremålet har fogats samman med ett annat föremål, t.ex. ett cykelstyre. Kravet på information gäller alltså även när en vara, som utgör en del av en sammansatt vara, innehåller mer än 0,1 viktprocent av ett särskilt farligt kemiskt ämne. Alla medlemsstater måste nu rätta sig efter och bedriva tillsyn enligt domstolens tolkning. Detta kommer att leda till att betydligt mer information om innehåll i varor av särskilt farliga ämnen kommer att genereras och förmedlas till mottagare i leverantörskedjan och till konsumenter.

Av skrivelsen framgår vidare att regeringen uppdragit åt Konsumentverket att i samverkan med berörda myndigheter och andra aktörer ansvara för att tillhandahålla och samordna en upplysningstjänst med opartisk information och vägledning till konsumenter (SFS 2014:110). Konsumentinformation inom ramen för handlingsplanen för en giftfri vardag skulle utgöra en del av tjänsten och det villkorades därför i Kemikalieinspektionens regleringsbrev att minst 4 miljoner kronor skulle användas för Kemikalieinspektionens insats i utvecklingen av denna konsumentupplysningstjänst. Som ett resultat av nämnda uppdrag öppnades i mars 2015 den nya konsumentupplysningstjänsten Hallå konsument. Det är en rikstäckande upplysningstjänst som samordnas av Konsumentverket i samarbete med kommunernas konsumentverksamhet, de fyra konsumentbyråerna och tolv utpekade myndigheter. Under rubriken Miljö och hållbarhet och underrubriken Kemikalier kan konsumenten på ett enkelt sätt hämta in upplysningar om följande: Märkning av kemiska produkter, Använda och förvara kemikalier, Antibakteriellt behandlade varor, Barn och kemikalier, Kemikalier i textilier, Din rätt att få information om kemikalier i varor samt Nanomaterial och nanoteknik.

Kemikalieinspektionen publicerade under 2014 en konsumentwebb med ny layout och anpassning till mobila enheter. Syftet med informationen på den nya webbplatsingen är att ge konsumenter hjälp att göra medvetna val. Jämfört med Hallå konsument ger inspektionens webbplats mer utförlig information. Det går bl.a. att fördjupa sig i 19 olika grupper av varor och kemiska produkter. I slutet av 2014 initierade Kemikalieinspektionen också tjänsten Fråga Kemikalieinspektionen med svar på vanliga frågor och möjligheten att ställa egna. Under 2015 ställde ca 1 200 konsumenter frågor via upplysningstjänsten.

Handeln med varor är i dag till stora delar global. Farliga ämnen som ingår i varor kan spridas under olika faser av en varus livscykel och orsaka risker i flera länder vid tillverkning, användning, återvinning och avfallshantering. Informationsöverföringen mellan olika led är bristfällig och det är svårt att få tillräcklig information för att kunna göra medvetna val samt bedöma och hantera risker. Som redovisats tidigare beslutade SAICM i september 2015 att FN:s miljöprogram Unep ska samordna ett globalt frivilligt program för att förbättra information om kemikalier i varor. Programmet sätter upp mål för industri och andra intressenter, med fokus på kunskap om kemikalier i varorna och hur denna information kan spridas i värdekedjan. Det omfattar alla varugrupper och alla ämnen, med fokus på särskilt farliga ämnen i textilier, leksaker, byggvaror och elektronik.

Motionerna

Enligt kommittémotion 2015/16:3421 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 4 och partimotion 2016/17:824 av Annie Löf m.fl. (C) yrkande 12 bör ett kemikalie-Fass införas för att man som konsument ska kunna göra informerade val. Motionärerna vill skapa en databas där konsumenterna direkt

kan söka och se vilka kemikalier som finns i de produkter som finns på marknaden.

I partimotion 2016/17:824 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 9 vill motionärerna utreda hur företagens transparens mot konsumenter kan stärkas när det gäller produktinnehåll. Enligt gällande EU-lagstiftning är det inte nödvändigt för tillverkarna att ange innehållet i t.ex. impregneringsmedel och den typen av konsumentvaror, och därför är det näst intill omöjligt för konsumenten att avgöra huruvida produkten innehåller ämnen som kan vara giftiga. Motionärerna vill därför utreda hur transparensen från företag till konsumenter kan öka, t.ex. genom redovisning på förpackningen av potentiellt skadliga ämnen.

Yrkande 30 tar upp att regeringen bör verka för att skapa konsumentvänlig information inom Reach. Dagens konsumenter vill ha information, men man ska inte behöva vara kemist för att förstå innebörden av kemikalieanvändningen.

Enligt kommittémotion 2016/17:169 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 5 bör regeringen ge Kemikalieinspektionen och Konsumentverket i uppdrag att utveckla förenklad tillgänglighet om varors innehåll av ämnen som finns på EU:s kandidatförteckning över farliga ämnen. Både Naturvårdsverket och Kemikalieinspektionen anser att kraven på information om innehåll av särskilt farliga ämnen på eller i anslutning av varan bör skärpas. Innan ett tvingande system är på plats föreslår myndigheterna att en webbtjänst och/eller en mobilapplikation utvecklas för att möjliggöra för konsumenterna att på ett enkelt sätt få information om varors innehåll av de ämnen som finns på EU:s kandidatförteckning över farliga ämnen.

Kompletterande uppgifter

Regeringen anför i budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg.omr. 20) att det finns ett behov av att vidareutveckla lagstiftningen när det gäller t.ex. riktad information till konsumenter eftersom harmoniserad klassificering av farliga ämnen, tillståndsprövning inom EU och förbud mot försäljning och användning av vissa farliga kemikalier har en inneboende tröghet och endast kapacitet att ta om hand de största riskerna.

Vidare anføres att konsumenten har relativt lätt att göra trygga och smarta val när det gäller miljömärkta varor. Det finns dock även i andra fall ett behov av att enkelt kunna hitta information om kemikaliesäkerhet som är lätt att förstå. Regeringen konstaterar att konsumenternas tillgång till information sammantaget har stärkts väsentligt de senaste åren men att arbetet måste fortsätta.

I budgetpropositionen framgår att förebyggande och utfasning av särskilt farliga ämnen bör säkerställas genom förbättrad information om produkters återvinningsbarhet, krav på information om utbytbarhet och innehåll av särskilt farliga ämnen samt ytterligare begränsningar av sådana ämnen i befintlig produktlagstiftning. En kartläggning av förekomsten av farliga

ämnen som ännu inte är reglerade i EU genomförs, och den tar sikte främst på konsumentprodukter. I Kemikalieinspektionens regleringsbrev för 2017 framgår att uppdraget ska slutredovisas senast den 1 december 2020.

I budgetpropositionen (prop. 2016/17:1 utg.omr. 18) återkommer regeringen med en strategi för hållbar konsumtion som tar sikte på vad staten i ett första steg kan göra i samverkan med andra centrala aktörer, såsom kommuner, näringsliv och det civila samhällets organisationer, för att underlätta för enskilda konsumenter att konsumera mer hållbart. Strategin ska bidra till en miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar konsumtion, men vissa av åtgärderna kan samtidigt relatera till den del av det konsumentpolitiska målet som avser väl fungerande konsumentmarknader.

Konsumenter kan bidra till en miljömässigt mer hållbar konsumtion genom att ändra sina beteenden. Ofta upplever de dock hinder bl.a. i form av brist på information. I budgetpropositionen föreslår regeringen finansiering av ett särskilt uppdrag till Konsumentverket att verka för en mer miljösmart konsumtion och livsstil. Detta bör samordnas med det arbete som pågår för att göra miljöinformationen i konsumentupplysningstjänsten Hallå konsument mer känd. Insatserna, som så långt det är lämpligt och möjligt bör vara målgruppsanpassade, kan periodvis bedrivas med vissa områden i särskilt fokus, t.ex. giftfri vardag, matvanor, energianvändning och avfallshantering.

Enligt information från Kemikalieinspektionen har Tysklands miljömyndighet, Umwelt Bundesamt UBA, ansökt om medel för ett EU-projekt om att utveckla en konsumentapplikation för farliga ämnen i varor på EU-nivå. Konsumenter ska kunna få information om varor innehåller något av de ämnen som finns på EU:s kandidatförteckning över farliga ämnen genom att skanna varan med telefonen. Kemikalieinspektionen och Sveriges konsumenter avser att delta i projektet. Besked om finansiering väntas i halvårsskiftet 2017.

Vidare introducerade Kemikalieinspektionen i december 2016 Kemikaliepodden som är en samtalspodd för en kemikaliesmart vardag. I podden lär man sig om kemikalier i vardagen för att kunna göra medvetna val. Det första avsnittet har laddats ned ca 1800 gånger fram till januari 2017.

Utskottets ställningstagande

I Reachförordningen finns krav på att leverantörer ska informera om särskilt farliga ämnen om varan innehåller mer än 0,1 viktprocent av ämnet. Sverige har drivit ett förtydligande av kravet, vilket har lett till att mer information om innehåll i varor av särskilt farliga ämnen kommer att genereras och förmedlas till konsumenter, vilket är positivt. Utskottet noterar även att Konsumentverket och Kemikalieinspektionen arbetar med att förbättra tillgången till konsumentvänlig information om kemikalier på olika sätt. Utskottet anser att Kemikalieinspektionens uppdrag att kartlägga farliga ämnen i konsumentprodukter kommer att bidra med ytterligare information till konsumenter.

Vidare är det positivt att regeringen i sin strategi för hållbar konsumtion lyfter fram behovet av information till konsumenter så att de kan göra miljömässigt mer hållbara konsumtionsval. Utskottet välkomnar därför uppdraget till Konsumentverket att verka för en mer miljösmart konsumtion och livsstil. Utskottet delar också regeringens syn att mer måste göras när det gäller konsumenters möjlighet till information. Konsumenter ska kunna göra informerade och trygga val även när det gäller varors innehåll av kemiska ämnen.

Utskottet föreslår att motionerna 2015/16:3421 yrkande 4, 2016/17:824 yrkandena 9, 12 och 30, och 2016/17:169 yrkande 5 lämnas utan vidare åtgärd i avvaktan på resultatet av pågående arbete.

Utfasning av och förbud mot mikroplaster

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att fasa ut mikroplaster från hygienartiklar till 2020, förbud mot mikroplaster i vissa produkter inklusive hygien och kosmetiska produkter, på nationell nivå och EU-nivå och att på sikt fasa ut fossilbaserade plaster.

Jämför reservationerna 14 (C, L, KD), 15 (V) och 16 (C).

Skrivelsen

Mikroplaster som sprids till havet kan orsaka en förhöjd exponering för miljögifter hos de vattenlevande organismerna eftersom miljögifterna binder hårdare till plast än till naturliga partiklar. Mikroplaster kan också orsaka direkt skada och ohälsa bland vattenlevande organismer. Detta kan slutligen leda till att människors intag av miljögifter ökar när vi äter fisk och skaldjur.

Mikroplaster tillsätts i ökande utsträckning i kosmetiska produkter för att ge en skrubbande funktion, trots att det har funnits och finns alternativa och nedbrytbara material med likvärdig funktion. Enligt Stockholms universitet tillförs Östersjön årligen 39 ton mikroplast från användning av skönhetsprodukter och tvål. I perspektivet av den ökande föroreningen av mikroplaster i haven är detta inte en rimlig användning enligt regeringen. Flera initiativ har tagits för att få tillverkare och importörer av kosmetika att byta ut mikroplasterna. Branschorganisationen Cosmetics Europe har uppmanat sina medlemmar att avveckla användningen senast 2020. Många företag avser att följa denna uppmaning men det finns fortfarande företag som inte har för avsikt att fasa ut användningen av mikroplaster.

Sverige och flera andra EU-medlemsstater har reagerat på att användningen fortgår och har vid två miljørådsmöten, i juni 2013 och december 2014, uppmanat kommissionen att föreslå ett förbud. Flera miljöorganisationer i Sverige och EU har också efterlyst ett förbud. Kommissionen har dock hittills inte tagit något sådant initiativ.

Enligt uppdraget till Kemikalieinspektionen om att vidareutveckla handlingsplanen för en giftfri vardag ska myndigheten undersöka och i lämpliga fall föreslå nationella åtgärder och, om det bedöms nödvändigt, nationella begränsningar. Mikroplaster är ett område som myndigheten ska titta närmare på. Kemikalieinspektionen föreslog i januari 2016 att regeringen från den 1 januari 2018 ska förbjuda försäljning av kosmetiska produkter som sköljs av och som innehåller mikrokorn av plast. Det gäller t.ex. duschgel, kroppsskrubb och ansiktsrengöring. Förslaget är i huvudsak i linje med det förbud som beslutades i USA i december 2015.

Branschorganisationen Kosmetik- och hygienföretagen (tidigare Kemisk-tekniska Leverantörförbundet) har gjort en utfästelse om att få bort mikroplasterna senast 2017. Den frivilliga utfasningen av mikrokorn har påbörjats men är inte heltäckande.

Motionerna

Enligt kommittémotion 2015/16:3421 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 5 och partimotion 2016/17:824 av Annie Löf m.fl. (C) yrkande 43 ska mikroplaster fasas ut från hygienartiklar till 2020. Flera företag har redan framgångsrikt fasat ut mikroplaster från sina hygienartiklar, och motionärerna vill se krav på att alla företag inom EU fasar ut mikroplaster till 2020 med omedelbar start.

Även i motion 2016/17:242 av Niclas Malmberg (MP) föreslås ett förbud mot mikroplast i vissa produkter.

Enligt motion 2016/17:644 av Åsa Westlund och Lena Hallengren (båda S) yrkande 2 ska regeringen fortsätta att verka för att förbjuda mikroplaster i kosmetiska produkter inom EU. I avsaknad av ett EU-förbud bör regeringen införa nationella regleringar för kosmetiska produkter som innehåller mikroplast (yrkande 3).

Enligt partimotion 2016/17:1989 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 5 bör man snarast genomföra Kemikalieinspektionens förslag om att den 1 januari 2018 införa ett förbud mot kosmetiska produkter som innehåller mikrokorn av plast och som sköljs av direkt efter användning. Motionärerna välkomnar regeringens initiativ att ta ett samlat nationellt ansvar för att minska spridningen av mikroplaster i våra vattenmiljöer men ser starka skäl för att skyndsamt genomföra Kemikaliemyndighetens förslag eftersom det finns miljövänliga alternativ att tillgå. Även i motion 2016/17:2095 av Maria Stockhaus (M) förespråkas ett förbud mot plastartiklar i hygienartiklar och kosmetika.

Enligt motion 2016/17:2499 av Sofia Damm (KD) yrkande 2 bör regeringen tydligt agera för en EU-gemensam lagstiftning mot mikroplaster. Sverige är på rätt väg med utfasning av mikroplaster, men tyvärr uppvägs minskningen hos oss av en ökad användning av mikroplaster i andra länder. Det är oroande och ett starkt skäl för ett tydligt svenskt agerande för en EU-gemensam lagstiftning mot mikroplasterna.

Enligt partimotion 2016/17:824 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 44 bör fossilbaserade plaster fasas ut på sikt till förmån för förnybara för att minska miljöpåverkan från plaster.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

På nationell nivå pågår arbete när det gäller mikroplaster; bl.a. har Miljö- och energidepartementet nyligen remitterat ett något omarbetat förslag till nationellt förbud mot användning av plastpartiklar i kosmetiska produkter som sköljs av, baserat på Kemikalieinspektionens förslag från 2016. Remissinstanserna kan lämna synpunkter fram till den 7 april 2017. Enligt förslaget ska förbudet träda i kraft den 1 januari 2018.

Vidare har Kemikalieinspektionen i sitt regleringsbrev för 2017 fått i uppdrag att undersöka och i lämpliga fall föreslå nationella begränsningar för utsläppande på marknaden av kosmetiska produkter som innehåller plastpartiklar där syftet med tillsatsen är en annan än att uppnå en exfolierande och rengörande effekt. Syftet är att skydda den svenska vattenmiljön för de skadliga effekter på vattenlevande organismer som orsakas av s.k. mikroplaster. Myndigheten ska i samma syfte också undersöka och i lämpliga fall föreslå begränsningar eller andra åtgärder för att minska utsläppen till avloppssystemen av plastpartiklar i andra kemiska produkter. Uppdraget ska redovisas senast den 15 december 2017.

Den 6 augusti 2015 fick Naturvårdsverket i uppdrag av regeringen (RK dnr M2015/292 8/Ke) att identifiera viktigare källor i Sverige till utsläpp av mikroplaster av plast i havet och verka för att reducera uppkomst och utsläpp av mikroplast från dessa källor samt, vid behov, föreslå författningsändringar för att minska utsläppen. Naturvårdsverket ska slutredovisa uppdraget senast den 15 juni 2017.

När det gäller arbetet på EU-nivå framgår följande av betänkande 2015/16:MJU18 Miljöbalken och EU:s kemikalielagstiftning:

EU-kommissionen presenterade i december 2015 ett meddelande om cirkulär ekonomi (KOM(2015) 614). Ett av de prioriterade områdena är plast, och enligt meddelandet kommer kommissionen under 2017 att anta en strategi om plast inom ramen för cirkulär ekonomi där frågor som möjligheter till materialåtervinning, biologisk nedbrytbarhet, förekomst av farliga ämnen i vissa plaster och marint avfall kommer att behandlas. Enligt information från Miljö- och energidepartementet har kommissionen påbörjat arbetet med strategin. Från svenskt håll har man framfört att man önskar se att strategin behandlar plast ur ett brett perspektiv, inklusive plast i marin miljö och mikroplaster i olika produkter och att man har ett livscykelperspektiv.

Vid miljørådet den 20 juni 2016 antogs slutsatser om EU:s handlingsplan för cirkulär ekonomi. I slutsatserna uppmanade EU:s miljö- och klimatministrar kommissionen att bl.a. vidta åtgärder för att minska utsläppen av plast i den marina miljön och föreslå ett specifikt förbud mot mikroplastpartiklar i kosmetiska produkter.

Enligt kommissionens arbetsprogram för 2017, Ett EU som skyddar, försvarar och sätter medborgarna i centrum (KOM(2016) 710), avser kommissionen att presentera en strategi för användning, återanvändning och återvinning av plast under fjärde kvartalet 2017.

Miljöminister Karolina Skog träffade Erik Solheim, chef för FN:s miljöprogram UNEP, i december 2016 och diskuterade vad som krävs för att FN ska lyckas genomföra nödvändiga globala förändringar på miljöområdet. Miljöministern poängterade bl.a. att det behövs tydliga prioriteringar och strategiska insatser för en hållbar hantering av hav och kust, inklusive att minska marint skräp. Mot den bakgrunden är Sverige med och arrangerar en FN-konferens i New York i juni 2017. Under besöket anordnades också en lunch där miljöministern tillsammans med finansmarknads- och konsumentminister Per Bolund och inbjudna myndigheter och företag diskuterade hållbara livsstilar och insatser som kan bidra till att minska användningen av skadliga plaster och den marina nedskräpningen.

När det gäller utfasning av fossilbaserade plaster beslutade regeringen i november 2016 om en ny förordning som ska minska förbrukningen av plastbärkassar. Beslutet om en ny förordning om plastbärkassar innebär att den som i en yrkesmässig verksamhet tillhandahåller plastbärkassar till konsumenter måste informera om

- plastbärkassarnas miljöpåverkan och fördelarna med en minskad förbrukning av dessa
- fördelar med andra alternativ och åtgärder för minskad förbrukning.

Naturvårdsverket ska enligt förordningen bevaka att förbrukningen av plastbärkassar minskar. I och med förordningen uppfyller Sverige också EU-direktivet om plastbärkassar. Myndigheten ska föreslå åtgärder om förbrukningen av plastbärkassar inte bedöms minska eller om förbrukningen av tunna plastbärkassar överskrider de nivåer som anges. Förordningen trädde i kraft den 13 december 2016 men skyldigheten för verksamheter gäller först från den 31 maj 2017.

Naturvårdsverket har även fått i uppdrag i myndighetens regleringsbrev för 2017 att ansvara för att information om de negativa miljöeffekterna av förbrukning av plastbärkassar förmedlas till allmänheten under 2017.

Miljöminister Karolina Skog anför i sitt svar på fråga 2016/17:392 om minskad användning av plastpåsar att beslutet om att införa ett krav på handeln att informera om bl.a. plastbärkassars miljöpåverkan var ett första steg för att minska förbrukningen av plastbärkassar. Regeringen kommer att följa utvecklingen och överväga kompletterande initiativ på området.

Vidare anförde miljöministern följande som svar på fråga 2016/17:260 om hållbar miljö och framtidens plaster:

Förutom att skräpet förstör miljön och hälsan så bryts plast från exempelvis plastbärkassar ned i små mikropartiklar, partiklar som lätt binder gifter. Partiklarna äts upp av djur och fiskar och så småningom hamnar både plasten och gifter på våra tallrikar. Det finns därför anledning att se över annan teknik och möjligheter för framtidens material,

exempelvis avseende nedbrytbarhet, för att främja en cirkulär och biobaserad ekonomi.

Den 21 januari 2016 fastställde regeringen Smart industri – en nyindustrialiseringsstrategi för Sverige. Strategin ska bidra till att stärka företagens omställningsförmåga och konkurrenskraft. Samtidigt ska den möta de allt högre krav på en långsiktigt hållbar produktion och effektivt resursutnyttjande som ställs. Ökad resurseffektivitet, miljöhänsyn och en mer hållbar produktion ska bidra till industrins värdeskapande, jobbskapande och konkurrenskraft i hela landet. Handlingsplanen till strategin uppmärksammar bl.a. behov att utveckla nya eller förbättra existerande tekniker, varor och tjänster med avseende på kraftigt minskade utsläpp, utfasning av särskilt farliga ämnen, högre energi- och resurseffektivitet, högre återanvändnings- och återvinningsbarhet, samt högre miljöprestanda. Regeringen har också lanserat ett antal samverkansprogram, där ett handlar om uppkopplad industri och nya material. Till dessa strategier och samverkansprogram har särskilda medel kopplats till Vinnova för deras utlysningar till projekt.

I budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg.omr. 20) framhåller regeringen att det behövs breda strategiska satsningar på innovation och samverkan med näringslivet och civilsamhället, där forskning kan knytas närmare till innovation, jobbskapande och ökad svensk konkurrenskraft för att möta samhällsutmaningarna. Detta gäller i synnerhet området cirkulär och biobaserad ekonomi, där forskning behövs bl.a. för att utveckla nya avancerade produkter och material. Satsningen ingår i regeringens samverkansprogram Cirkulär och biobaserad ekonomi och delas mellan utgiftsområde 20 och 23. För detta ändamål beräknar regeringen att anslaget 2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning inom utgiftsområde 20 ökas med 25 miljoner kronor 2018, 37,5 miljoner kronor 2019 och 50 miljoner kronor 2020 jämfört med anslagsnivån 2016. I utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel föreslår regeringen att motsvarande summa tillförs.

Av regeringens forskningsproposition, proposition 2016/17:50 Kunskap i samverkan – för samhällets utmaningar och stärkt konkurrenskraft, framgår att en cirkulär ekonomi och ett samhälle med bättre resursutnyttjande av avfall kräver forskning om bl.a. hållbar produktdesign, ersättning av fossila material och farliga kemikalier, utveckling av marknaderna för sekundärt material och återvinning. Satsningen på cirkulär ekonomi genomförs via strategiska innovationsområden i samarbete mellan Formas, Vinnova och Energimyndigheten.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillmäter frågan om mikroplaster i våra vattenområden stor betydelse. Problemet är utomordentligt allvarligt och den negativa utvecklingen måste hejdas. Användningen av mikroplaster, t.ex. i kosmetiska produkter, där det finns andra mer miljövänliga och likvärdiga alternativ är ett reellt problem som kräver kraftfulla åtgärder.

Utskottet noterar att regeringen är aktiv på området och att man nyligen tagit fram ett förslag om ett nationellt förbud mot användning av plastpartiklar i kosmetiska produkter som sköljs av och att Kemikalieinspektionen fått i uppdrag att undersöka och i lämpliga fall föreslå nationella begränsningar för andra kosmetiska produkter. Förslaget remissbehandlas för närvarande. Även Naturvårdsverket har fått i uppdrag att identifiera viktiga källor till utsläpp av mikropartiklar av plast i haven och föreslå åtgärder för att minska dessa, vilket är positivt. Utskottet delar regeringens ambition att Sverige ska vara ett föregångsland för att minska spridningen av mikroplaster till miljön. Det behövs även arbete både på EU-nivå och internationell nivå i denna fråga, och det är därför positivt att regeringen arbetar parallellt med att påverka EU-lagstiftningen men även att frågan har lyfts i FN-sammanhang.

Inom ramen för EU-kommissionens arbete med cirkulär ekonomi kommer en strategi för plast att tas fram, vilket är positivt. Utskottet har tidigare betonat att giftfria kretslopp är en förutsättning för en resurseffektiv och cirkulär ekonomi och att farliga ämnen i större utsträckning än i dag bör begränsas, förbjudas och bytas ut mot säkrare alternativ.

Utskottet noterar att regeringen har beslutat om en förordning för att minska förbrukningen av plastbärkassar. Utskottet ser fram emot effekterna av förordningen och bevakar med stort intresse utvecklingen på området.

Av regeringens forskningsproposition framgår bl.a. att det krävs forskning om ersättning av fossila material för att ha en cirkulär ekonomi. Som framgår av budgetpropositionen för 2017 har en satsning gjorts på detta område (prop. 2016/17:1 utg.omr. 20).

Utskottet föreslår att motionerna 2015/16:3421 yrkande 5, 2016/17:824 yrkandena 43 och 44, 2016/17:242, 2016/17:644 yrkandena 2 och 3, 2016/17:1989 yrkande 5, 2016/17:2095 och 2016/17:2499 yrkande 2 lämnas utan vidare åtgärd i avvaktan på resultatet av pågående arbete.

Ekonomiska styrmedel

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om ekonomiska styrmedel inom kemikaliepolitiken, om en utredning om nya effektiva ekonomiska styrmedel och om åtgärder för att uppnå miljökvalitetsmålet Giftfri miljö.

Jämför reservationerna 17 (SD), 18 (C), 19 (M) och 20 (M, C, L, KD).

Skrivelsen

Av skrivelsen framgår att harmoniserad klassificering av farliga ämnen, tillståndsprövning inom EU och förbud mot försäljning och användning av vissa farliga kemikalier lägger grunden för en giftfri vardag. Dessa styrmedel

har samtidigt en inneboende tröghet och endast kapacitet att ta om hand de största riskerna. Regeringen anser därför att lagstiftningen behöver ses över i fråga om t.ex. ekonomiska styrmedel, offentlig upphandling, riktad information till konsumenter samt åtaganden från företag och branscher om frivillig utfasning. Regeringen arbetar för närvarande med att utveckla och tillämpa dessa verktyg.

Regeringen anser att rätt utformade skatter och andra ekonomiska styrmedel har stor potential att på ett kostnadseffektivt sätt bidra till att nå miljömålen. Miljöanpassade alternativ kan gynnas, vilket leder till att dessa snabbare kommer in på marknaden eller ökar sina marknadsandelar. Skatter och andra ekonomiska styrmedel kan därmed vara substitutions- och innovationsdrivande på kemikalieområdet. De öppnar möjligheter att nå både en bättre miljö och hälsa samt en ökad tillväxt och sysselsättning. Svenskt näringsliv kan stå starkt på framtida globala marknader med hög efterfrågan på miljösmyta lösningar.

Regeringen beslutade i december 2013 att utreda möjligheten att införa nya ekonomiska styrmedel på kemikalieområdet för att minska förekomsten av eller risken för exponering och spridning av miljö- och hälsofarliga ämnen från olika varugrupper. Utredningen presenterade sitt slutbetänkande den 30 mars 2015, Kemikalieskatt – Skatt på vissa konsumentvaror som innehåller kemikalier (SOU 2015:30). Utredningen föreslog två punktskatter. Det ena förslaget var en skatt på viss elektronik och det andra förslaget en skatt på golvbeläggingsmaterial, vägg- och takbeklädnad av polymerer av vinylklorid.

Ekonomiska styrmedel och producentansvar har även diskuterats på textilområdet. I december 2014 uppdrog regeringen till Kemikalieinspektionen att utveckla förslag till åtgärder utifrån de slutsatser och rekommendationer som framkommer i myndighetens tidigare redovisning av risker med farliga ämnen i textil. Uppdraget redovisades den 1 december 2015 och Kemikalieinspektionen föreslog bl.a. att regeringen skulle överväga en utredning av en punktskatt på kläder och hemtextil. Myndigheten menar dock att det är lämpligt att först invänta erfarenheter från de förslag som Kemikalieskatteutredningen (SOU 2015:30) lämnade innan regeringen överväger en ny utredning.

I december 2013 redovisade Naturvårdsverket ett regeringsuppdrag om etappmål för textilier och textilavfall. Myndigheten föreslog mål om lättillgängliga insamlingssystem, återvinning, återanvändning och farliga ämnen. Som styrmedel för att uppnå målen föreslog myndigheten producentansvar och information. För att säkerställa möjliga miljö- och hälsovinster för samhället i stort på ett så resurseffektivt sätt som möjligt har regeringen bedömt att förslaget om producentansvar behöver utvecklas. Naturvårdsverket fick därför i augusti 2014 i uppdrag att vidareutveckla förslaget.

Vidare anför regeringen i skrivelsen att krav från inköpare också kan vara en kraftfull drivkraft som påverkar leverantörerna att utveckla produkter och

varor med minskade kemiska risker. Offentlig upphandling kan därför vara ett annat viktigt styrmedel i kemikaliepolitiken.

Motionerna

Enligt kommittémotion 2015/16:3421 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 8 bör morötter och ekonomiska incitament, såsom särskilda kemikalieskatter och producentansvar, nyttjas för att skynda på omställningen till mer hållbara alternativ. Motionärerna anser att det finns anledning att agera förebyggande och utifrån försiktighetsprincipen i stället för att invänta potentiella effekter. Vissa kemikalier bör förbjudas, men det finns en lång rad kemikalier som är vanliga och inte giftiga nog att förbjudas men som i större mängder, eller i kombination med varandra, ändå är skadliga för hälsan. Dessa behöver bära sina kostnader och minskas.

Även kommittémotion 2016/17:2449 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 2 tar upp ekonomiska styrmedel och att dessa kan vara ett viktigt instrument för att minska spridningen av oönskade kemikalier till förmån för mindre skadliga kemikalier. Motionärerna anser att det är grundläggande att de utformas på ett sådant sätt att de har en tydlig miljönytta och inte försämrar konkurrenskraften för svenska företag.

Enligt kommittémotion 2016/17:3165 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 4 bör regeringen tillsätta en utredning om nya effektiva styrmedel för att minska förekomsten av farliga kemikalier. Motionärerna anser att en väl utformad kemikalieskatt både kan bidra till att stärka miljöstyrningen och samtidigt inbringa skatteinkomster för att stärka det finansiella sparandet. En viktig utgångspunkt för ekonomiska styrmedel på miljöområdet är dock att de i möjligaste mån utformas så att förorenaren betalar i relation till sin miljöpåverkan. Styrmedlen ska i största möjliga utsträckning vara kostnadseffektiva, teknikneutrala och administrativt enkla och bör inte avvika alltför mycket från motsvarande styrmedel i andra delar av en gemensam marknad. Den utformning av kemikalieskatten som regeringen har föreslagit när det gäller skatt på viss elektronik uppfyller inte dessa kriterier, och motionärerna vill på sikt se en annan utformning av kemikalieskatten än den som regeringen i dagsläget har föreslagit.

Enligt kommittémotion 2016/17:2670 av Kristina Yngwe m.fl. (C, M, L, KD) yrkande 10 behöver åtgärder vidtas inom kemikaliepolitiken för att uppnå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö. Motionärerna lyfter fram att ekonomiska styrmedel på kemikalieområdet kan vara ett bra verktyg för att minska förekomsten av eller risken för exponering och spridning av miljö- och hälsofarliga ämnen från olika varugrupper och bidra till att uppnå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

I budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1) föreslår regeringen att en punktskatt på kemikalier i viss elektronik införs i enlighet med kemikalieskatteutredningens förslag (SOU 2015:30), med vissa ändringar. Regeringen anför följande i budgetpropositionen:

En av regeringens prioriteringar i miljöpolitiken är att minska förekomsten, spridningen och exponeringen av farliga ämnen gentemot människor och miljö, med särskild fokus på barn och unga. Kemiska ämnen i varor är i dag betydligt sämre reglerade än ämnena i sig eller deras användning i kemiska produkter. Allmänna övergripande regelverk som produktsäkerhetslagen går i första hand att tillämpa på akuta hälsorisker men inte på effekter som orsakas av exponering för ett stort antal varor under en längre tidsperiod. Dagens förbud och begränsningar kommer inte åt många av de risker som är förenade med farliga kemikalier i konsumentvaror. Regeringen anser därför att det finns ett kvarvarande behov av ytterligare styrning. Särskilt saknas styrmedel som kan styra bort hela grupper av farliga ämnen med liknande kemisk struktur från marknaden utan att varje enskilt ämne behöver utredas i detalj.

Vidare poängterar regeringen att Sverige inte kan avstå från att arbeta för en miljö- och hälsomässigt bättre konsumtion bara för att andra länder inte har motsvarande skatter. Regeringen har som övergripande ambition att Sverige ska vara en förebild i världen – en ledande och inspirerande kraft där höjda miljöambitioner skapar innovationskraft. När EU:s regelverk inte räcker ska Sverige ha ambitionen att pröva att gå före med nationell lagstiftning mot farliga kemikalier.

Finansutskottet föreslog i betänkande 2016/17:FiU1 att förslaget om skatt på kemikalier i vissa elektronikprodukter skulle antas av riksdagen. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2016/17:49) och den föreslagna lagen träder i kraft den 1 april 2017.

Vidare bedömer regeringen att det inte finns skäl att gå vidare med kemikalieskatteutredningens förslag om en punktskatt på golvbeläggingsmaterial, väggbeklädnad och takbeklädnad av polymerer av vinylklorid. Med beaktande av Kemikalieinspektionens rapport Hälsoskadliga kemiska ämnen i byggprodukter – förslag till nationella regler (Rapport 8/15) bedömer regeringen att det i nuläget inte är lämpligt att införa en skatt på de aktuella produkterna. Regeringen avser att invänta beredningen av Kemikalieinspektionens rapport för att få en helhetsbild av vilka åtgärder som krävs när det gäller hälsofarliga kemikalier i byggprodukter. Om det efter beredningen av rapporten kommer fram att det behövs en skatt på området återkommer regeringen i frågan.

Regeringen beslutade i juni 2016 att tillsätta en utredning för att analysera behovet av beskattning för att minska spridningen av kadmium och andra hälso- och miljöfarliga ämnen och tungmetaller i miljön. Utredningen ska också göra en översyn av skatten på bekämpningsmedel och analysera om man kan öka skattens effektivitet och styrande effekt när det gäller hälsa och miljö. Uppdraget ska redovisas senast den 31 december 2017.

När det gäller textilier redovisade Naturvårdsverket den 26 september 2016 ett uppdrag med förslag på hur hanteringen av textilier kan göras mer hållbar (Naturvårdsverket, ärenden: NV-06147-14). Myndigheten föreslår ett paket med åtgärder och styrmedel som riktar sig till alla delar av textihanteringen från produktion till konsumtion och avfallshantering; bl.a. föreslås ett nytt lagkrav om att sortera ut textilavfall från annat avfall. Detta kan genomföras på två sätt, antingen genom att införa ett utsorteringskrav i avfallsförordningen eller en ny förordning om producentansvar. Rapporten bereds nu inom Regeringskansliet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens syn att rätt utformade skatter och andra ekonomiska verktyg har stor potential att på ett kostnadseffektivt sätt bidra till att nå miljömålen och även verka substitutions- och innovationsdrivande. Som redovisats ovan föreslog regeringen i budgetpropositionen för 2017 en skatt på kemikalier i vissa elektronikprodukter. Förslaget antogs av riksdagen (prop. 2016/17:1, bet. 2016/17:FiU1, rskr. 2016/17:49).

Utskottet noterar även att det pågår arbete när det gäller beskattning av kadmium, bekämpningsmedel och ett eventuellt producentansvar för textilier. Utskottet välkomnar regeringens fortsatta arbete med att utveckla och tillämpa ekonomiska styrmedel för att få bort farliga ämnen från marknaden.

Därmed anser utskottet att i avvaktan på det pågående arbetet kan motionerna 2015/16:3421 (C) yrkande 8, 2016/17:2449 (SD) yrkande 2, 2016/17:3165 (M) yrkande 4 och 2016/17:2670 (C, M, L, KD) yrkande 10 lämnas utan vidare åtgärd.

EU:s kemikalielagstiftning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att förbättra EU:s kemikalielagstiftning och att inkludera avfallsperspektivet när man gör en livscykelanalys enligt Reach.

Jämför reservation 21 (C).

Skrivelsen

Regeringen prioriterar arbetet för att uppnå en giftfri miljö för att våra barn och barnbarn ska kunna växa upp utan att påverkas av hormonstörande ämnen eller dricksvatten som blivit förorenat av hälsofarliga ämnen. Det är viktigt att påverka utvecklingen av kemikalielagstiftningen inom EU, och när EU:s regelverk inte räcker, eller om utveckling av regelverket inte bedöms vara en framkomlig väg, ska Sverige ha ambitionen att pröva att gå före med nationell lagstiftning mot farliga kemikalier.

EU har ett omfattande, om än inte heltäckande, regelverk för utsläppande på marknaden av kemiska produkter och av varor som har behandlats med kemikalier. Reglerna anger hur produkterna ska testas, utvärderas, förpackas och märkas och fastslår vilka kemikalier som är förbjudna eller begränsade. EU-lagstiftningen har en stor positiv kraft i och med att bestämmelserna får genomslag i 28 länder samtidigt och på en marknad med över 500 miljoner konsumenter. Länder och enskilda tillverkare utanför EU anpassar ofta sina regelverk och riktlinjer till EU:s. EU-lagstiftningens genomslag är beroende av att medlemsstaterna ställer resurser till förfogande. Detta gäller framför allt för industri och konsumentkemikalier. Ju större resurser, desto fler förslag kan initieras och beslutas och möjligheten att byta ut farliga ämnen ökar.

För att bidra till en effektiv EU-reglering gav regeringen i januari 2015 Kemikalieinspektionen i uppdrag att vidareutveckla genomförandet av handlingsplanen för en giftfri vardag. Planen har också getts ett långsiktigt perspektiv i och med att resurser finns aviserade t.o.m. 2020. Ett av huvudsyftena med planen är att Kemikalieinspektionen ska ta fram förslag till harmoniserad klassificering av farliga ämnen samt att föreslå kandidatämnen för tillståndsprövning och begränsningar i EU. Sverige är numera ett av de mest aktiva medlemsländerna inom EU när det gäller att lämna förslag på åtgärder mot enskilda miljö- eller hälsofarliga ämnen. Kemikalieinspektionen prioriterar ämnen som kan påverka människors vardag. Genom att t.ex. klassificera mjukgörare i plast (ftalater) som fortplantningsstörande får företagen en stark signal om att dessa ämnen bör bytas ut. Om ett sådant ämne också sätts upp på listan över kandidatämnen för tillståndsprövning medför det en skyldighet att lämna information om innehåll i varor. På så sätt stimulerar Kemikalieinspektionens olika förslag till vägval på EU-nivå som leder till mindre gifter i vardagen.

Av betydelse för i vilken utsträckning EU-lagstiftningen bidrar till en giftfri vardag är också att kommissionen och EU:s kemikaliemyndighet Echa tar sitt ansvar för att genomföra och utveckla reglerna. Det är viktigt att kommissionen genomför de åtaganden som finns i EU:s sjunde miljöhandlingsprogram, enligt vilket en strategi för en giftfri miljö ska tas fram till 2018.

I skrivelsen konstaterar regeringen att den nuvarande kommissionen hittills tagit ytterst få initiativ på kemikalieområdet och släpar efter betydligt i genomförandet av miljöhandlingsprogrammet. Denna syn delas av många andra medlemsländer. Miljöministern är sedan december 2014 med i ett nätverk av miljöministrar från ytterligare nio länder, Reach up, för att trycka på för en högre ambitionsnivå i kemikaliekontrollen och samtidigt främja innovation och grön tillväxt. Nätverket har bl.a. uppmärksammat att företagens data om kemikaliernas egenskaper i många fall inte uppfyller lagstiftningens minimikrav och att utfasningen av särskilt farliga ämnen går för långsamt. Ministrarna har tillsammans skrivit brev till berörda kommissionärer, väckt frågor på ministerrådsmöten och arrangerat en konferens i Bryssel om hur lagstiftningen kan förbättras.

I skrivelsen framhålls att samarbete inom Norden också kan vara en väg till bättre EU-regler. Tillsammans med nordiska kollegor verkar miljöministern för en hållbar utveckling på mode- och textilområdet, där Norden går före. Miljöministrarna i Norden har på svenskt initiativ skrivit brev till kommissionen med en uppmaning om att skärpa lagstiftningen för farliga kemikalier i textilier. Regeringen har också tillsammans med den svenska textilbranschen drivit på för att EU på ett heltäckande sätt ska begränsa förekomsten av farliga kemikalier i textilier. Regeringen bedömer att dessa påtryckningar, tillsammans med de nordiska, har bidragit till att kommissionen nyligen föreslog ett förbud i textilier mot ämnen som är cancerframkallande, kan påverka arvsmassan eller störa fortplantningen.

När det gäller avfallsperspektivet inom Reachlagstiftningen framgår det av skrivelsen att ett av de viktigaste målen i EU:s sjunde miljöhandlingsprogram är att göra unionen till en resurseffektiv, grön och konkurrenskraftig ekonomi med låga koldioxidutsläpp. Avfall är en resurs, inte ett problem, om det hanteras på rätt sätt. Regeringen har därför välkomnat kommissionens förslag till avfallspaket, som överlag speglar den ambitionsnivå som slagits fast i det sjunde miljöhandlingsprogrammet. Kommissionens förslag saknar dock bestämmelser som leder till utfasning av farliga ämnen och ett förbättrat informationsflöde, för främjande av giftfria och resurseffektiva kretslopp. EU:s avfallslagstiftning bör nu bana väg för marknaden för återvunnet material. Även för dessa material måste garantier kunna ges när det gäller kvalitet och säkerhet, annars finns det ingen marknad för dem.

Regeringen vill att farliga ämnen fasas ut, inte återvinns. Man vill inte se fler exempel på produkter som innehåller skadliga ämnen som kommer i kontakt med vad vi och våra barn äter och dricker. Regeringen driver därför på i de pågående förhandlingarna om EU:s avfallslagstiftning för bestämmelser om utfasning av och förbättrad information om innehållet av farliga kemikalier.

Motionerna

Enligt partimotion 2016/17:824 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 1 bör regeringen verka för att förbättra EU:s kemikalielagstiftning. Kemikalieanvändningen regleras i huvudsak genom EU-gemensamma krav i kemikalielagstiftningen Reach. Enligt motionärerna är det genom förändringar inom Reach som vi kan åstadkomma stor skillnad för människor i vårt land men även inom övriga EU. De ser ett fortsatt behov av att förbättra och stärka regelverket.

Inom EU:s kemikalielagstiftning utgår man från livscykelanalyser (LCA) vid fastställandet av ett ämnes potentiella skadlighet. Motionärerna vill förstärka detta perspektiv till att inkludera hanteringen av avfall i reningsverk för att driva på utvecklingen av avancerad reningsteknik som kan fånga upp rester av kosmetiska ämnen (yrkande 29).

Kompletterande uppgifter

Vid miljörådet den 19 december 2016 antogs slutsatser om en hållbar kemikaliehantering som pekar ut viktiga områden för kommissionen att arbeta vidare inom för att åstadkomma en hållbar kemikaliehantering i EU. Sverige välkomnade slutsatserna och betonade vikten av att få kemikaliEFörordningen Reach att fungera som det var avsett och att se till att hormonstörande ämnen hanteras säkert (rapport från rådets möte (miljö) den 19 december 2016). Av den kommenterade dagordningen inför rådets möte framgår att Sverige har fått gehör för många synpunkter i slutsatserna, t.ex. att fokus ska vara på särskilt känsliga grupper såsom barn, att kommissionen får i uppdrag att utvärdera behovet av ett substitutionscentrum på EU-nivå och att textil nämns som exempel på en varugrupp där exponering för farliga ämnen måste minimeras.

Enligt artikel 117.4 i Reachförordningen ska kommissionen vart femte år offentliggöra en allmän rapport om de erfarenheter som gjorts vid tillämpningen av denna förordning. Den andra rapporten är aktuell under 2017 och görs parallellt med en genomgång av, en s.k. fitness check, den mest relevanta kemikalielagstiftningen, exklusive Reach. Rapporten kommer även att utgöra ett underlag för arbetet med EU:s strategi för en giftfri miljö.

När det gäller avfallsperspektivet inom Reachlagstiftningen ska enligt Kemikalieinspektionen en kemikaliesäkerhetsrapport bifogas i registreringsunderlaget om du tillverkar eller importerar mer än 10 ton per år av ett ämne. Om ämnet uppfyller kriterierna för att klassificeras som farligt ska även en exponeringsbedömning ingå i kemikaliesäkerhetsrapporten. En viktig del i exponeringsbedömningen är de s.k. exponeringsscenarierna, som ska innehålla en beskrivning av hur ämnet tillverkas eller används under hela dess livscykel, inklusive avfallsstadiet, samt vilka riskhanteringsåtgärder och driftförhållanden som rekommenderas för att ämnet ska kunna hanteras på ett säkert sätt.

Av budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg.omr. 20) framgår att flera aktiviteter pågår i syfte att stärka giftfria och resurseffektiva kretslopp, vilket är grundläggande för ett samhälle i en cirkulär ekonomi. Under året har kommissionen presenterat en handlingsplan för cirkulär ekonomi samt revideringar av sex avfallsrelaterade direktiv. Handlingsplanen innehåller flera initiativ som är relevanta för arbetet med giftfria och resurseffektiva kretslopp. Även på nationell nivå pågår arbete med att dels analysera förutsättningar och utvecklingspotential, dels föreslå konkreta åtgärder. Dock saknas fortfarande i stor utsträckning en analys av när kvalitet och/eller innehåll av farliga ämnen gör ett material olämpligt att återvinna. Regeringen har därför gett uppdrag till Naturvårdsverket och Kemikalieinspektionen som ska främja förebyggande av avfall, ökad återvinning, minskning av riskerna med farliga ämnen samt utfasning av särskilt farliga ämnen.

I regleringsbrevet för 2016 fick Kemikalieinspektionen i uppdrag att ta fram en strategi för att främja giftfria och resurseffektiva kretslopp i EU och internationellt inom kemikalielagstiftningen. I rapporten Vägen till giftfria och resurseffektiva kretslopp – en strategi för arbetet i EU och internationellt inom

kemikalielagstiftningen (rapport 7/16 Kemikalieinspektionen) framför myndigheten att tillämpningsområdet för artikel 33 i Reachförordningen på sikt bör utvidgas så att den även omfattar avfallsledet. Avfall är, enligt artikel 2.2, undantaget från förordningens tillämpningsområde. Därför har man i avfallsledet inte rätt till information om ämnen i varor enligt artikel 33. För att undvika att särskilt farliga ämnen återcirkuleras är det viktigt att om en vara innehåller särskilt farliga ämnen att information även når aktörerna i avfallsbranschen. Med sådan information som grund kan avfallsledets aktörer se till att dessa material inte återvinns för att återanvändas i nya varor.

När det gäller avloppsreningsteknik har regeringen gett Naturvårdsverket i uppdrag att identifiera och prioritera vilka källor i Sverige som bör åtgärdas för att minska utsläppen av mikroplaster i havet (RK dnr M2015/298/Ke). I uppdraget ingår också att sammanställa befintlig kunskap om bästa möjliga teknik i avloppsreningssystem och vid behov föreslå åtgärder. Uppdraget ska redovisas senast den 15 juni 2017.

Utskottets ställningstagande

Inledningsvis konstaterar utskottet att lagstiftningen inom kemikalieområdet i stor utsträckning är harmoniserad, vilket innebär att arbetet inom EU är centralt för att minska riskerna med farliga ämnen. Utskottet välkomnar därför regeringens syn att utvecklingen av kemikalielagstiftningen inom EU är ytterst viktig att påverka och, när detta inte bedöms vara möjligt, ha ambitionen att gå före med nationell lagstiftning.

Utskottet anser att det är bekymmersamt att den nuvarande kommissionen hittills tagit få initiativ på kemikalieområdet och att de släpar efter i genomförandet av EU:s miljöhandlingsprogram. Utskottet förutsätter därför att regeringen fortsätter att trycka på inom EU för en högre ambitionsnivå på kemikalieområdet.

Utskottet delar regeringens syn att avfall är en resurs, om det hanteras rätt. Farliga ämnen ska fasa ut och inte återvinnas och det är därför positivt att Kemikalieinspektionen och Naturvårdsverket ska arbeta med att främja giftfria och resurseffektiva kretslopp.

Utskottet föreslår med det anförda att motion 2016/17:824 (C) yrkandena 1 och 29 lämnas utan åtgärd i avvaktan på det fortsatta arbetet.

Tillsyn av kemikalier i varor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om skärpt tillsyn av kemikalier, om att giftiga ämnen kartläggs och kontrolleras och om en bättre marknadskontroll av kemikalier.

Jämför reservationerna 22 (M) och 23 (C).

Skrivelsen

Kemikalieinspektionen utövar tillsyn över de företag som tillverkar eller för in kemiska produkter, varor eller bekämpningsmedel till Sverige och säljer dessa vidare, s.k. primärleverantörer. När det gäller kemiska produkter och varor som släpps ut på marknaden av andra än primärleverantörer, t.ex. återförsäljare och grossister, har Kemikalieinspektionen och kommunerna ett delat tillsynsansvar.

I skrivelsen anförts att satsningen på handlingsplanen för en giftfri vardag har möjliggjort för Kemikalieinspektionen att kraftigt utöka resurserna för operativ tillsyn, tillsynsvägledning och kemiska analyser för kontroll av hur företagen följer regler om farliga ämnen i varor. Mätt i kostnader var Kemikalieinspektionens tillsyn över varor 3–4 gånger större under åren 2012–2014 jämfört med 2010. Drygt 500 varor analyserades under 2013 i fråga om innehåll av farliga ämnen, jämfört med ca 80 varor 2010. Under 2014–2015 analyserade myndigheten i genomsnitt ungefär 360 varor per år. Därutöver har myndigheten genomfört ett omfattande samverkansprojekt med Sveriges kommuner i fråga om smycken, i vilket över 1 100 varor analyserades. Fler inspektioner har också kunnat utföras på plats. Jämfört med inspektioner som Kemikalieinspektionen gör per brev, innebär inspektioner som görs på plats vanligen att myndigheten kontrollerar fler varor. Granskningarna av företagens egen kemikaliekontroll blir också bättre och företagen får bättre kunskap om sina skyldigheter. Antalet inspektioner på plats hos företag som säljer varor har tredubblats från 2010 till 2014.

Varuinspektioner har genomförts under åren 2011–2015 inriktade på bl.a. material i inomhusmiljöer (golv och textilier för användning i offentlig miljö), badrumsvaror, träskivor, leksaker, barnvagnar, bilbarnstolar, blöjor och andra varor för barn, plastskor, kläder, accessoarer, prydnadsoljelampor, sportartiklar, trädgårdsvaror och hemelektronik. Kemiska analyser har genomförts för att kontrollera hur företagen följer regler för farliga ämnen i varor, bl.a. när det gäller användningen av bromerade flamskyddsmedel, högfluorerade ämnen, ftalater, kortkedjiga klorparaffiner, tungmetaller, organiska tennföreningar, azofärgämnen och ämnen upptagna på kandidatförteckningen. Inspektionerna har lett till att Kemikalieinspektionen upptäckt och åtgärdat ett stort antal överträdelser, varvid företagen förbjudits att sälja varorna och tvingats dra tillbaka dem från marknaden.

När Kemikalieinspektionen har funnit överträdelser har åtalsanmälningar lämnats till Åklagarmyndigheten. Även myndigheter i andra länder har informerats om resultaten. Företag och konsumenter kan ta del av resultaten för att själva undvika farliga kemikalier i liknande produkter. Analysresultaten kan också användas som underlag när regler ses över eller nya regler övervägs.

Motionerna

Enligt partimotion 2016/17:824 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 4 bör arbetet med tillsyn av kemikalier i varor och samarbete mellan

Kemikalieinspektionen, Tullverket och Polismyndigheten och andra berörda myndigheter skärpas.

Även kommittémotion 2016/17:3037 av Annika Qarlsson m.fl. (C) yrkande 27 tar upp att tillsynsansvaret bör skärpas men även att giftiga ämnen på den svenska marknaden ska kartläggas och kontrolleras. En produktgrupp som helt saknar tillsyn i Sverige är mensskydd. Trots att dessa kommer i direkt kontakt med kvinnors slemhinnor och används regelbundet av en stor del av befolkningen har det visat sig att Kemikalieinspektionen, på fråga från Sveriges konsumenter, aldrig undersökt kemikalieinnehållet i mensskydd. Allt tyder dock på att det finns giftiga ämnen i mensskydden.

Enligt kommittémotion 2016/17:3165 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 6 bör regeringen verka för att bättre riktlinjer fastställs vid marknadskontroll av kemikalier. Marknadskontroller är nödvändiga för att upprätthålla en sund och rättvis konkurrens. Dessa kontroller behöver vara resurseffektiva och grundliga samt bli fler och hålla en högre kvalitet. Regeringen bör ge i uppdrag åt Kemikalieinspektionen att ta fram riktlinjer för bättre marknadskontroll av kemikalier som tar hänsyn till riskerna med spridning och exponering.

Kompletterande uppgifter

Enligt budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg.omr. 20) möjliggör satsningen på handlingsplanen för en giftfri vardag för Kemikalieinspektionen att kraftigt utöka tillsynen. Satsningen på handlingsplanen fortsätter fram till 2020 och omfattar uppdrag till flera myndigheter. Kemikalieinspektionen har t.ex. beslutat om ett tillsynsprojekt om kemikalier i mensskydd under 2017. I projektet kommer innehållet av kemikalier i olika typer av mensskydd att kontrolleras. Kemikalieinspektionen har tidigare fått få indikationer från allmänheten, forskning eller andra länders tillsynsmyndigheter om eventuella problem med skadliga kemikalier i mensskydd, men på senare tid har det dock kommit rapporter om att vissa kemiska ämnen skulle kunna förekomma i dessa varor. Myndigheten anför att en kontroll av kemikalier i mensskydd är viktig eftersom en stor andel av befolkningen använder dessa regelbundet.

Vidare framgår av budgetpropositionen för 2017 att Kemikalieinspektionen aktivt deltar i flera EU-gemensamma nätverk av myndigheter, bl.a. i kemikalielagstiftningen Reachs forum för tillsyn, EU:s samarbetsgrupp för tillsyn över biocider BEG, tillsynsnätverket Cleen samt Prosafe. Det ger möjlighet att påverka både tillsynsaktiviteter och den generella kvaliteten i tillsynen i andra länder. Under 2015 tog kommissionen och Reachs forum gemensamt fram ett förslag på indikatorer för tillsynen av Reach och CLP (klassificering, märkning och förpackning av kemiska ämnen och blandningar). Indikatorerna följer aktivitetsnivån i olika medlemsländer och underlättar en harmoniserad tillsyn. Flera gemensamma tillsynsprojekt pågår i de tre nätverken.

Det framgår vidare att regeringen satsar ytterligare resurser för att stärka arbetet för en giftfri vardag och genomför en kartläggning av farliga ämnen i varor. Enligt Kemikalieinspektionens regleringsbrev för 2017 ska myndigheten genomföra en kartläggning av förekomsten av farliga ämnen i produkter och varor som ännu inte är begränsade inom EU. Kartläggningen ska främst ta sikte på särskilt farliga ämnen men kan även omfatta farliga ämnen när det är relevant för att skydda människors hälsa och miljön. Framför allt ska förekomsten i konsumenttillgängliga varor och produkter kartläggas. Uppdraget ska delredovisas senast den 15 september 2018 och slutredovisas senast den 1 december 2020.

Av Kemikalieinspektionens tillsyns- och marknadskontrollplan för 2016 (tillsyn 2/16 Kemikalieinspektionen) framgår att enligt 6–10 §§ miljötillsynsförordning (2011:13) ska en myndighet som tilldelats operativa tillsynsuppgifter avsätta resurser som i tillräcklig grad motsvarar behovet av tillsyn samt ha personal med tillräcklig kompetens för tillsynsarbetet. Vidare ska medlemsstaterna enligt artikel 18.5 i förordning (EG) nr 765/2008 om krav för ackreditering och marknadskontroll i samband med saluföring av produkter inrätta, genomföra och regelbundet uppdatera program för marknadskontroll. Kemikalieinspektionens operativa tillsyn är i huvudsak inriktad på utsläppande och tillhandahållande på marknaden och utgör därför marknadskontroll.

I tillsynen kontrollerar Kemikalieinspektionen bl.a. att produkter och varor som tillhandahålls på marknaden inte innehåller förbjudna ämnen, att kemiska produkter är korrekt anmälda till produktregistret samt att bekämpningsmedel är godkända. Dessutom kontrolleras att bekämpningsmedel och andra kemiska produkter är rätt klassificerade och att informationskraven i form av märkning och säkerhetsdatablad är uppfyllda. Kemikalieinspektionens övergripande mål i tillsynen är riskminskning. Några kriterier som kan vara aktuella vid urval är produkter/företag med tillverkning/import av stora volymer eller många produkter vars produkter medför stor exponering och/eller stor spridning, produkters farlighetsklassificering, användningsområde (produkter som används mer frekvent av t.ex. barn) etc.

Av Kemikalieinspektionens årsredovisning för 2015 framgår att myndigheten aktivt söker information om tänkbara tillsynsobjekt, t.ex. via bevakning av internetförsäljning, forskningsresultat, inkommande tips från andra myndigheter, näringsidkare och allmänhet samt via samarbete med andra myndigheter. Kemikalieinspektionen har bl.a. i samarbete med Tullverket kartlagt samtliga företag som importerat träkol, identifierat företag som importerar kemiska produkter men som inte anmält sin verksamhet eller sina produkter till Kemikalieinspektionens produktregister samt genomfört kontroller om det fanns otillåtna bekämpningsmedel på marknaden.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att en tillsyn av likartad kvalitet och omfattning inom hela EU är viktig för att åstadkomma lika konkurrensvillkor för företagen. En välutvecklad tillsyn stöder dessutom företagen i deras arbete med att följa kemikaliereglerna.

Utskottet noterar att Kemikalieinspektionen kraftigt har utökat tillsynen, tillsynsvägledningen och analyserna för kontroll av hur företagen följer regler om farliga ämnen i varor i och med handlingsplanen för en giftfri vardag. Extra resurser har tilldelas myndigheten fram till 2020 för att genomföra handlingsplanen.

Vidare noterar utskottet att Kemikalieinspektionen ska ta fram program för marknads kontroll och att kriterier finns för urval av tillsynsobjekt. Det framgår av redovisningen ovan att Kemikalieinspektionen samarbetar med olika myndigheter i tillsynsarbetet, både på nationell nivå och på EU-nivå.

Utskottet konstaterar vidare att regeringen tillsatt en utredning för att kartlägga farliga ämnen, främst i konsumenttillgängliga varor, vilket är positivt. Utskottet, som än en gång vill poängtera vikten av att begränsa farliga ämnen i varor, anser att motionerna 2016/17:824 (C) yrkande 4, 2016/17:3037 (C) yrkande 27 och 2016/17:3165 (M) yrkande 6 med redovisningen ovan kan lämnas utan vidare åtgärd.

Högfluorerade ämnen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att sänka gränsen för inrapportering av högfluorerade ämnen till produktregistret och utfasning av högfluorerade ämnen ur konsumentprodukter.

Jämför reservation 24 (C).

Skrivelsen

Högfluorerade ämnen, s.k. PFAS (per- och polyfluorerade alkylsubstanser), är en grupp ämnen som kännetecknas av att de är mer eller mindre fluorerade, dvs. de innehåller en kolkedja där väteatomerna har ersatts med en fluoratom. Den kemiska bindningen mellan kol och fluor är en av de starkaste som finns, vilket gör att alla högfluorerade ämnen är extremt stabila. Många av dem kan dessutom ansamlas i levande organismer (bioackumuleras, dvs. anrikas och ackumuleras i levande organismer) och är dokumenterat giftiga (toxiska).

Den breda användningen av högfluorerade ämnen har de senaste åren i allt högre grad lyfts fram som ett miljö- och hälsoproblem. De mer undersökta ämnena är PFOS (perfluoroktansulfonat) och PFOA (perfluoroktansyra) men för de flesta PFAS som används i dag saknas tillräcklig kunskap.

I flera kommuner i Sverige har PFAS hittats i grundvattnet och i några kommuner även i dricksvattnet. I en del fall har halterna av PFAS i dricksvattnet varit så höga att både enskilda brunnar och kommunala vattenverk tagits ur bruk.

Sverige nominerade PFOS till FN:s konvention om långväga gränsöverskridande luftföroreningar 2004 och till Stockholmskonventionen 2005. EU beslutade i december 2006 att förbjuda försäljning av PFOS-baserade brandskum och sedan juni 2011 har det inte varit tillåtet att vare sig lagra eller använda brandskum med innehåll av PFOS inom EU. Global reglering av PFOS beslutades 2010 genom tillägg till Stockholmskonventionen. PFOA omfattas i dag inte av en harmoniserad EU-lagstiftning men en process pågår enligt Reachförordningen för att reglera deras användning i bl.a. brandsläckningsskum. EU har nominerat PFOA för global utfasning i Stockholmskonventionen och beslut förväntas vid partsmötet 2019.

Efter det att högfluorerade ämnen hittats i marken och i dricksvattnet i flera svenska kommuner bildade Kemikalieinspektionen tillsammans med Livsmedelsverket 2014 ett nätverk för nationella, regionala och kommunala myndigheter, vattenproducenter, räddningstjänst, forskare, intresseorganisationer och konsulter. Syftet med nätverket är att öka kunskapen om PFAS, diskutera lösningar för att få bort PFAS i marken och dricksvattnet samt verka för fler initiativ till forskning. Kemikalieinspektionen har även bildat ett nätverk för de centrala myndigheterna med syftet att samordna och öka kunskapen om PFAS. I nätverket ingår Kemikalieinspektionen, Havs- och vattenmyndigheten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Livsmedelsverket, Naturvårdsverket, Statens geologiska undersökning och Statens geotekniska institut.

Regeringen uppdrog i januari 2015 åt Kemikalieinspektionen att ta fram ett nationellt åtgärdsprogram för högfluorerade ämnen. I uppdraget ingår att lämna förslag på reglering nationellt eller inom EU med särskilt fokus på reglering av brandsläckningsskum som innehåller PFAS. I uppdraget ingår också att verka för att en handlingsplan initieras inom EU. Kemikalieinspektionen ska även vara pådrivande i de nätverk som de upprättat tillsammans med ett flertal myndigheter och andra aktörer och verka för att öka kunskapsbasen om högfluorerade ämnen. Slutligen ska Kemikalieinspektionen verka för att företag frivilligt ersätter högfluorerade ämnen med mindre farliga ämnen eller material.

Kemikalieinspektionen redovisade i juni 2015 en delrapport som omfattar en kartläggning av förekomsten och användningen av högfluorerade ämnen och alternativ. I rapporten konstaterar Kemikalieinspektionen bl.a. att antalet PFAS är omfattande, att nya användningsområden är under stark utveckling och att förutsättningarna för ett utökad inrapporteringskrav till produktregistret samt utökade inrapporteringskrav på EU-nivå bör utredas.

I januari 2016 föreslog Kemikalieinspektionen en nationell reglering för PFAS i brandsläckningsskum. Sammanfattningsvis innebär förslaget att

brandskum med högfluorerade ämnen som huvudregel bara ska få användas när skumvätskan eller släckvattnet kan samlas upp och förstöras efteråt. Syftet är att minska risken för att dricksvatten förorenas.

För ett begränsat antal av de ämnen som ingår i PFAS-gruppen pågår ett arbete inom Kemikalieinspektionen som innebär att myndigheten undersöker det befintliga dataunderlaget och bedömer vilka åtgärder som är lämpliga att vidta inom EU. Detta kan t.ex. innebära att man kommer att föreslå en harmoniserad klassificering för vissa ämnen i gruppen, upptag på kandidatlistan för tillståndsprövning eller användningsbegränsningar. Två förslag från Kemikalieinspektionen för perfluorononansyra (PFNA) har lett till att ämnet klassificerats som reproduktionstoxiskt i kategori 1B och därefter förts upp på kandidatlistan över särskilt farliga ämnen.

Vidare framgår av skrivelsen att f.d. generaldirektören Göran Enander den 19 oktober 2015 fick i uppdrag att analysera orsakerna till att spridningen av högfluorerade ämnen till dricksvattentäkter har kunnat pågå i många år utan att upptäckas. En rapport överlämnades i mars 2016 där det konstateras att EU:s kemikalielagstiftning inte är tillräcklig för att komma till rätta med problemen med spridning av högfluorerade ämnen. Utredaren föreslår bl.a. att registreringen av ämnen förbättras så att även ämnen som finns i låga koncentrationer eller i små mängder omfattas av registreringsskyldighet enligt Kemikalieinspektionens produktregister. Vidare anser utredaren att det frivilliga förebyggande arbetet i avvaktan på skärpt lagstiftning bör förstärkas, t.ex. genom att ett centrum för substitution inrättas och att användningen av offentlig upphandling ökar. Enligt utredaren behövs ett centrum för substitution för att driva på kemikalieproducenterna och för att underlätta för konsumenter och företag att arbeta förebyggande med att byta ut farliga ämnen eller byta till ett annat material utan farliga ämnen. Regeringen tillsatte den 17 mars 2016 en särskild utredare med uppdrag att utreda förutsättningarna för att inrätta ett sådant centrum. Uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2017.

Naturvårdsverket redovisade i april 2016 resultatet från en screening av förekomsten av miljögifter, bl.a. högfluorerade ämnen och bekämpningsmedel i yt- och grundvatten. Naturvårdsverket föreslår ett antal åtgärder, bl.a. en utökad miljöövervakning av organiska miljögifter som PFAS i yt- och grundvatten.

Motionerna

Enligt partimotion 2016/17:824 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 10 bör gränsen för inrapportering av PFAS till produktregistret sänkas för att fler ämnen och produkter ska inrapporteras. Enligt Kemikalieinspektionen är mindre än två procent av PFAS-ämnena registrerade i Reach och motsvarande siffror i det svenska produktregistret är mindre än fyra procent.

Regeringen bör verka för en utfasning av PFAS-ämnena ur konsumentprodukter. Enligt motionärerna bör dessa ämnen fasas ut för att

hindra spridning till miljön och för att motverka negativa konsekvenser för hälsan (yrkande 35).

Kompletterande uppgifter

Av budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg. omr. 20) framgår att ett antal rapporter och utredningar om PFAS, bl.a. Naturvårdsverket rapport Högfluorerade ämnen (PFAS) och bekämpningsmedel (rapport 6709) och utredningen om spridning av PFAS-föreningar i dricksvatten (M 2015:B), har visat på ett behov av att utveckla arbetet med miljöövervakningen. Regeringen satsar därför ytterligare resurser för att stärka arbetet för en giffri vardag, och miljöövervakningen stärks i fråga om farliga kemikalier, och arbetet med att skapa ett centrum för substitution av farliga ämnen i kemiska produkter och varor inleds och en kartläggning av farliga ämnen i varor genomförs.

Regeringen förstärker den hälsorelaterade miljöövervakningen för att komma till rätta med de brister i miljöövervakningen som flera rapporter pekade på våren 2016. Genom att hitta källorna till miljögifterna och förstå hur vi människor får i oss dessa ämnen kan vi undvika att människor utsätts för hälsofara. Regeringen kommer att göra riktade satsningar de närmaste åren inom miljöövervakningen samt en satsning på utökad kontroll av svårnedbrytbara fluorbaserade miljögifter, s.k. PFAS, i miljön.

Som redovisats ovan lämnade Kemikalieinspektionen i januari 2016 ett förslag om nationella regler för högfluorerade ämnen i brandsläckningsskum. Förslaget bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

När det gäller PFAS och det nationella produktregistret pågår enligt Miljö- och energidepartementet arbete på Kemikalieinspektionen där man utreder förutsättningarna för att öka registreringskraven i produktregistret för högfluorerade ämnen. På EU-nivå registreras ämnen enligt Reachlagstiftningen. Den sista registreringsomgången i Reach ska vara klar 2018 och Kemikalieinspektionens prognos är att ca 20 procent av alla PFAS-ämnen kommer att vara registrerade då.

I december 2016 kom EU:s medlemsländer överens om att förbjuda flera miljöfarliga ämnen som är baserade på fluor. Förbudet träder i kraft om tre år och gäller ämnet PFOA och ämnen som kan omvandlas till PFOA. Ämnena kan i dag finnas i t.ex. impregnerade klädesplagg. Det beslutades även i december 2016 att fyra nya ämnen ska läggas till på EU:s kandidatlista över särskilt farliga kemiska ämnen. Det högfluorerade ämnet PFDA förs upp på listan efter ett förslag från Sverige. Ämnena kommer att föras upp på kandidatförteckningen i januari 2017 (Kemikalieinspektionen).

Som redovisats tidigare ska Kemikalieinspektionen genomföra en kartläggning av förekomsten av farliga ämnen i produkter och varor som ännu inte är begränsade inom EU, och framför allt ska förekomsten i konsumenttillgängliga varor och produkter kartläggas. Uppdraget ska

delredovisas senast den 15 september 2018 och slutredovisas senast den 1 december 2020.

Myndighetsnätverket för PFAS-frågor har tagit fram en guide om PFAS som finns tillgänglig på webben. Informationen ska guida företag, konsumenter och myndigheter rätt för att få information om ämnena och vilken myndighet som gör vad. Guiden uppdateras i takt med arbetet i myndighetsnätverket.

Utskottets ställningstagande

Inledningsvis konstaterar utskottet att kunskapen om många av de högfluorerade ämnena är bristfällig. Det är oroväckande att ämnena används i många olika produkter som sedan orsakar miljö- och hälsoproblem. Det är positivt att regeringen har initierat olika kartläggningar av förekomsten och användningen av högfluorerade ämnen, vilket har gett en tydligare bild av var dessa miljögifter finns. Kartläggningen av farliga ämnen i konsumenttillgängliga varor som ska slutredovisas i december 2020 utgör ett viktigt steg på vägen för att bl.a. fasa ut högfluorerade ämnen ur varor och produkter.

Utskottet välkomnar nationella regleringar på området och Kemikalieinspektionens arbete med ett nationellt åtgärdsprogram. Det behövs även åtgärder på EU-nivå och det är därför positivt att Kemikalieinspektionen ska verka för en handlingsplan på EU-nivå.

Regeringens satsning på miljöövervakningen och utökad kontroll av högfluorerade ämnen i miljön och Kemikalieinspektionens arbete med att öka registreringskraven i produktregistret för högfluorerade ämnen är enligt utskottets mening viktiga åtgärder för att begränsa dessa ämnen.

Utskottet föreslår med det anförda och i avvaktan på resultatet av det pågående arbetet att motion 2016/17:824 (C) yrkandena 10 och 35 lämnas utan vidare åtgärd.

Tillämpning av växtskyddsmedelslagstiftningen m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om Kemikalieinspektionens agerande när det gäller bekämpningsmedel vid odling av lök och bönor, hur Kemikalieinspektionen ska agera vid beslut om godkännande av bekämpningsmedel, snabbare handläggning av bekämpningsmedel, Kemikalieinspektionens samverkan med myndigheter och branschorganisationer, flytt av ansvaret för att pröva ansökningar om godkännande av bekämpningsmedel till Jordbruksverket och att inta en vetenskapsbaserad syn i EU-sammanhang när det gäller glyfosat.

Jämför reservationerna 25 (M), 26 (SD), 27 (C) och 28 (KD).

Skrivelsen

Bekämpningsmedel är kemiska eller biologiska produkter som är avsedda att förebygga eller motverka att djur, växter eller mikroorganismer orsakar skada på egendom eller skadar människors eller djurs hälsa. Genom dessa egenskaper kan bekämpningsmedel också orsaka skada på hälsan och miljön. Det är därför viktigt att de är godkända och att de används på rätt sätt.

Av skrivelsen framgår att väsentliga delar av EU:s växtskyddsmedelsförordning, bl.a. om zonindelning och ömsesidiga erkännanden, kommer att ses över under 2016 (Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden och om upphävande av rådets direktiv 79/117/EEG och 91/414/EEG).

Regeringskansliet bjöd i november 2015 in berörda aktörer till ett diskussionsmöte om den förestående översynen som ett led i arbetet med att utforma en svensk ståndpunkt. Som en del av översynen har kommissionen inrättat en tillfällig expertgrupp som bereder frågor om hållbar användning med särskild inriktning på växtskyddsmedel med ”låg risk”. Nederländerna tog initiativ till gruppen för att skynda på arbetet med att göra sådana medel tillgängliga och därigenom öka användningen av dem i ett integrerat växtskydd. Regeringen har välkomnat initiativet och Kemikalieinspektionen medverkar i arbetsgruppen.

Motionerna

Växtskyddsmedelslagstiftningen m.m.

Yrkande 1 i motion 2016/17:973 av Jan R Andersson (M) handlar om bekämpningsmedel vid odling av lök och bönor och yrkande 2 om att Kemikalieinspektionen vid beslut om bekämpningsmedel ska bedöma risk kontra nytta innan beslut fattas.

Enligt motion 2016/17:1563 av Betty Malmberg (M) i denna del bör regeringen genomföra de förslag som växtskyddsrådet har framfört i sin årsrapport (2016:09). Det handlar om att undvika beslut om förbud eller villkorsändringar mitt under säsong i framtiden och betydelsen av forskning och utveckling inom växtskyddsområdet.

Enligt motion 2016/17:2004 av Anders Åkesson och Staffan Danielsson (båda C) måste Kemikalieinspektionen i sina beslut om bekämpningsmedel också beakta hur övriga EU-länder agerar.

Enligt kommittémotion 2016/17:2023 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 12 bör godkännandeprocessen för växtskyddsmedel ses över för snabbare hantering av ansökningar. Sverige ligger långt fram i arbetet med att förenkla för företagen jämfört med de flesta andra länder men mer kan göras. Förenklararbetet måste fortsätta för att bl.a. snabba på olika typer av godkännandeprocesser.

I motion 2016/17:2098 av Maria Stockhaus (M) tar man upp behovet av att effektivisera Kemikalieinspektionens godkännande av nya bekämpningsmedel.

I kommittémotion 2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 32 uppmärksammas Kemikalieinspektionen och dess arbete med godkännande av bekämpningsmedel. Konkurrenskraftsutredningen har konstaterat att Sverige har tillgång till betydligt färre växtskyddsmedel av betydelse för produktionen än övriga europeiska konkurrentländer. Tillgången till lämpliga växtskyddsmedel har en betydelse för att vi ska kunna bibehålla och utveckla det svenska lantbruket. Kemikalieinspektionen behöver ges i uppdrag att förenkla handläggningen av ansökningar om godkännande av växtskyddsmedel. Dessutom bör myndigheten ha ett ansvar för att säkra tillgången på växtskyddsmedel för grödor som odlas i liten omfattning och för begränsade användningsområden.

Motion 2016/17:2463 av Sofia Damm (KD) lyfter fram de gällande förutsättningarna för svensk lökodling och att regeringen ska se över problematiken med olika regeltolkningar i olika EU-länder. När Kemikalieinspektionen gör andra tolkningar av de gemensamma EU-reglerna än vad som görs i andra länder blir konkurrensvillkoren snedvridna.

Enligt kommittémotion 2016/17:2449 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 3 bör arbetet med att korta ned Kemikalieinspektionens handläggningstider intensifieras. Ökade kostnader och ökad osäkerhet för svenska företag bidrar till att försämra svenska företags konkurrenskraft. Enligt yrkande 4 bör regeringen ge Kemikalieinspektionen instruktioner att i större utsträckning sträva efter harmonisering med övriga EU-länder när det gäller ansökningar om godkännande och dispenser. Det är viktigt i detta arbete att ha ett brett perspektiv där hänsyn tas till företags konkurrenskraft samt miljökonsekvenserna av en ökande import, vilket blir resultatet om svenska jordbrukare inte kan konkurrera med andra länder. Många företag upplever i dag handläggningen som stel och svår att förutse. För att råda bot på detta bör Kemikalieinspektionen ges ett tydligare uppdrag att samverka med andra myndigheter samt branschorganisationer (yrkande 5).

Enligt kommittémotion 2016/17:3173 av Jonas Jacobsson Gjörtlér m.fl. (M) yrkande 5 ska ansvaret för att pröva ansökningar om tillstånd att få sälja och använda växtskyddsmedel ligga på Jordbruksverket i stället för Kemikalieinspektionen. Motionärerna anser att om Jordbruksverket prövar ansökningarna ger det bättre förutsättningar för en helhetsbedömning enligt intentionerna i växtskyddsförordningen.

Enligt motion 2016/17:1818 av Josef Fransson (SD) ska regeringen i EU framhärda en vetenskapsbaserad syn på glyfosat. De produkter som innehåller glyfosat och som finns på den svenska och europeiska marknaden har godkänts i enlighet med befintlig lagstiftning. Produkterna kan därmed inte anses vara skadliga för människor, djur eller för miljön under förutsättning att de används i enlighet med produktgodkännandet.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

Växtskyddsmedelslagstiftningen m.m.

På förslag av regeringen beslutade riksdagen att anslaget 1:6 Kemikalieinspektionen ökas med 25 miljoner kronor 2017 i syfte att satsa resurser på en giftfri miljö och prövning av bekämpningsmedel. Detta bedöms göra det möjligt att öka antalet anställda med ca 10–15 personer vid Kemikalieinspektionen (prop. 2016/17:1 utg.omr. 20, bet. 2016/17:MJU1, rskr. 2016/17:116). Enligt proposition 2016/17:104 En livsmedelsstrategi för Sverige – fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet är 3 miljoner kronor öronmärkta för prövning av bekämpningsmedelsärenden. Regeringen höjde även anslaget 2015 med 10 miljoner kronor just för detta syfte.

Enligt Kemikalieinspektionens regleringsbrev för 2017 ska prövningen av bekämpningsmedel så långt som möjligt effektiviseras i syfte att förkorta handläggningstiderna och med en fortsatt hög rättssäkerhet och en hög skyddsnivå för människors hälsa och miljön.

Av Kemikalieinspektionens årsredovisning för 2015 framgår att myndigheten deltar i möten och arbetsgrupper på EU-nivå med syftet att harmonisera och effektivisera arbetet med tillståndsprövning av både växtskyddsmedel och biocidprodukter mellan medlemsländerna. I december 2015 fick Kemikalieinspektionen i uppdrag av regeringen att föreslå lösningar som ger förbättrad balans i handläggningen av ärenden om bekämpningsmedelsprodukter. Uppdraget redovisades i mars 2016 i rapporten Uppföljning av handläggning av prövningsärenden (Kemikalieinspektionen rapport 5/16). I rapporten redovisar myndigheten bl.a. att de aktivt ska bidra till samordning mellan länderna inom EU för god framförhållning och beredskap inför pågående genomföranden av lagstiftningen och kommande regeländringar, och att de ska öka samverkan med andra myndigheter som bidrar till tillståndsprövningen. Kemikalieinspektionen beslutade under hösten 2015 om ambitionsnivåer i tillståndsprövningen för växtskyddsmedel, t.ex. när det gäller kommentering av andra länders utvärderingar och att i större utsträckning följa andra länders produktutvärderingar. Enligt ovannämnda livsmedelsstrategi börjar vidtagna åtgärder nu ge effekt och myndigheten har förbättrat ärendebalansen för växtskyddsmedel. Den utgående balansen för 2015 av växtskyddsmedel har minskat med 46 procent från 2014.

Konkurrenskraftsutredningens betänkande (SOU 2015:15) överlämnades till regeringen den 5 mars 2015. Betänkandet har remitterats, och flertalet av remissinstanserna är positiva till utredningen i sin helhet och till utredningens förslag om att ta fram en nationell strategi för tillväxt och värdeskapande för trädgårds- och jordbrukssektorn, och som inbegriper att sätta nationella mål. Delar av utredningens förslag har fått ett blandat mottagande, bl.a. området växtskydd. En aspekt som flera remissinstanser saknar i analyserna är samhälleliga värden, inklusive hälso- och miljömässiga, samt sociala

konsekvenser av förslagen. Konkurrenskraftsutredningen var ett av underlagen när livsmedelsstrategin togs fram.

I budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg.omr. 23) framför regeringen att flera utvecklingsområden är viktiga för att stärka företagens produktivitet, bl.a. växtförädling som ger tillgång till lämpliga växtsorter i hela landet samt växtskydd. Ett hållbart växtskyddsarbete är en förutsättning för att svensk växtodling ska hävda sig i den internationella konkurrensen. Effektiva och hållbara förebyggande åtgärder och bekämpningsåtgärder krävs när det gäller såväl etablerade som nya växtskadegörare. Detta är inte bara viktigt för livsmedelsproduktionen utan har också betydelse för bl.a. skogsproduktionen och för bevarandet av biologisk mångfald.

I livsmedelsstrategin gör regeringen bedömningen att det bör finnas god tillgång till växtskyddsmedel som effektivt kan hantera de växtskadegörare som inverkar på odlingen och minimerar riskerna och konsekvenserna för människors hälsa och miljö. Detta är avgörande för såväl ett konkurrenskraftigt jordbruk som för ett långsiktigt hållbart växtskydd. Godkännandeprocessen för växtskyddsmedel ska vara effektiv och i detta avseende är reglerna om ömsesidigt erkännande av växtskyddsmedel viktiga. Regeringen anser att det är viktigt att växtskyddsmedelsförordningen tillämpas på ett korrekt sätt i alla medlemsstater. Ett aktivt deltagande i zonsarbetet kan på sikt innebära en snabbare och mer effektiv handläggning av ärenden om ömsesidigt erkännande. Regeringen avser även att se över Växtskyddsrådet, dess funktion och placering, och syftet med detta är att skapa ett forum för bl.a. en fördjupad dialog och kunskapsutbyte, framförhållning för brukarna, bättre utformning av hanteringsvillkor och konsekvensanalyser.

I mars 2015 gav regeringen ett uppdrag till Formas att identifiera forsknings- och utvecklingsbehov inom växtskyddsområdet. Uppdraget redovisades i mars 2016 i rapporten Växtskyddsforskning för hållbarhet och konkurrenskraft. En slutsats i rapporten är att en ökad investering i svensk växtskyddsforskning krävs för att landet ska kunna säkerställa de viktiga näringarnas konkurrenskraft och en hållbar produktion och för att uppfylla lagstiftningens krav, nå uppsatta miljömål och främja människors hälsa. Rapporten bereds nu inom Regeringskansliet.

Vidare arbetar Jordbruksverket med ett projekt för att skapa en framförhållning inom växtskyddet kallat Strategi för växtskyddsmedel. Syftet med strategin är att behålla förutsättningarna för en konkurrenskraftig produktion även om växtskyddsmedel försvinner. Samtidigt ska hänsyn tas till olika miljömål. Sedan 2011 har projektet jobbat med ett femtontal grödor.

Regeringen anför i livsmedelsstrategin att satsningar på att säkra tillgången till växtskyddsmedel och andra växtskyddsåtgärder för grödor som odlas i liten omfattning och för begränsade användningsområden är ytterst angelägen. Landsbygdsminister Sven-Erik Bucht informerade i sitt svar på fråga 2016/17:223 om användning av växtskyddsmedel att regeringen under 2016 satsade 6 miljoner kronor på ett projekt som Lantbrukarnas Riksförbund (LRF) driver för att säkra tillgången till växtskyddsmedel för grödor som odlas i liten

omfattning samt för begränsade användningsområden, och till dessa hör bl.a. lökodlingen. Ministern framhöll att några av försöken ser ut att kunna bidra till att ge lökodlarna i Sverige fler verktyg när det gäller ogräsbekämpning. Enligt LRF tror man sig ha hittat minst ett nytt preparat som kommer att hjälpa till att klara lökodlingen, och eventuellt kan man söka godkännande för några fler inom något år.

I betänkande 2015/16: MJU18 redovisas godkännandeprocessen för bekämpningsmedel. Följande anförts om processen:

Växtskyddsmedel måste vara godkända för att få släppas ut på marknaden och användas i Sverige. Även när det gäller biocidprodukter är huvudregeln att produkten måste vara godkänd för att få släppas ut på marknaden och användas. Ansökan om godkännande av växtskyddsmedel och biocidprodukter prövas av Kemikalieinspektionen. Regler om godkännande finns i förordning (EG) nr 1107/2009 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden och förordning (EU) nr 528/2012 om tillhandahållande på marknaden och användning av biocidprodukter. Gemensamt för dessa förordningar är att de bygger på försiktighetsprincipen och att en produkt bara får godkännas om det kan säkerställas att den inte innebär någon risk för människors hälsa och miljön.

Både när det gäller växtskyddsmedel och biocidprodukter är det möjligt att ansöka om ett s.k. ömsesidigt erkännande av ett godkännande som har meddelats av en annan medlemsstat. Det innebär att den som har fått en produkt godkänd i en medlemsstat kan ansöka om att få godkännandet erkänt i en annan medlemsstat.

När det gäller biocidprodukter får varje berörd medlemsstat avslå en ansökan om ömsesidigt erkännande eller anpassa villkoren i ett produktgodkännande om det kan motiveras av bl.a. skyddet av miljön eller människors, djurs eller växters hälsa och liv. Motsvarande regler gäller för växtskyddsmedel, men där gäller reglerna om ömsesidigt erkännande bara godkännanden som har beviljats av medlemsstaterna i samma zon (medlemsstaterna är indelade i tre zoner). En medlemsstat behöver inte erkänna ett produktgodkännande av ett växtskyddsmedel som har beslutats av en annan medlemsstat om den på grund av sina specifika miljö- eller jordbruksförhållanden har underbyggda skäl att anse att den aktuella produkten utgör en oacceptabel risk för människors eller djurs hälsa eller för miljön.

Kemikalieinspektionens beslut går att överklaga till mark- och miljödomstolen. Den som har fått ett avslag på en ansökan om godkännande av ett växtskyddsmedel kan på så sätt få en prövning om Kemikalieinspektionens beslut varit korrekt i förhållande till gällande rätt.

Vid debatten om interpellation 2016/17:14 om Kemikalieinspektionen, växtskyddsmedlen och generationsmålet lyfte miljöminister Karolina Skog fram vikten av att värna en hållbar användning av växtskyddsmedel i europeisk livsmedelsproduktion och europeisk odling. Vidare betonade ministern att regeringen kommer att vara aktiv i den kommande översynen av växtskyddsmedelsförordningen och lägger särskild vikt vid att analysera vilka effekter förordningen har på konkurrenskraften. I livsmedelsstrategin framhålls att det är angeläget att översynen även inkluderar lagstiftningens påverkan på jordbrukets mångfald samt på människors hälsa och på miljön i

enlighet med förordningen. Regeringen anser att det är viktigt att verka för att den samordning som förordningen syftar till ska få tydligare genomslag.

Enligt Miljö- och energidepartementet har EU-kommissionen beslutat att i samband med översynen av EU:s växtskyddsmedelsförordning även göra en genomgång, en s.k. fitness check, av hela växtskyddsmedelsförordningen och förordning (EG) nr 396/2005 om gränsvärden för bekämpningsmedelsrester i eller på livsmedel och foder av vegetabiliskt och animaliskt ursprung. Genomgången beräknas vara klar i november 2018.

När det gäller vilken myndighet som ska ha ansvaret för att pröva ansökningar om växtskyddsmedel framförde miljöminister Karolina Skog vid debatten om interpellation 2015/16:689 Kemikalieinspektionen och växtskyddsmedlen att det är hennes bedömning att Kemikalieinspektionens prövning av godkännande av växtskyddsmedel uppfyller de krav som ställs i EU:s växtskyddsmedelsförordning och i regeringens instruktion. Regeringens utgångspunkt är att alla myndigheter agerar i enlighet med sin instruktion. Regeringens uppföljning och utvärdering av myndigheters instruktion sker löpande. Vidare anförde ministern att regeringen står fast vid att stötta den ordning som finns i dag. Aktiva substanser hanteras på EU-nivå mot den gemensamma inre marknaden. Där gör man avvägningar och helhetsbedömningar. I medlemsstaterna är det en strikt myndighetsutövning som sker och i denna följer Kemikalieinspektionen de instruktioner som finns. Enligt Miljö- och energidepartementet pågår det inget arbete när det gäller frågan om att ändra ansvarsförhållandet för prövning av ansökningar om växtskyddsmedel.

Glyfosat

För att glyfosat ska få användas i ett växtskyddsmedel måste det vara godkänt som verksamt ämne på EU-nivå enligt EU:s växtskyddsmedelsförordning. Varje växtskyddsmedel som innehåller glyfosat måste dessutom vara godkänt i det land där det ska användas. Glyfosat ingår i dag i godkända växtskyddsmedel i alla EU:s medlemsländer.

Enligt Kemikalieinspektionen var en förlängning av godkännandet för glyfosat uppe för omröstning inom EU:s kommittéförfarande under våren 2016. Kommissionen fick inte kvalificerad majoritet för sitt förslag till beslut. Processen resulterade i att kommissionen själv fick fatta beslut i frågan. Den 29 juni 2016 beslutade kommissionen om en förlängning av godkännandeperioden för glyfosat. Beslutet trädde i kraft den 30 juni 2016. Beslutet innebär att ämnets godkännande förlängs i sex månader från den dag då kommissionen tar emot ett yttrande från Europeiska kemikaliemyndigheten Echas kommitté för riskbedömning, eller som längst t.o.m. den 31 december 2017.

Tyskland lämnade i maj 2016 in ett förslag till Echa om klassificering av glyfosat. Förslaget följdes av ett offentligt samråd som pågick t.o.m. den 18 juli 2016. Efter det började Echas riskbedömningskommitté med att utarbeta

en rekommendation om klassificering av glyfosat, vilken kommer att sändas till kommissionen för slutligt beslut. Hela denna process kan förväntas ta minst ett år.

Miljöminister Karolina Skog har i debatten om interpellation 2015/16:712 om bekämpningsmedlet glyfosat framfört följande:

Den svenska regeringen stöder EU-kommissionens förslag om en temporär förlängning av innevarande godkännande. Det innebär bland annat att den europeiska kemikaliemyndighetens, Echa, bedömning av glyfosats cancerframkallande egenskaper och behovet av en harmoniserad klassificering slutförs innan ett förnyat godkännande behandlas.

Vad gäller både detta och andra ämnen är det, och har hela tiden varit, regeringens inställning att besluten ska ha vetenskaplig grund. Det är därför vi nu stöder den tillfälliga förlängningen med två år för detta ämne. Det ger möjlighet för Europeiska kemikaliemyndigheten att komma med en rapport. Vi har alltså klartecken från vissa delar av EU-systemet, men vi väntar på en mycket viktig rapport. Två år är en rimlig tid för att rapporten ska hinna komma och vi ska få möjlighet att analysera den och därefter fatta ett gemensamt beslut.

Regeringens inställning är att denna fråga framför allt ska lösas på EU-nivå, och därför har vi en nära samverkan med andra medlemsstater och en nära kommunikation med kommissionen i frågan. Att kommissionen nu föreslår en temporär förlängning kan ses som ett uttryck för att det finns osäkerheter kring glyfosat. Dessa osäkerheter måste vi ta på stort allvar. Det är som sagt därför vi tycker att det är bra att kommissionen har justerat sitt förslag utifrån de ursprungliga nio åren. Den har anpassat sig och närmat sig medlemsstaternas oro för frågan. Vi deltar även framöver aktivt i diskussionen, och vi kommer att vidhålla vår inställning att alla beslut ska fattas på god vetenskaplig grund.

Jag vill avsluta med att upprepa att kemikaliefrågorna är högt prioriterade av regeringen. De är i ständig förändring, dels för att det kommer nya ämnen på marknaden, dels för att kunskapen kring ämnenas användning och påverkan på människor och djur hela tiden uppdateras. Det är ett gediget arbete att följa denna kunskapsutveckling och anpassa de politiska besluten därefter.

Utskottets ställningstagande

Växtskyddsmedelslagstiftningen m.m.

Utskottet noterar att Kemikalieinspektionens anslag för 2017 har förstärkts bl.a. för att effektivisera prövningen av bekämpningsmedel och att det även i myndighetens regleringsbrev står att prövningen ska effektiviseras i syfte att förkorta handläggningstiderna. Det har även framgått att myndigheten ska öka samverkan med andra myndigheter som är delaktiga i besluten, vara mer delaktig i samordningen mellan EU-länderna etc. Det är positivt att man nu kan börja se effekter av vidtagna åtgärder och att ärendebalansen minskar.

Utskottet delar regeringens syn att godkännandeprocessen ska vara effektiv och välkomnar därför regeringens avsikt att vara aktiv vid den kommande översynen av växtskyddsmedelsförordningen och att särskild vikt ska läggas vid analyser av effekterna på konkurrenskraften. Utskottet anser att en god

tillgång till effektiva växtskyddsmedel är viktigt för livsmedelsproduktionens konkurrenskraft men även för människors hälsa och miljön.

Utskottet tycker att det är positivt att de försök som görs för att säkra tillgången till växtskyddsmedel för grödor som odlas i liten omfattning och för begränsade användningsområden är framgångsrika. Detta innebär att fler verktyg kommer att finnas tillgängliga för lantbrukarna.

Utskottet noterar även regeringens bedömning att Kemikalieinspektionens prövning av godkännande av växtskyddsmedel uppfyller de krav som ställs i EU:s växtskyddsmedelsförordning och i regeringens instruktion. Utskottet ser därför ingen anledning att ändra ansvarsförhållandena när det gäller prövning av ansökningar om växtskyddsmedel.

Utskottet föreslår att motionerna 2016/17:973 (M) yrkandena 1 och 2, 2016/17:1563 (M) i denna del, 2016/17:2004 (C), 2016/17:2023 (C) yrkande 12, 2016/17:2098 (M), 2016/17:2446 (SD) yrkande 32, 2016/17:2463 (KD) och 2016/17:2449 (SD) yrkandena 3–5 med det anförda och i avvaktan på pågående arbete lämnas utan vidare åtgärd. Vidare avstyrker utskottet motion 2016/17:3173 (M) yrkande 5.

Glyfosat

Utskottet delar regeringens syn att beslut om godkännande av ämnen, inklusive glyfosat, ska fattas på vetenskaplig grund. Eftersom det verkar råda osäkerhet när det gäller godkännande av glyfosat är det bra att EU:s kemikaliemyndighet Echa ska analysera ämnet närmare och komma med en rapport innan slutgiltigt beslut fattas.

Utskottet anser att motion 2016/17:1818 (SD) med det anförda kan lämnas utan vidare åtgärd.

Substitution och utfasning av farliga kemikalier

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om samverkan mellan forskning och näring för att underlätta substitution och om att öka ambitionerna när det gäller att minimera användningen av farliga kemikalier.

Jämför reservation 29 (C).

Skrivelsen

I skrivelsen anføres att miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö bedöms vara ett av de miljö kvalitetsmål som är svårast att uppnå. Regeringen har därför gjort ytterligare satsningar för att stärka och skynda på åtgärder som bidrar till att nå målet. Regeringen och riksdagen förstärkte i vårändringsbudgeten 2015 (prop. 2014/15:99, bet. 2014/15:FiU21, rskr. 2014/15:255) anslaget 1:6

Kemikalieinspektionen med 5 miljoner kronor. Regeringen föreslog i budgetpropositionen 2016 (prop. 2015/16:1) att anslaget förstärks med ytterligare 5 miljoner kronor per år fr.o.m. 2016 för att vidareutveckla handlingsplanen för en giftfri vardag. Regeringen har även förstärkt anslagen till Livsmedelsverket och Konsumentverket.

Regeringens vision är ett giftfritt Sverige med en vardag fri från hälsoskadliga ämnen. Barnen är mest utsatta för farliga kemikalier och är därför särskilt prioriterade att skydda. Skolor och förskolor ska vara fria från farliga kemikalier.

Regeringen prioriterar arbetet med att uppnå en giftfri miljö för att våra barn och barnbarn ska kunna växa upp utan att påverkas av hormonstörande ämnen eller dricksvatten som blivit förorenat av hälsofarliga ämnen. Det är viktigt att påverka utvecklingen av kemikalielagstiftningen inom EU. Förebyggande åtgärder och utfasning av särskilt farliga ämnen bör säkerställas genom förbättrad information om utbyte av farliga ämnen, förbättrad information om produkters återvinningsbarhet, krav på information om innehåll av särskilt farliga ämnen i varor samt ytterligare begränsningar av särskilt farliga ämnen i befintlig produktlagstiftning. Utgångspunkten är försiktighetsprincipen, att farliga ämnen byts ut och att förorenaren betalar.

Regeringen vill främja fler giftfria alternativ. Många viktiga steg har på senare år tagits på väg mot en giftfri vardag. Regeringen har säkerställt att berörda myndigheter har goda resurser. Många ytterligare initiativ kommer att tas under mandatperioden, i Sverige, inom EU och internationellt, och med hjälp av en bred palett av styrmedel.

För att bidra till en effektiv EU-reglering gav regeringen i januari 2015 Kemikalieinspektionen i uppdrag att vidareutveckla genomförandet av handlingsplanen för en giftfri vardag. Planen har också getts ett långsiktigt perspektiv i och med att resurser finns aviserade t.o.m. 2020. Sverige är numera ett av de mest aktiva medlemsländerna inom EU när det gäller att lämna förslag på åtgärder mot enskilda miljö- eller hälsofarliga ämnen. Kemikalieinspektionen prioriterar ämnen som kan påverka människors vardag. Regeringen vill att farliga ämnen fasas ut, inte återvinns. Regeringen driver därför på i de pågående förhandlingarna om EU:s avfallslagstiftning för bestämmelser om utfasning av och förbättrad information om innehållet av farliga kemikalier.

Av skrivelsen framgår också att miljöministern sedan december 2014 är med i ett nätverk av miljöministrar från ytterligare nio länder, Reach up, för att trycka på för en högre ambitionsnivå i kemikaliekontrollen och samtidigt främja innovation och grön tillväxt. Nätverket har bl.a. uppmärksammat att företagens data om kemikaliernas egenskaper i många fall inte uppfyller lagstiftningens minimikrav och att utfasningen av särskilt farliga ämnen går för långsamt. Ministrarna har tillsammans skrivit brev till berörda kommissionärer, väckt frågor på ministerrådsmöten och arrangerat en konferens i Bryssel om hur lagstiftningen kan förbättras.

För att skydda svenska medborgare och den svenska miljön finns det ibland skäl att analysera om det finns anledning och möjlighet att gå före med nationella regler när EU:s kemikaliereregler inte räcker. I Kemikalieinspektionens uppdrag om att utveckla handlingsplanen för en giftfri vardag ingår att undersöka och i lämpliga fall föreslå nationella begränsningar. Hittills har myndigheten lämnat förslag om att förbjuda användningen av flyktiga ämnen i byggprodukter, fluorbaserade miljögifter (PFAS) i brandskum och mikrokorn av plast i kosmetiska produkter. Exempel på områden som Kemikalieinspektionen också kommer att studera är viss användning av bisfenoler och klorerade konserveringsmedel i kosmetiska produkter.

När det gäller substitution av farliga ämnen framgår det av skrivelsen att regeringen den 17 mars 2016 tillsatte en särskild utredare för att utreda förutsättningarna för att inrätta ett centrum för ökad substitution av farliga ämnen i varor. Detta följer av bedömningen i propositionen På väg mot en giftfri vardag – plattform för kemikaliepolitiken (prop. 2013/14:39). Ett förslag om att inrätta ett centrum för ökad substitution har bl.a. förts fram i Miljömålsberedningens betänkande (SOU 2012:38) och av berörda myndigheter och branschorgan. Syftet med ett sådant centrum skulle vara att bidra till ökad substitution av farliga ämnen och att utveckla verktyg för att främja arbetet med kemikaliesäkerhet hos företagen. Små och medelstora företag som importerar, säljer eller tillverkar varor skulle vara en prioriterad målgrupp. Vidare har många företag efterlyst en plattform för kunskapsutbyte och informationsspridning inriktad på utbyte av farliga ämnen som skulle underlätta för dem att leva upp till Reachförordningens krav. Genom att företagen i större utsträckning ställer krav på information om innehållet av kemiska ämnen i varor från andra företag i leverantörskedjan skapas drivkrafter att byta ut farliga ämnen. Detta driver i sin tur på produktutveckling och innovation.

Ett centrum för ökad substitution skulle kunna visa vilka alternativ som finns och ge stöd åt företagen i deras arbete med att ställa krav på leverantörer och byta ut farliga ämnen. Detta kan underlätta för företagen att arbeta proaktivt och påbörja en utfasning innan ämnen förbjuds inom EU. Ett sådant centrum skulle ha till syfte att öka kunskapen om farliga ämnen i varor, främja ökat utbyte av farliga ämnen och därmed verka för utveckling av hållbara produkter och varor. Centrumet skulle vidare kunna ha en roll i att bearbeta och göra tillgänglig den mycket omfattande kemikalierelaterade information som tas fram vid tillämpningen av Reachförordningen och anpassa den efter olika branschers behov. Centrumet skulle därmed kunna bli ett viktigt komplement till myndigheterna, vars roll främst är att tillämpa kemikalielagstiftningen och kontrollera att den följs. Uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2017.

Motionerna

I kommittémotion 2015/16:3421 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 7 anförs att samverkan mellan forskning och näring bör utvecklas för att underlätta substitution. Industrin efterfrågar alternativ till ämnen på EU:s kandidatlista över potentiellt skadliga ämnen men saknar ibland förutsättningarna för att bedriva de vetenskapliga studierna. Genom utvecklad samverkan kan svensk forskning och näringsliv stärkas.

I motion 2016/17:1292 av Jan Lindholm (MP) yrkande 1 framhålls vikten av att snabbt öka ambitionerna när det gäller att minimera användningen av farliga kemikalier i vår omgivning. Riksdagen bör även tydligt uppdraga åt regeringen att se över hur nya skadliga kemikalier kan stoppas tidigare än i dag så att nya produkter och ämnen inte ska behöva göra skada innan de fasas ut.

Kompletterande uppgifter

I regeringförklaringen från 2016 framhålls att arbetet för att skydda miljön och skapa en giftfri vardag ska intensifieras. Svenska skolor och förskolor ska vara fria från farliga kemikalier. Vidare framgår av budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg.omr. 20) att en av regeringens prioriteringar är att minska förekomsten, spridningen och exponeringen av farliga ämnen. Särskilt fokus är på barn och unga. Regeringens handlingsplan för en giftfri vardag utgör kärnan i detta arbete. I budgetpropositionen för 2017 satsar regeringen ytterligare resurser på att stärka arbetet för en giftfri vardag. En kartläggning av farliga ämnen i varor genomförs. Miljöövervakningen stärks när det gäller farliga kemikalier. Arbetet med att skapa ett centrum för substitution av farliga ämnen i kemiska produkter och varor inleds. Förebyggande och utfasning av särskilt farliga ämnen bör säkerställas genom förbättrad information om produkters återvinningsbarhet, krav på information om utbytbarhet och innehåll av särskilt farliga ämnen samt ytterligare begränsningar av sådana ämnen i befintlig produktlagstiftning.

Vid debatten med anledning av interpellation 2016/17:120 om bromerade flamskyddsmedel anförde miljöminister Karolina Skog att förbud är en viktig del av arbetet för att fasa ut farliga kemikalier, men att reglera på EU-nivå tar lång tid och kräver mycket resurser. Ministern lyfte fram företagets eget arbete med att hitta bättre alternativ och att ett centrum för substitution kan vara ett starkt stöd för de företag som vill hitta bättre alternativ till farliga kemikalier. Vidare anförde ministern följande:

För regeringen är en giftfri vardag för alla en högt prioriterad fråga. Vi har i det arbetet fokus på barns och ungas miljöer, på de produkter som vi köper som föräldrar och sätter i händerna på våra barn och på de miljöer och byggnader som barn och unga befinner sig i. Vi ska känna oss trygga med att de miljöerna och produkterna är säkra. För att få fart på det här arbetet som har startats, och som har funnits under lång tid, har vi ökat finansieringen substantiellt. Kemikalieinspektionen har nya resurser och kommer att kunna göra en screening av ett stort antal produkter. Man har

också fått ökade resurser som man kan använda för att utvidga samarbetet med andra länder, vilket man gör och har planer för att ytterligare utöka.

Av regeringens forskningsproposition Kunskap i samverkan – för samhällets utmaningar och stärkt konkurrenskraft (prop. 2016/17:50) framgår att regeringens nya mål på området är att Sverige ska vara ett av världens främsta forsknings- och innovationsländer och en ledande kunskapsnation, där högkvalitativ forskning, högre utbildning och innovation leder till samhällets utveckling och välfärd, stärker näringslivets konkurrenskraft och svarar mot de samhällsutmaningar vi står inför, både i Sverige och globalt.

Regeringen har inrättat fem strategiska samverkansprogram, bl.a. ett om cirkulär och biobaserad ekonomi. Programmen ska stärka Sverige och svenskt näringsliv på områden som bedöms vara av särskild betydelse för framtida tillväxt och som samtidigt är centrala för att hantera de omfattande globala utmaningarna. Vidare framgår av propositionen att en cirkulär ekonomi och ett samhälle med bättre resursutnyttjande av avfall kräver forskning om bl.a. hållbar produktdesign, ersättning av fossila material och farliga kemikalier. En effektiv satsning på en cirkulär och biobaserad ekonomi förutsätter samarbete mellan forskningsfinansiärerna och berörda forskningsutförare, myndigheter och aktörer som t.ex. Sveriges Lantbruksuniversitet, Jordbruksverket, Skogsstyrelsen, Naturvårdsverket, Konsumentverket, Kemikalieinspektionen, Tillväxtverket och aktörer med regionalt utvecklingsansvar liksom ett nära samarbete med näringslivet, branschorganisationer samt enskilda företag.

Enligt budgetpropositionen för 2017 delas satsningen på samverkansprogrammet Cirkulär och biobaserad ekonomi mellan utgiftsområde 20 och 23. För detta ändamål beräknar regeringen att anslaget 2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning inom utgiftsområde 20 ökas med 25 miljoner kronor 2018, med 37,5 miljoner kronor 2019 och med 50 miljoner kronor 2020 jämfört med anslagsnivån 2016. I utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel föreslår regeringen att motsvarande summa tillförs.

När det gäller ett substitutionscentrum framgår det av Kemikalieinspektionens regleringsbrev för 2017 att högst 5 miljoner kronor av Kemikalieinspektionens förvaltningsanslag får användas för substitutionscentrum.

Av regeringens skrivelse 2015/16:69 Politik för hållbart företagande framgår att regeringen ska fortsätta att i samverkan med konsument- och producentsidan driva det frivilliga arbetet mot en giftfri miljö framåt genom information, forskning, metodutveckling och dialoger. Syftet är att uppnå en lämplig kemikaliehantering över hela livscykeln med fokus på substitution.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att regeringen arbetar i samverkan med både konsumenter och producenter genom dialoger, forskning, metodutveckling och information för att driva arbetet mot en giftfri vardag framåt. Det är positivt att regeringen

har tillsatt en utredning för att se hur man arbetar mest effektivt för att ersätta farliga ämnen med säkrare alternativ, och där målet är ett kunskapscentrum för företagare, forskare och andra som arbetar med kemikalier. Utskottet ser fram emot resultatet av utredningen.

Vidare noterar utskottet att regeringen i forskningspropositionen framhåller behovet av forskning om bl.a. ersättning av farliga ämnen för att uppnå en cirkulär ekonomi och att samarbete behövs mellan forskningsaktörer, myndigheter, näringsliv, branschorganisationer etc.

I regeringsförklaringen från 2016 framhålls att arbetet för en giftfri vardag ska intensifieras. Arbetet med en giftfri vardag har förstärks genom ytterligare resurser till berörda myndigheter. Utskottet delar regeringens vision om ett giftfritt Sverige med en vardag fri från hälsoskadliga ämnen. Utskottet noterar slutligen att det pågår arbete på både nationell nivå och EU-nivå med att minska användningen av farliga kemikalier.

Utskottet föreslår, med hänvisning till redovisningen ovan, att motionerna 2015/16:3421 (C) yrkande 7 och 2016/17:1292 (MP) lämnas utan vidare åtgärd i avvaktan på resultatet av pågående arbete och utredningar.

Övriga frågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen lägger regeringens skrivelse 2015/16:169 Giftfri vardag till handlingarna och avslår motionsyrkanden om att samordna ansvaret för kosmetiska produkter under en myndighet, att ekologiska råvaror som ingår i kosmetika ska vara framtagna enligt EU:s förordning för ekologisk odling och att utreda hur konsument- och miljöskydd kan stärkas för ytterligare produktgrupper.

Jämför reservation 30 (C).

Skrivelsen

Av skrivelsen framgår att regeringen och myndigheterna tar initiativ till dialoger med olika branscher i syfte att öka kunskapen och katalysera åtaganden och utfasning av farliga ämnen. Kemikalieinspektionen genomförde under 2011–2014 dialoger med branscherna för kosmetiska produkter, leksaker och textilier. De kosmetikaföretag som deltog arbetade aktivt med att fasa ut doftämnen och konserveringsmedel som kan vara allergiframkallande, vilket resulterade i säkrare produkter för barn.

Kemikalieinspektionen genomförde även under åren 2011–2014 tillsammans med Läkemedelsverket en dialog med företag som säljer kosmetika och hygienprodukter. Inom ramen för dialogen genomfördes bl.a. en informationskampanj riktad till frisörer om allergirisker med hårfärgningsprodukter.

Motionerna

Enligt kommittémotion 2015/16:3421 av Krsitina Yngwe m.fl. (C) yrkande 6 och partimotion 2016/17:824 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 20 bör ansvaret för kosmetiska produkter samordnas under en myndighet. I dag ligger kosmetika under Läkemedelsverket och regleras utifrån hälsoaspekter i kosmetikaförordningen. Råvaror hanteras av Kemikalieinspektionen i och med att den regleringen sker inom EU:s kemikalielagstiftning Reach, och Konsumentverket ansvarar för marknadsföringen av kosmetika. Representanter från branschen menar att detta är problematiskt och skapar otidlighet eftersom producenterna har svårt att veta vem man ska vända sig till samt att det finns en brist på samverkan mellan myndigheter för att hantera inflöde, utflöde och användning av kosmetiska produkter.

I partimotion 2016/17:824 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 17 i denna del framhålls att det bör utredas hur konsument- och miljöskyddet kan stärkas för ytterligare produktgrupper. EU:s kosmetikaförordning säger att tandläkare får använda tandblekningsmedel med upp till 6 procent väteperoxid, medan salonger utan någon utbildad tandläkare endast får använda medel med max 0,1 procent väteperoxid. Likväl används starka tandblekningsmedel av salonger utan utbildade tandläkare. Konsumenters hälsa och säkerhet riskeras när produkter som egentligen klassas som medicinsktekniska används av personer som saknar utbildning om munnen och tänder. Motionärerna vill därför att regeringen driver på arbetet i EU för att tydliggöra klassificeringen av tandblekningsmedel.

Enligt partimotion 2016/17:824 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 23 bör regeringen verka för att ekologiska råvaror som ingår i kosmetika ska vara framtagna enligt EU:s förordning för ekologisk odling, samma som gäller för ekologiska livsmedel. När det gäller ekologisk och naturlig kosmetika finns brister i både lagstiftning och marknadsföring, och det finns ett behov av att tydliggöra regelverken både för producenter och konsumenter. Det finns i dag inga lagstadgade krav på andelen ekologiska ingredienser i en kosmetisk produkt. I avseendet ekologiska livsmedel regleras detta betydligt hårdare för att skydda konsumenter.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

Reglerna för kosmetiska produkter är samma inom hela EU (inklusive EES-länderna) och återfinns i förordning (EG) nr 1223/2009 om kosmetiska produkter. Syftet med lagstiftningen är att skydda folkhälsan, och en grundläggande bestämmelse är att kosmetiska produkter inte får vara skadliga vid normal användning. Produkterna är inte godkända eller förhandsgranskade av någon myndighet, utan ansvaret för att de följer bestämmelserna och inte är skadliga ligger på tillverkaren eller importören. Med kosmetiska produkter menas ämnen eller blandningar som är avsedda att användas på människokroppens yttre delar eller på tänder och slemhinnor i munhålan. Syftet med sådana produkter ska vara att rengöra eller parfymera, förändra

utseende, korrigera kroppslukt, skydda hud, slemhinnor, hår, naglar och tänder eller att bevara dem i bra skick.

Ansvarsuppdelningen i Sverige när det gäller kosmetiska produkter är att Läkemedelsverket och kommunerna är tillsynsmyndigheter för kosmetiska produkter och kontrollerar så att produkternas innehåll och märkning följer reglerna. Kemikalieinspektionen har ansvaret när det gäller effekterna på miljön. I skäl 5 i ingressen till kosmetikaförordningen framgår att de miljöproblem som kan orsakas av ämnen i kosmetiska produkter ska behandlas enligt Reachförordningen, vilket möjliggör en sektorsövergripande bedömning av miljösäkerheten. Konsumentverket har tillsyn över att företag följer marknadsföringslagen. Marknadsföringslagen gäller för marknadsföring av varor, fast egendom, tjänster, arbetstillfällen och andra nyttigheter. Med marknadsföring menas inte bara reklam och försäljning utan alla slags kontakter mellan ett företag och konsument.

Enligt Socialdepartementet pågår det inget arbete med att ändra ansvarsförhållandena när det gäller kosmetiska produkter.

När det gäller ekologiska råvaror i kosmetika framgick det av kommissionens rapport om tillämpningen av rådets förordning (EG) nr 834/2007 om ekologisk produktion och märkning av ekologiska produkter (KOM(2012) 212) att det kan vara värt att undersöka möjligheterna i unionslagstiftningen att utvidga skyddet för användningen av ordet ekologisk även till kosmetika. Kommissionen drog dock slutsatsen att konsumenternas och producenternas intressen eventuellt skulle kunna skyddas på lämpligt sätt genom andra instrument än förordningen om ekologisk produktion och märkning. Man ansåg att det i stället vore lämpligare att fördjupa reglerings- och kontrollaspekterna för jordbruksprodukter, hellre än att utvidga tillämpningsområdet till fler produkter och sektorer såsom kosmetiska produkter.

När kommissionen 2014 presenterade förslaget till förordning om ekologisk produktion och märkning av ekologiska produkter (KOM(2014) 180) omfattade det inte kosmetiska produkter. Enligt Näringsdepartementet hade Sverige dock en positiv inställning till att förordningen skulle omfatta dessa produkter men ansåg att det behövde utredas närmare, precis som kommissionen nämnde i sin rapport. Det var dock bara ett fåtal medlemsstater som gav stöd till detta. Europaparlamentet har inte heller tagit upp denna fråga i förhandlingarna, varför det är osannolikt att kosmetiska produkter kommer att omfattas av förordningen i dagsläget.

Kommissionens förordning (EU) nr 655/2013 av den 10 juli 2013 om gemensamma kriterier för påståenden om kosmetiska produkter syftar till att skydda slutanvändare av kosmetiska produkter från vilseledande påståenden genom att ge tydliga kriterier för både företag och myndigheter. Det gäller inte bara sådana påståenden som är tryckta på förpackningen, utan alla påståenden, oavsett media eller typ av marknadsföringsverktyg. Detta gäller även ekologisk kosmetika. Till kommissionens förordning har bilagts en specifik vägledning om olika marknadsföringspåståenden. EU-kommissionen har dock

inte beslutat om någon detaljreglering eller vägledning för t.ex. ekologisk och naturlig kosmetika. Grundkraven är att påståendena ska vara tydliga, begripliga och relevanta. Det marknadsförande företaget ska kunna redovisa vad man menar med de termer som används, så att konsumenten kan göra ett välgrundat val.

Vidare finns det i dag ett flertal oberoende ekologiska certifieringsorgan för kosmetiska produkter i Europa, bl.a. Soil Association Organic, Ecocert, BDIH, ICEA etc.

När det gäller tandblekningsmedel har folkhälso-, sjukvårds- och idrottsminister Gabriel Wikström i sitt svar på fråga 2015/16:1366 om regelverk för tandblekning anfört följande:

EU-kommissionen har i olika sammanhang klargjort att tandblekningsmedel omfattas av bestämmelserna för kosmetiska produkter, då syftet är att förändra utseendet, och att de därmed inte ska vara CE-märkta enligt det medicintekniska regelverket. Detta informerar Läkemedelsverket om på sin hemsida.

Enligt uppgift förekommer det dock att medel med en högre koncentration av väteperoxid än den som medges i kosmetikaförordningen används på exempelvis skönhetsalonger. Det finns i nuläget vissa oklarheter kring klassificeringen av tandblekningsprodukter och det förekommer att tillverkarna väljer att CE-märka dem som medicintekniska produkter.

Läkemedelsverket gjorde under 2013 en kartläggning av marknaden i syfte att få en uppfattning om vilka produkter som fanns på marknaden och om dessa var CE-märkta. Vad gäller de produkter som hade konstaterats sakna CE-märkning följdes dessa upp i ett 10-tal tillsynsärenden under 2014. Dessa produkter hade inte för höga halter väteperoxid men uppvisade brister i märkningen.

Vad gäller de medicintekniska produkterna verkar Läkemedelsverket för att frågan ska omhändertas på EU-nivå eftersom det råder fri rörlighet för medicintekniska produkter inom EU. Företrädesvis bör detta enligt myndigheten ske genom att anmälda organ (tredjepartsgranskare) upphör med utfärdande av s.k. CE-certifikat som krävs för att produkterna ska kunna CE-märkas och sättas på marknaden. I linje med detta har Läkemedelsverket varit i kontakt med distributörer, tillverkare och anmälda organ.

Som framgår av denna beskrivning pågår det alltså ett arbete för att förhindra att dessa produkter tillhandahålls och används på ett sätt som bl.a. kan medföra risker för konsumenternas hälsa. Jag avser att hålla mig informerad om den fortsatta utvecklingen.

Det kan tilläggas att en utredning om estetiska behandlingar och andra ingrepp med medicinska risker utanför hälso- och sjukvården och tandvården, den s.k. Skönhetsutredningen, lämnade sitt betänkande hösten 2015, i vilket man föreslog en ny lag för konsumentskydd av kroppsbehandlingar som görs i estetiskt syfte. Beredning av de lämnade förslagen pågår för närvarande inom Regeringskansliet. Remissinstanserna har dock inte varit odelat positiva, vilket gör beredningsläget komplicerat.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att bestämmelserna för kosmetiska produkter är harmoniserade inom EU. Syftet med lagstiftningen är att skydda folkhälsan. Vidare noterar utskottet att inget arbete pågår med att ändra ansvarsförhållandena i Sverige när det gäller kosmetiska produkter. Utskottet utgår från att de berörda myndigheterna uppfyller de krav som ställs i EU:s kosmetikaförordning och i regeringens instruktioner när det gäller kosmetiska produkter.

För tillfället förhandlas på EU-nivå ett förslag till förordning om ekologisk produktion och märkning av ekologiska produkter. Utskottet noterar att Sverige i det inledande skedet av förhandlingarna var positiva till att kosmetiska produkter skulle kunna omfattas av förordningen men att det inte fanns något större stöd bland vare sig andra medlemsstater eller Europaparlamentet.

Utskottet konstaterar att det pågår ett arbete för att förhindra att tandblekningsprodukter tillhandahålls och används på ett sätt som kan medföra risker för konsumenternas hälsa. Utskottet noterar även att beredning av de förslag som Skönhetsutredningen tog fram pågår inom Regeringskansliet.

Utskottet föreslår att motionerna 2015/16:3421 (C) yrkande 6 och 2016/17:824 (C) yrkandena 20 och 23 lämnas utan vidare åtgärd med det anförda. Vidare föreslår utskottet att motion 2016/17:824 (C) yrkande 17 i denna del lämnas utan vidare åtgärd i avvaktan på resultatet av pågående arbete.

Utskottet anser vidare att riksdagen bör lägga regeringens skrivelse till handlingarna.

Motioner som bereds förenklat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett antal motionsyrkanden om kemikaliepolitik m.m. som har behandlats tidigare under valperioden.

Jämför särskilda yttrandena 1 (M), 2 (C), 3 (L) och 4 (KD).

Utskottets ställningstagande

De motionsförslag som tas upp i bilaga 2 rör samma eller i huvudsak samma frågor som utskottet tidigare har behandlat under valperioden i betänkande 2015/16:MJU18 Miljöbalken och EU:s kemikalielagstiftning. Riksdagen har avslagit samtliga motionsyrkanden i enlighet med utskottets förslag. Utskottet ser ingen anledning att nu göra någon annan bedömning när det gäller de väckta förslagen och avstyrker därför motionsförslagen.

Reservationer

1. EU:s miljögaranti, punkt 1 (SD)

av Martin Kinnunen (SD) och Anders Forsberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:2449 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 1 och
avslår motionerna

2015/16:3420 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 1 och
2016/17:2559 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 1.

Ställningstagande

Kemikaliepolitiken är i dag hårt reglerad på EU-nivå och möjligheterna för enskilda länder att bedriva en självständig kemikaliepolitik är i dag starkt begränsad. Som EU-kritiskt parti är Sverigedemokraterna djupt kritiska mot detta, samtidigt som det är viktigt att understryka att det är av stor vikt för vår konkurrenskraft att inte svenska företag missgynnas på grund av svensk kemikaliepolitik. Artikel 114 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt ger medlemsländer möjlighet att införa hårdare krav än vad EU:s miljölagstiftning kräver. Detta är positivt men genom den nuvarande tolkningen av artikel 114 är dessa möjligheter mycket starkt begränsade. Sverigedemokraterna vill arbeta för en revidering av artikel 114 som skapar bättre möjligheter för medlemsländerna att påverka sin egen lagstiftning i mer restriktiv riktning.

2. EU:s miljögaranti, punkt 1 (KD)

av Lars-Axel Nordell (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2015/16:3420 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 1 och

2016/17:2559 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 1 och avslår motion

2016/17:2449 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 1.

Ställningstagande

Kristdemokraterna vill att EU:s regelverk ska ge enskilda medlemsländer större möjligheter att införa strängare regler av miljöskäl i syfte att gå före i miljöpolitiken. Den möjlighet som i dag finns för ett enskilt EU-land är den s.k. miljögarantin som återfinns i artikel 114 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. Miljögarantin ger en möjlighet för ett EU-land att behålla eller införa hårdare krav än vad den gemensamma miljölagstiftningen kräver. Det är kommissionen som avgör om lagstiftningen ska tillåtas. Kommissionens ska bedöma huruvida den nationella lagen utgör ett dolt handelshinder eller bryter mot den inre marknaden på annat sätt innan beslut fattas av kommissionen.

I praktiken tolkar kommissionen och EU-domstolen miljögarantin mycket strikt. Exempelvis har man tvingat Danmark att ta bort förbud mot de hälsofarliga tillsatserna nitrit, nitrat och sulfat i korn.

Kristdemokraterna anser att en högre politisk ambition att skydda miljön eller människors hälsa i sig bör vara skäl för att godkänna strängare regler i ett medlemsland och därför behövs en revidering av artikel 114.

3. Miljökrav vid offentlig upphandling, punkt 2 (KD)

av Lars-Axel Nordell (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:3420 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 2.

Ställningstagande

Barn är extra känsliga för kemikalier och därför ska de politiska besluten ta hänsyn till detta och syfta till att skydda barn och unga. Bärande principer för oss när det kommer till politiska ställningstaganden i dessa frågor är dels försiktighetsprincipen, dels att vi har ett ansvar att motverka oansvarig hushållning med jordens resurser.

Det är redan i dag möjligt för en fristående huvudman att driva förskola eller skola med giftfri profil. Detta bör vara möjligt även för en offentlig huvudman. Kristdemokraterna föreslår därför att när en offentlig aktör som

bedriver verksamhet för barn gör en upphandling ska den ha rätt att själv ange vilka miljö- och hälsokrav som ska gälla, såvida motparten inte kan bevisa att kraven är obefogade. Detta skulle gälla allt i från leksaker och nappflaskor till mat och dryck som i första hand konsumeras av barn i verksamheterna.

Privata företag behöver inte följa EU:s upphandlingsregler även om deras verksamhet är skattefinansierad. Därigenom uppkommer situationen att privata utförare inom exempelvis barnomsorg och skola kan ställa hårdare miljökrav än vad offentliga utförare kan göra. Med Kristdemokraternas förslag ges även offentliga utförare likvärdiga möjligheter. En kommun ska kunna driva en förskola med giftfri profil även om de krav på giftfrihet som man ställer upp går utöver vad EU-domstolen finner vara proportionellt för syftet. Förslaget möjliggör för offentliga aktörer att vara drivande i miljöutvecklingen.

4. Rättslig reglering av nanomaterial inom EU, punkt 3 (KD)

av Lars-Axel Nordell (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2015/16:3420 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 3 och
2016/17:2559 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 3.

Ställningstagande

Nanopartiklar har många användningsområden men vi vet fortfarande för lite om hur människan och miljön utsätts för materialet vars risk, spridning och exponering inte är tillräckligt känd. Den lagstiftning som finns är undermålig. Reachlagstiftningen är inte anpassad till de små mängder som nanomaterial ofta används eller importeras i, vilket innebär att nuvarande lagstiftning inte kan generera den information som behövs för att bedöma risker och vid behov vidta åtgärder.

Kristdemokraterna delar regeringens bedömning att det finns ett stort behov av att anpassa lagstiftningen inom EU och säkerställa att etappmålet om nanopartiklar och nanomaterial uppnås. EU-kommissionen anser att Reachlagstiftningen är rätt verktyg för att hantera risker med nanomaterial. Kristdemokraterna anser att kommissionen även ska utreda andra sätt att garantera en säker hantering av nanomaterial, exempelvis en kompletterande lagstiftning för nanomaterial. Regeringen bör verka för detta inom EU.

5. Begränsning av hormonstörande ämnen, punkt 4 (V)

av Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:600 av Åsa Westlund (S) yrkandena 1–6.

Ställningstagande

Under de senaste två decennierna har bevisen stärkts för att hormonrelaterade störningar hos människor ökar. Omfattande studier visar att exponeringen för kemikalier är en bidragande faktor till den ökade ohälsan. Det är därför viktigt att regeringen fortsätter att prioritera arbetet med hormonstörande ämnen så att människors exponering för sådana ämnen minskar och fortsätter att verka för att hormonstörande ämnen definieras som särskilt farliga ämnen i enlighet med Reachförordningen eller på motsvarande sätt i enlighet med annan lagstiftning.

EU:s lagstiftning innehåller bestämmelser om hormonstörande ämnen. Ett förslag på kriterierna för att avgöra om ett ämne ska anses ha hormonstörande egenskaper har presenterats av kommissionen men det är inte tillräckligt vetenskapligt baserat och utgår inte från försiktighetsprincipen. Därför bör Sverige i enlighet med försiktighetsprincipen prioritera arbetet för att få sådana vetenskapligt grundade kriterier på plats snarast.

De standarddatakrav som återfinns i EU:s kemikalielagstiftning är otillräckliga för att fastställa hormonstörande egenskaper på ett adekvat sätt. Sverige måste därför verka för att sådana test- och informationskrav införs i all relevant EU-lagstiftning och är tydligt kopplade till de kriterier som ska införas.

Vetenskapen erbjuder i dag inte tillräckligt underlag för att fastställa ett gränsvärde under vilket det inte uppstår några negativa effekter av ett hormonstörande ämne. Hormonstörande ämnen bör därför betraktas som s.k. tröskellösa ämnen, vilket innebär att all exponering ska antas innebära risk, såvida inte tillverkaren vetenskapligt kan belägga att det går att fastställa ett tröskelvärde med hänsyn till ökad känslighet under kritiska perioder av utvecklingen samt kombinationseffekter.

Den nuvarande EU-lagstiftningen bedömer varje exponering för skadliga kemikalier individuellt och medger ingen heltäckande och samlad bedömning av kumulativa effekter där hänsyn tas till olika exponeringsvägar eller olika produkttyper. I dagsläget är det inte heller juridiskt möjligt att beakta kombinationseffekter mellan hormonstörande ämnen som sprids från

produkter och varor som regleras av olika lagstiftningar. Detta bör Sverige verka för att förändra.

6. Utfasning av särskilt farliga ämnen, punkt 5 (M, C, V, L, KD)

av Kristina Yngwe (C), Jonas Jacobsson Gjörtler (M), Åsa Coenraads (M), Gunilla Nordgren (M), Lars Tysklind (L), Jens Holm (V), Lars-Axel Nordell (KD) och Jesper Skalberg Karlsson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:2670 av Kristina Yngwe m.fl. (C, M, L, KD) yrkande 9 i denna del.

Ställningstagande

Ett Sverige fritt från gifter är en prioriterad fråga i miljöpolitiken. Alla ska kunna vara förvissade om att de produkter vi köper inte är skadliga för oss eller vår miljö. De produkter som barn omger sig med ska vara fria från farliga ämnen.

Eftersom reglerna om användning och utsläpp på marknaden av kemikalier är harmoniserade inom EU är utveckling och tillämpning på EU-nivå ett fokusområde. EU måste öka takten när det gäller att begränsa användningen av eller fasa ut särskilt farliga ämnen, t.ex. kvicksilver, bromerade flamskyddsmedel och hormonstörande ämnen såsom flera bisfenoler.

7. Förbud mot bisfenoler, punkt 6 (C, V)

av Kristina Yngwe (C) och Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:824 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 7 och avslår motionerna

2015/16:3420 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 4,

2016/17:1296 av Jan Lindholm (MP) och

2016/17:2559 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 4.

Ställningstagande

Mycket har gjorts på senare år för att minska framför allt barns exponering för det hormonstörande ämnet bisfenol A; bl.a. har ämnet förbjudits i barnmatsförpackningar och en utredning har kartlagt användningsområden av ämnet samt lämnat förslag på hur exponeringen av ämnet från material som är i kontakt med livsmedel kan minska. EU-kommissionen beslutade i februari 2016 att klassa bisfenol A som reproduktionstoxiskt, vilket medför att ämnet hamnar på Reachförordningens kandidatlista. Detta innebär att ämnet får högre prioritet i EU för utfasning för att skydda EU:s medborgare. Regeringen bör ta ett enhetligt grepp om frågan och verka för att fasa ut användningen av bisfenol A med omedelbar verkan och införa ett totalförbud mot ämnet.

8. Förbud mot bisfenoler, punkt 6 (KD)

av Lars-Axel Nordell (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2015/16:3420 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 4 och

2016/17:2559 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 4 och

avslår motionerna

2016/17:824 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 7 och

2016/17:1296 av Jan Lindholm (MP).

Ställningstagande

Bisfenol A är ett ämne med omfattande användning i samhället. Ämnet har flera hälso- och miljöfarliga egenskaper. Sedan tidigare råder inom EU förbud mot bisfenol A i nappflaskor och barnmatsförpackningar. Även andra typer av bisfenoler är dock skadliga. Debatten om bisfenol A har medfört att varianter av fenol, kallade bisfenol B, bisfenol F och bisfenol S har dykt upp på marknaden för kassakvitton. Den enda tillverkaren av kassakvitton i Sverige har i ett yttrande till regeringen framhållit att om ett förbud mot bisfenol A införs så bör detta omfatta alla typer av bisfenoler. Dessa uppges ha samma verkan som bisfenol A men kan vara svårare att bryta ned.

Sedan december 2015 har EU-kommissionen, med stöd av EU:s leksaksdirektiv, infört haltgränser för bisfenol A i leksaker för barn under tre

år och leksaker som är avsedda att stoppas i munnen. Detta är ett steg i rätt riktning men det är dags att gå vidare och förbjuda alla former av bisfenoler.

9. Miljömål i EU, punkt 7 (C)

av Kristina Yngwe (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2015/16:3421 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 1 och
2016/17:824 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 5.

Ställningstagande

Det är bra när ett enskilt medlemsland kan ha skarpare krav än den gemensamma EU-lagstiftningen, men lagstiftningen upplevs ofta hindra enskilda länder från att höja ambitionerna. I Sverige har vi nationella miljömål för att säkerställa en giftfri vardag. Centerpartiet anser att ett EU-gemensamt mål för en giftfri vardag behövs för att påskynda arbetet, vilket motiveras ytterligare i ljuset av att alliansregeringen 2014 stämde kommissionen för ett för långsamt arbete med hormonstörande ämnen.

10. Stärkt kemikaliearbete, punkt 9 (M)

av Jonas Jacobsson Gjørtler (M), Åsa Coenraads (M), Gunilla Nordgren (M) och Jesper Skalberg Karlsson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:3165 av Jonas Jacobsson Gjørtler m.fl. (M) yrkande 7 och
avslår motionerna
2015/16:3421 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 3 och
2016/17:824 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 3.

Ställningstagande

Kemikalier sprids över nationsgränser naturligt, både via vind, vatten och produkter. Moderaterna är därför övertygade om att vi måste fortsätta att samarbeta internationellt i dessa frågor för att minska mängden farliga kemikalier som vi exponeras för och som kommer ut i naturen. Det finns flera goda exempel där länder har samarbetat för att minska förekomsten av en viss farlig kemikalie, t.ex. Minamatakonventionen. Avtalet slöts 2013 och reglerar samtliga delar av kvicksilvers livscykel, från brytning till avfallshantering och luftutsläpp. Produkter som fortfarande innehåller kvicksilver, t.ex. batterier, lampor, termometrar och andra mätinstrument, ska fasas ut till 2020 enligt konventionen.

Ett annat internationellt samarbete är FN:s globala kemikaliestrategi, Strategic Approach to International Chemical Management (SAICM), som 2015 antog ett frivilligt program för information om kemikalier i varor. Programmet innehåller gemensamma mål och principer som underlättar för företag att införa informationssystem så att företag, konsumenter och avfallshanterare kan få bättre kunskap om ämnen i produkter.

Fler internationella samarbeten likt detta ökar möjligheten att göra aktiva val för att minska riskerna för människors hälsa och för miljön.

11. Stärkt kemikaliarbete, punkt 9 (C)

av Kristina Yngwe (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2015/16:3421 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 3 och

2016/17:824 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 3 och

avslår motion

2016/17:3165 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 7.

Ställningstagande

Reachlagstiftningen reglerar farliga ämnen, men skadliga kemikalier kan komma in i EU i importerade produkter. Vi vill bygga upp en stark industri i Europa och inte exportera miljöproblem till andra länder. Skärpta globala kemikalierregler ger bättre miljö både där produkter tillverkas och används och när de ska tas om hand som avfall. Centerpartiet vill därför stärka det internationella kemikaliarbetet så att fler ämnen regleras och hårdare krav ställs. Detta bör beaktas vid förhandlingar om frihandelsavtal.

12. Information till konsumenter, punkt 10 (C)

av Kristina Yngwe (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2015/16:3421 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 4 och
2016/17:824 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 9, 12 och 30 samt
avslår motion
2016/17:169 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 5.

Ställningstagande

Precis som för innehållet i de livsmedel vi konsumerar behövs det mer transparens från företagen till konsument även på andra produkter. På livsmedel finns en tydlig EU-reglerad innehållsförteckning för att konsumenter ska kunna identifiera allergener och göra aktiva val. Detta är något som kan behövas på fler konsumentprodukter som vi kommer i nära kontakt med. Enligt gällande EU-lagstiftning är det inte nödvändigt för tillverkarna att ange innehållet i t.ex. impregneringsmedel och därför är det näst intill omöjligt för konsumenten att avgöra huruvida produkten innehåller ämnen som kan vara giftiga. Samtidigt kan produkterna innehålla skadliga ämnen såsom högfluorerade alkylsubstanser, s.k. PFAS-ämnena. Centerpartiet vill därför verka för att utreda hur transparensen från företag till konsument kan öka, t.ex. genom redovisning på förpackningen av potentiellt skadliga ämnen.

Vidare är det i dag möjligt att inom 45 dagar få information från butik om en vara innehåller ett potentiellt skadligt ämne som finns på EU:s kandidatlista. Detta kan upplevas som byråkratiskt och otillgängligt och Centerpartiet vill därför skapa en databas där konsumenterna direkt kan söka och se vilka kemikalier som finns i de produkter som finns på marknaden. Vi vill införa en motsvarighet till läkemedelsindustrins Fass, ett s.k. kemikaliefass. Då kan man som konsument göra informerade val och makten förs närmare dem som berörs.

Konsumenter vill i dag ha svart på vitt vad som är bra och inte. Sällan är verkligheten så enkel men vi menar att det bör finnas mer konsumentvänlig information att tillgå enligt EU:s kemikalielagstiftning. Det finns ett intresse bland konsumenterna men man ska inte behöva vara kemist för att förstå innebörden av kemikalieanvändningen.

13. Information till konsumenter, punkt 10 (V)

av Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:169 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 5 och

avslår motionerna

2015/16:3421 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 4 och

2016/17:824 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 9, 12 och 30.

Ställningstagande

Både Naturvårdsverket och Kemikalieinspektionen anser att kraven på information om innehåll av särskilt farliga ämnen på eller i anslutning till varan bör skärpas. Innan ett tvingande system är på plats föreslår myndigheterna att en webbtjänst och/eller en mobilapplikation utvecklas för att möjliggöra för konsumenterna att på ett enkelt sätt få information om varors innehåll av de ämnen som finns på EU:s kandidatförteckning över farliga ämnen. En sådan tjänst finns redan i Danmark, och i Tyskland pågår arbete med motsvarande tjänst. Regeringen bör ge Kemikalieinspektionen och Konsumentverket i uppdrag att utveckla förenklad tillgänglighet om varors innehåll av ämnen som finns på EU:s kandidatförteckning över farliga ämnen.

14. Utfasning av och förbud mot mikroplaster, punkt 11 (M, C, L, KD)

av Kristina Yngwe (C), Jonas Jacobsson Gjörtler (M), Åsa Coenraads (M), Gunilla Nordgren (M), Lars Tysklind (L), Lars-Axel Nordell (KD) och Jesper Skalberg Karlsson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2015/16:3421 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 5 och

2016/17:824 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 43 och

avslår motionerna

2016/17:242 av Niclas Malmberg (MP),

2016/17:644 av Åsa Westlund och Lena Hallengren (båda S) yrkandena 2 och 3,
 2016/17:1989 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 5,
 2016/17:2095 av Maria Stockhaus (M) och
 2016/17:2499 av Sofia Damm (KD) yrkande 2.

Ställningstagande

Plastskräp utgör 60–90 procent av den totala mängden nedskräpande föremål i haven. Plasten bryts ned till mikrofragment, s.k. mikroplast, vilket fåglar, fiskar och marina däggdjur riskerar att äta eller trassla in sig i så att de svälter ihjäl eller kvävs. Enbart på den svenska västkusten beräknas årligen flera tusentals kubikmeter skräp flyta i land.

En källa för plast i havet är mikroplaster från hygienartiklar, t.ex. tandkräm eller duschkräm, som förs från våra avlopp till reningsverken och i viss utsträckning ut i vattendragen där de äts av plankton. Flera företag har redan framgångsrikt fasat ut mikroplaster från sina hygienartiklar men krav måste ställas så att alla företag inom EU fasar ut mikroplaster till 2020.

15. Utfasning av och förbud mot mikroplaster, punkt 11 (V)

av Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:1989 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 5 och
 avslår motionerna

2015/16:3421 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 5,

2016/17:242 av Niclas Malmberg (MP),

2016/17:644 av Åsa Westlund och Lena Hallengren (båda S) yrkandena 2 och 3,

2016/17:824 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 43,

2016/17:2095 av Maria Stockhaus (M) och

2016/17:2499 av Sofia Damm (KD) yrkande 2.

Ställningstagande

Vänsterpartiet välkomnar regeringens initiativ för att ta ett samlat nationellt ansvar för att minska spridningen av mikroplaster i våra vattenmiljöer. Naturvårdsverkets redovisning 2017 av uppdraget om mikroplaster i havet kommer enligt vår bedömning att vara central för nödvändiga framtida

åtgärder. Vi ser dock starka skäl för att skyndsamt införa Kemikalieinspektionens förslag på förbud mot mikroplaster i kosmetiska produkter. I likhet med såväl Naturvårdsverket som ett stort antal professorer vid våra universitet anser vi att förbudet bör införas trots rådande kunskapsluckor och begränsad effekt på total mängd mikroplast i miljön. Eftersom det finns miljövänliga alternativ är utsläppskällan helt onödig och det finns tydliga vetenskapliga indikationer för att tillämpa försiktighetsprincipen och därmed stärka förutsättningarna för bättre miljö och folkhälsa.

Vänsterpartiet anser att Kemikalieinspektionens förslag om att det den 1 januari 2018 införs förbud mot kosmetiska produkter som innehåller mikrokorn av plast och som sköljs av direkt efter användning ska införas.

16. Utfasning av fossilbaserade plaster, punkt 12 (C)

av Kristina Yngwe (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:824 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 44.

Ställningstagande

Plastskräp utgör 60–90 procent av den totala mängden nedskräpande föremål i haven. Plasten bryts ned till mikrofragment, s.k. mikroplast, vilket fåglar, fiskar och marina däggdjur riskerar att äta eller trassla in sig i så att de svälter ihjäl eller kvävs. Enbart på den svenska västkusten beräknas årligen flera tusentals kubikmeter skräp flyta i land.

För att minska miljöpåverkan från plaster på sikt vill Centerpartiet verka för att fasa ut fossilbaserade plaster till förmån för förnybara.

17. Ekonomiska styrmedel inom kemikaliepolitiken, punkt 13 (SD)

av Martin Kinnunen (SD) och Anders Forsberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:2449 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 2 och
avslår motion
2015/16:3421 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 8.

Ställningstagande

Ekonomiska styrmedel kan vara ett viktigt instrument för att minska spridningen av oönskade kemikalier till förmån för mindre skadliga kemikalier. Grundläggande när det kommer till ekonomiska styrmedel är att de måste utformas på ett sådant sätt att de har en tydlig miljönytta och inte försämrar konkurrenskraften för svenska företag.

18. Ekonomiska styrmedel inom kemikaliepolitiken, punkt 13 (C)

av Kristina Yngwe (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:3421 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 8 och
avslår motion
2016/17:2449 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 2.

Ställningstagande

Det finns anledning att agera förebyggande och utifrån försiktighetsprincipen i stället för att invänta potentiella effekter. Vissa kemikalier bör förbjudas, men det finns en lång rad kemikalier som är vanliga och inte giftiga nog att förbjudas men som i större mängder eller i kombination med varandra ändå är skadliga för hälsan. Dessa behöver bära sina kostnader och minskas. Ekonomiska incitament såsom särskilda kemikalieskatter och producentansvar, exempelvis för textilier, bör därför användas för att skynda på omställningen till mer hållbara alternativ.

19. Utredning om nya effektiva ekonomiska styrmedel, punkt 14 (M)

av Jonas Jacobsson Gjørtler (M), Åsa Coenraads (M), Gunilla Nordgren (M) och Jesper Skalberg Karlsson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:3165 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 4.

Ställningstagande

En del kemikalier är så pass farliga att de bör förbjudas, medan kemikalier som inte är lika farliga kan regleras med olika styrmedel. Styrmedel för att minska påfrestningar på miljön är bra. Då styrmedlen utformas är det viktigt att dessa är väl avvägda med beräknad kostnadseffektivitet och miljönytta. Rätt utformade ekonomiska styrmedel kan spela en viktig roll för att styra produktion bort från miljö- och hälsofarliga ämnen. Samtidigt är det viktigt att styrmedlet faktiskt kan uppnå det avsedda syftet och att det inte slår undan benen för jobb, tillväxt och innovation. Styrmedel bör i möjligaste mån vara likvärdiga på en gemensam marknad för att ge önskad effekt.

Moderaterna anser att en väl utformad kemikalieskatt både kan bidra till att stärka miljöstyrningen och inbringa skatteinkomster för att stärka det finansiella sparandet. En viktig utgångspunkt för ekonomiska styrmedel på miljöområdet är dock att de i möjligaste mån ska utformas så att förorenaren betalar i relation till sin miljöpåverkan och att de i största möjliga utsträckning är kostnadseffektiva, teknikneutrala och administrativt enkla och inte avviker alltför mycket från motsvarande styrmedel i andra delar av en gemensam marknad. Den utformning av kemikalieskatten som regeringen nu föreslår uppfyller inte dessa kriterier. Det ger svenska aktörer en betydande konkurrensnackdel jämfört med internationella konkurrenter och riskerar att endast ge begränsad miljönytta och i stället leda till att konsumenter gör sina inköp av vitvaror och hemelektronik via utländska återförsäljare, exempelvis på internet. Moderaterna vill därför på sikt se en annan utformning av kemikalieskatten än den som regeringen i dagsläget har föreslagit.

20. Åtgärder för att uppnå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö, punkt 15 (M, C, L, KD)

av Kristina Yngwe (C), Jonas Jacobsson Gjörtler (M), Åsa Coenraads (M), Gunilla Nordgren (M), Lars Tysklind (L), Lars-Axel Nordell (KD) och Jesper Skalberg Karlsson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:2670 av Kristina Yngwe m.fl. (C, M, L, KD) yrkande 10.

Ställningstagande

Ekonomiska styrmedel kan bidra till att uppnå miljö kvalitetsmålet Giftfri Miljö. De skapar även incitament för miljöförbättringar på kemikalieområdet och kan vara ett bra verktyg för att minska förekomsten av eller risken för exponering och spridning av miljö- och hälsofarliga ämnen från olika varugrupper.

21. EU:s kemikalielagstiftning, punkt 16 (C)

av Kristina Yngwe (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:824 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 1 och 29.

Ställningstagande

Kemikalieanvändningen regleras i huvudsak genom EU-gemensamma krav och regler om information och märkning som begränsar farliga ämnen eller produkter i den gemensamma kemikalielagstiftningen Reach. Det är uppenbart att brister råder i lagstiftningen när larmrapport efter larmrapport kan visa på samband mellan exponering av miljögifter från produkter i vår vardag och ökad risk för olika folkhälsosjukdomar och nedsatt förmåga hos olika system i människokroppar och andra organismer.

Centerpartiet tror att det är genom förändringar inom Reach som vi kan åstadkomma stor skillnad för människor i vårt land men även inom övriga EU. Centerpartiet har varit starkt pådrivande för utvecklingen av Reach och vi ser ett fortsatt behov av att förbättra och stärka Reach.

Inom EU:s kemikalielagstiftning utgår man från livscykelanalyser (LCA) vid fastställandet av ett ämnes potentiella skadlighet. Vi vill förstärka detta perspektiv till att inkludera hanteringen av avfall i reningsverk för att driva på utvecklingen av avancerad reningsteknik som kan fånga upp rester av kosmetiska ämnen.

22. Tillsyn av kemikalier i varor, punkt 17 (M)

av Jonas Jacobsson Gjørtler (M), Åsa Coenraads (M), Gunilla Nordgren (M) och Jesper Skalberg Karlsson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3165 av Jonas Jacobsson Gjørtler m.fl. (M) yrkande 6 och avslår motionerna

2016/17:824 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 4 och

2016/17:3037 av Annika Qarlsson m.fl. (C) yrkande 27.

Ställningstagande

Produkter som hamnar på den svenska marknaden måste följa gällande lagstiftning och får inte innebära en risk för människor och miljö. Marknadskontroller är absolut nödvändiga för att upprätthålla en sund och rättvis konkurrens. Marknadskontroller behöver vara resurseffektiva och grundliga och bli fler och av högre kvalitet. Regeringen bör ge Kemikalieinspektionen i uppdrag att ta fram riktlinjer för bättre marknadskontroll av kemikalier som tar hänsyn till riskerna med spridning och exponering.

Marknadskontroller sker i dag genom planerade besök hos tillverkare, importörer eller återförsäljare men det är endast en liten andel varor och produkter som kontrolleras. Moderaterna vill därför öka såväl kvantiteten som kvaliteten på marknadskontrollerna.

23. Tillsyn av kemikalier i varor, punkt 17 (C)

av Kristina Yngwe (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2016/17:824 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 4 och

2016/17:3037 av Annika Qarlsson m.fl. (C) yrkande 27 och

avslår motion

2016/17:3165 av Jonas Jacobsson Gjørtler m.fl. (M) yrkande 6.

Ställningstagande

För att skydda konsumenter på hemmaplan bör ett skärpt internationellt kemikaliearbete kompletteras av ett stärkt arbete med tillsyn av kemikalier i varor. Kunskapen om kemikalieanvändning kan fortfarande vara låg inom många företag, vilket gör att varor med otillåtna ämnen importerats. Även om det är möjligt med informationsinsatser för dessa företag kan det vara mer effektivt att utöva bättre tillsyn i Sverige för att undvika att hormonstörande ämnen hamnar i våra hem och vår miljö. Centerpartiet vill därför stärka arbetet med tillsyn av kemikalier i varor i samarbete mellan Kemikalieinspektionen, Tullverket, Polismyndigheten och andra berörda myndigheter.

En produktgrupp som helt saknar tillsyn i Sverige är mensskydd. Trots att dessa kommer i direkt kontakt med kvinnors slemhinnor och används regelbundet av en stor del av befolkningen har det visat sig att Kemikalieinspektionen, på fråga från Sveriges konsumenter, aldrig undersökt kemikalieinnehållet i mensskydd. Plåster och kondomer, som används utanpå kroppen en kort tid, räknas som medicintekniska produkter medan tamponger räknas som konsumentvaror. Allt tyder på att det finns giftiga ämnen i mensskydden. Från andra länder finns rapporter om att miljögifterna dioxiner och furaner har hittats i dessa produkter. Giftiga ämnen på den svenska marknaden bör kartläggas och kontrolleras och tillsynsansvaret bör skärpas.

24. Högfluorerade ämnen, punkt 18 (C)

av Kristina Yngwe (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:824 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 10 och 35.

Ställningstagande

Om ett högfluorerat ämne, ett s.k. PFAS-ämne, tillsätts en produkt och utgör mindre än 5 procent av produkten behöver ämnet inte anmälas till Reach och på så sätt vet inte inköparen om detta innehåll. Enligt Kemikalieinspektionen är mindre än 2 procent av PFAS-ämnena registrerade enligt Reach och motsvarande siffra i det svenska produktregistret är mindre än 4 procent. Centerpartiet anser att vi behöver sänka gränsen för inrapportering av PFAS till produktregistren för att få fler ämnen och produkter att inrapporteras.

Centerpartiet vill också att dessa ämnen fasas ut ur konsumentprodukter för att hindra spridning till miljön och konsekvenser för hälsan.

25. Tillämpning av växtskyddsmedelslagstiftningen m.m., punkt 19 (M)

av Jonas Jacobsson Gjørtler (M), Åsa Coenraads (M), Gunilla Nordgren (M) och Jesper Skalberg Karlsson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3173 av Jonas Jacobsson Gjørtler m.fl. (M) yrkande 5 och avslår motionerna

2016/17:973 av Jan R Andersson (M) yrkandena 1 och 2,

2016/17:1563 av Betty Malmberg (M) i denna del,

2016/17:1818 av Josef Fransson (SD),

2016/17:2004 av Anders Åkesson och Staffan Danielsson (båda C),

2016/17:2023 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 12,

2016/17:2098 av Maria Stockhaus (M),

2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 32,

2016/17:2449 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 3–5 och

2016/17:2463 av Sofia Damm (KD).

Ställningstagande

Svenska myndigheter har en tendens att tolka EU-regler på hårdast möjliga sätt. Det är negativt för det svenska lantbruket och livsmedelsindustrin. Till exempel kan Kemikalieinspektionens förbud mot vissa växtskyddsmedel nämnas. Sådana beslut gör att produktion i Sverige försvåras, med följd att enskilda företagares investeringar förlorar i värde samt att de svenska producenterna riskerar att konkurreras ut. Dessutom leder det till att odlingssuccessionen störs med följd att odling av andra grödor kan ta skada. Med tanke på att den svenska användningen av växtskyddsmedel generellt sett är låg i jämförelse med konkurrentländer bidrar Kemikalieinspektionens beslut om förbud mot olika växtskyddsmedel till att större mängder växtskyddsmedel används i andra länder, vilket i långa loppet bidrar till en försämrad miljö och står i strid med det av riksdagen fastslagna generationsmålet.

Vi anser att beslut om växtskyddsmedel ska fattas av Statens jordbruksverk i stället för Kemikalieinspektionen, eftersom det ger bättre förutsättningar för en helhetsbedömning enligt intentionerna i växtskyddsförordningen.

26. Tillämpning av växtskyddsmedelslagstiftningen m.m., punkt 19 (SD)

av Martin Kinnunen (SD) och Anders Forsberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 32 och
2016/17:2449 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 3–5 och
avslår motionerna
2016/17:973 av Jan R Andersson (M) yrkandena 1 och 2,
2016/17:1563 av Betty Malmberg (M) i denna del,
2016/17:1818 av Josef Fransson (SD),
2016/17:2004 av Anders Åkesson och Staffan Danielsson (båda C),
2016/17:2023 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 12,
2016/17:2098 av Maria Stockhaus (M),
2016/17:2463 av Sofia Damm (KD) och
2016/17:3173 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 5.

Ställningstagande

Konkurrenskraftsutredningen har konstaterat att Sverige har tillgång till betydligt färre växtskyddsmedel av betydelse för produktionen än övriga europeiska konkurrentländer. Tillgången till lämpliga växtskyddsmedel har en betydelse för att vi ska kunna bibehålla och utveckla det svenska lantbruket. Sverigedemokraterna anser därför att det är av stor vikt att Sverige tillämpar ett ömsesidigt erkännande och accepterar andra medlemsländers godkännandeprocesser.

Regeringen bör ge Kemikalieinspektionen i uppdrag att förenkla handläggningen av ansökningar om godkännande av växtskyddsmedel och att sträva efter harmonisering med övriga EU-länder i fråga om ansökningar om godkännande och dispenser. Det är viktigt i detta arbete att ha ett brett perspektiv där hänsyn tas till företags konkurrenskraft samt miljökonsekvenserna av en ökande import, vilket blir resultatet om svenska jordbrukare inte kan konkurrera med andra länder. Dessutom bör myndigheten ha ett ansvar för att säkra tillgången på växtskyddsmedel för grödor som odlas i liten omfattning och för begränsade användningsområden.

Ett annat problem för svenska företag är Kemikalieinspektionens långa handläggningstider. Detta har varit ett problem särskilt för bekämpningsmedel, och kritik har riktats såväl från branschen som från Justitiekanslern. Ökade kostnader och osäkerhet för svenska företag bidrar till

att försämra svenska företags konkurrenskraft. För att råda bot på detta bör Kemikalieinspektionen verka för att korta ned och förenkla handläggningen.

Vidare upplever många företag i dag handläggningen av bekämpningsmedelsärenden som stel och svår att förutse. För att råda bot på detta bör Kemikalieinspektionen ges ett tydligare uppdrag att samverka med andra myndigheter och branschorganisationer.

27. Tillämpning av växtskyddsmedelslagstiftningen m.m., punkt 19 (C)

av Kristina Yngwe (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:2023 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 12 och

avslår motionerna

2016/17:973 av Jan R Andersson (M) yrkandena 1 och 2,

2016/17:1563 av Betty Malmberg (M) i denna del,

2016/17:1818 av Josef Fransson (SD),

2016/17:2004 av Anders Åkesson och Staffan Danielsson (båda C),

2016/17:2098 av Maria Stockhaus (M),

2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 32,

2016/17:2449 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 3–5,

2016/17:2463 av Sofia Damm (KD) och

2016/17:3173 av Jonas Jacobsson Gjörtlér m.fl. (M) yrkande 5.

Ställningstagande

Sverige ligger långt fram i arbetet med att förenkla för företagarna jämfört med de flesta andra länder, men mer kan göras. I dag tvingas svenska företagare varje år lämna in över 90 miljoner blanketter till minst 70 olika myndigheter. Förenklingsarbetet måste fortsätta för att bl.a. snabba på olika typer av godkännandeprocesser. För att på allvar få på plats ett än mer systematiskt regelförenklingsarbete vill Centerpartiet bl.a. se över godkännandeprocessen av växtskyddsmedel för snabbare hantering av ansökningar.

28. Tillämpning av växtskyddsmedelslagstiftningen m.m., punkt 19 (KD)

av Lars-Axel Nordell (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:2463 av Sofia Damm (KD) och
avslår motionerna
2016/17:973 av Jan R Andersson (M) yrkandena 1 och 2,
2016/17:1563 av Betty Malmberg (M) i denna del,
2016/17:1818 av Josef Fransson (SD),
2016/17:2004 av Anders Åkesson och Staffan Danielsson (båda C),
2016/17:2023 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 12,
2016/17:2098 av Maria Stockhaus (M),
2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 32,
2016/17:2449 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 3–5 och
2016/17:3173 av Jonas Jacobsson Gjörtlér m.fl. (M) yrkande 5.

Ställningstagande

Det finns naturligtvis goda skäl till att förbjuda miljöfarliga ogräsmedel. Men när Kemikalieinspektionen gör andra tolkningar av de gemensamma EU-reglerna än vad som görs i andra länder blir konkurrensvillkoren minst sagt snedvridna. I och med att bekämpningsmedlet Stomp har förbjudits i Sverige riskerar den svenska löken nu att helt slås ut. Det är dåligt för odlarna och den svenska konsumenten och det är framför allt mycket dåligt för miljön.

Det finns inget som säger att vi måste odla allt i Sverige. Men att låta lökodlingen gå under och i stället importera lök som odlats med precis samma växtskyddsmedel men i mycket högre doser från andra länder är inte rimligt. Närproducerad lök av lantbrukare som tar ett stort ansvar och besprutar minimalt borde vara att föredra.

Regeringen måste nu vara beredd att se över problematiken med olika regeltolkningar mellan EU-länder och ge svenska myndigheter instruktioner för att helheten, dvs. odlaren, konsumenten och den totala miljöpåverkan, ska bli så bra som möjligt.

29. Substitution och utfasning av farliga kemikalier, punkt 20 (C)

av Kristina Yngwe (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:3421 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 7 och
avslår motion
2016/17:1292 av Jan Lindholm (MP) yrkande 1.

Ställningstagande

Industrin efterfrågar alternativ till ämnen på EU:s kandidatlista över potentiellt skadliga ämnen men saknar ibland förutsättningarna för att bedriva de nödvändiga vetenskapliga studierna. Genom utvecklad samverkan kan svensk forskning och näringsliv stärkas.

30. Kosmetiska produkter m.m., punkt 21 (C)

av Kristina Yngwe (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2015/16:3421 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 6 och
2016/17:824 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 17.1, 20 och 23.

Ställningstagande

I dag ligger kosmetika under Läkemedelsverket och regleras utifrån hälsoaspekter i kosmetikaförordningen, medan råvaror hanteras av Kemikalieinspektionen i och med att den regleringen sker enligt EU:s kemikalieförordning Reach, samtidigt som Konsumentverket ansvarar för marknadsföringen av kosmetika. Representanter från branschen menar att denna uppdelning är problematisk, skapar otydlighet och gör det svårt för producenter att veta vem man ska vända sig till, inte minst när det dessutom kan vara så att ett ämne kan vara tillåtet inom en produktgrupp men inte en annan. Man vittnar om brist på samverkan mellan myndigheter för att hantera inflöde, utflöde och användning av kosmetiska produkter. Centerpartiet vill därför samordna kosmetikafrågorna under en myndighet.

När det gäller ekologisk och naturlig kosmetika finns brister i både lagstiftning och marknadsföring och behov av att tydliggöra regelverken för både producenter och konsumenter. Det finns i dag inga lagstadgade krav på andelen ekologiska ingredienser i en kosmetisk produkt. För ekologiska livsmedel regleras detta betydligt hårdare för att skydda konsumenter.

Centerpartiet vill att ekologiska råvaror i kosmetika ska vara framtagna enligt samma regler som gäller för ekologiska livsmedelsprodukter.

Vidare säger EU:s kosmetikaförordning att tandläkare får använda tandblekningsmedel med upp till 6 procent väteperoxid medan salonger utan någon utbildad tandläkare endast får använda medel med max 0,1 procent väteperoxid. Likväl används starka tandblekningsmedel av salonger utan utbildade tandläkare. Konsumenters hälsa och säkerhet riskeras när produkter som egentligen klassas som medicintekniska används av personer som saknar utbildning om munnen och tänder. Centerpartiet vill därför att regeringen driver på arbetet i EU för att tydliggöra klassificeringen av tandblekningsmedel.

Särskilda yttranden

1. Motioner som bereds förenklat, punkt 23 (M)

Jonas Jacobsson Gjørtler (M), Åsa Coenraads (M), Gunilla Nordgren (M) och Jesper Skalberg Karlsson (M) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 2.

I fråga om våra förslag vidhåller vi de synpunkter som företrädare för vårt parti framfört i tidigare reservationer och i aktuella kommittémotioner men avstår från att ge uttryck för dem i en reservation.

2. Motioner som bereds förenklat, punkt 23 (C)

Kristina Yngwe (C) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 2.

I fråga om våra förslag vidhåller vi de synpunkter som företrädare för vårt parti framfört i tidigare reservationer och i aktuella parti- och kommittémotioner men avstår från att ge uttryck för dem i en reservation.

3. Motioner som bereds förenklat, punkt 23 (L)

Lars Tysklind (L) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 2.

I fråga om våra förslag vidhåller vi de synpunkter som företrädare för vårt parti framfört i en tidigare reservation och i aktuella kommittémotioner men avstår från att ge uttryck för dem i en reservation.

4. Motioner som bereds förenklat, punkt 23 (KD)

Lars-Axel Nordell (KD) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 2.

I fråga om våra förslag vidhåller vi de synpunkter som företrädare för vårt parti framfört i tidigare reservationer och i aktuella kommittémotioner men avstår från att ge uttryck för dem i en reservation.

BILAGA I

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2015/16:169 Giftfri vardag.

Följdmotionerna

2015/16:3420 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vässa EU:s miljögaranti och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en offentlig aktör som bedriver verksamhet för barn ska ha rätt att själv ange vilka miljö- och hälsokrav som ska gälla, såvida motparten inte kan bevisa att kraven är obefogade, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om rättslig reglering av nanomaterial inom EU och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbjuda alla former av bisfenoler och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:3421 av Kristina Yngwe m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att införa ett miljömål i EU för giftfri vardag och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att klassificera ämnen i grupp och förenkla förbud av grupper med liknande egenskaper i Reach och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka det internationella kemikaliearbetet så att fler ämnen regleras och hårdare krav ställs och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett kemikalie-Fass och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fasa ut mikroplaster från hygienartiklar till 2020 och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att samordna ansvaret för kosmetiska produkter under en myndighet och tillkännager detta för regeringen.

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla samverkan mellan forskning och näringsliv för att underlätta substitution och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att nyttja morötter och ekonomiska incitament, såsom särskilda kemikalieskatter och producentansvar, för att skynda på omställningen till mer hållbara alternativ och tillkännager detta för regeringen.

Motioner från allmänna motionstiden 2016/17

2016/17:169 av Jens Holm m.fl. (V):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Kemikalieinspektionen och Konsumentverket i uppdrag att utveckla förenklad tillgänglighet om varors innehåll av ämnen som finns på EU:s kandidatförteckning över farliga ämnen och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:242 av Niclas Malmberg (MP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag till förbud mot mikroplast i vissa produkter och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:600 av Åsa Westlund (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att prioritera arbetet med hormonstörande ämnen så att människors exponering för sådana ämnen minskar och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att hormonstörande ämnen definieras som särskilt farliga ämnen i enlighet med Reachförordningen eller på motsvarande sätt i enlighet med annan lagstiftning och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska prioritera arbetet för att få vetenskapligt grundade kriterier som respekterar försiktighetsprincipen för hormonstörande ämnen på plats så snart som möjligt och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att test- och informationskrav för att upptäcka hormonstörande ämnen ska införas i all relevant EU-lagstiftning och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att hormonstörande ämnen betraktas som tröskellösa ämnen och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att göra det möjligt att beakta hormonstörande ämnen

kombinationseffekter i EU:s lagstiftning och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:601 av Åsa Westlund (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av skärpta regler för vilka ämnen som tillåts i livsmedelsförpackningar och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:603 av Åsa Westlund (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i arbetet med en giftfri vardag för alla barn inkludera utomhusmiljöer där barn ofta vistas, och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:643 av Åsa Westlund (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att förändra EU:s kemikalielagstiftning så att den kan behandla likartade kemikalier i grupp och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:644 av Åsa Westlund och Lena Hallengren (båda S):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen inom EU ska fortsätta verka för att förbjuda mikroplaster i kosmetiska produkter och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i avsaknad av ett EU-förbud bör införa nationella regleringar för kosmetiska produkter som innehåller mikroplast och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:653 av Åsa Westlund (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om giftfri skola och förskola och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:824 av Annie Lööf m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att förbättra EU:s kemikalielagstiftning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör underlätta möjligheten för att i EU:s regelverk Reach klassificera ämnen i grupp och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen verkar för att stärka det internationella kemikaliearbetet så att fler ämnen regleras och hårdare krav ställs och tillkännager detta för regeringen.

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa arbetet med tillsyn av kemikalier i varor och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att det införs ett miljömål i EU för en giftfri vardag och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att samarbetet mellan kemikaliemyndigheterna i olika länder stärks och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör fasa ut användningen av bisfenol A med omedelbar verkan och implementera ett förbud mot ämnet och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att inom EU:s regelverk Reach förbjuda grupper av ämnen med liknande egenskaper och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur företags transparens mot konsument kan stärkas avseende produktinnehåll och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sänka gränsen för inrapportering av PFAS till produktregistret och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om giftfria förskolor, skolor och andra miljöer där barn vistas och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett kemikalie-Fass och tillkännager detta för regeringen.
- 17.1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur konsument- och miljöskydd kan stärkas för ytterligare produktgrupper och tillkännager detta för regeringen.

Förslaget behandlas i den del som avser kemikaliepolitik

20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om samordna kosmetikafrågorna under en myndighet och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att ekologiska råvaror som ingår i kosmetika ska vara framtagna enligt EU:s förordning för ekologisk odling, samma som gäller för ekologiska livsmedelsprodukter, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att förstärka LCA-perspektivet i Reach till att inkludera avfallsperspektivet och tillkännager detta för regeringen.

30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att skapa konsumentvänlig information inom Reach och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för en utfasning av PFAS-ämnen ur konsumentprodukter och tillkännager detta för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fasa ut mikroplaster från hygienartiklar till 2020 och tillkännager detta för regeringen.
44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att på sikt fasa ut fossilbaserade plaster och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:973 av Jan R Andersson (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om växtbekämpningsmedel vid odling av lök och bönor och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Kemikalieinspektionen vid beslut ska bedöma risk kontra nytta innan beslut fattas och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1140 av Mathias Tegnér (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kemikalier i förskolan och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1292 av Jan Lindholm (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att snabbt öka ambitionerna när det gäller att minimera användningen av farliga kemikalier i vår omgivning och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1296 av Jan Lindholm (MP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förbud mot alla bisfenoler och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1563 av Betty Malmberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra de förslag som växtskyddsrådet har framfört i sina årsrapporter (2015:05 samt 2016:09) och som framgår av motionen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:1818 av Josef Fransson (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i EU ska framhäva en vetenskapsbaserad syn på glyfosat och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1989 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Kemikalieinspektionens förslag om att det den 1 januari 2018 ska införas förbud mot kosmetiska produkter som innehåller mikrokorn av plast och som sköljs av direkt efter användning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:2004 av Anders Åkesson och Staffan Danielsson (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Kemikalieinspektionen i sina beslut om bekämpningsmedel också måste beakta hur övriga EU-länder agerar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:2023 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över godkännandeprocessen för växtskyddsmedel för snabbare hantering av ansökningar och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ömsesidigt erkännande av växtskyddsmedel ska användas som huvudprincip och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2095 av Maria Stockhaus (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbud mot plastpartiklar i hygienartiklar och kosmetika bör införas och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2098 av Maria Stockhaus (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behov av att effektivisera Kemikalieinspektionens godkännande av nya bekämpningsmedel och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD):

32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Kemikalieinspektionen och dess arbete med godkännanden av bekämpningsmedel och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2449 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en revidering av artikel 114 i Lissabonfördraget och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ekonomiska styrmedel och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att intensifiera arbetet med att korta handläggningstider och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett harmoniserat prövningsförfarande beträffande växtskyddsmedel och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Kemikalieinspektionen bör ges ett tydligare uppdrag att samverka med myndigheter och branschorganisationer och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2463 av Sofia Damm (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om gällande förutsättningar för svensk lökodling och att regeringen ska se över problematiken med olika regeltolkningar i olika EU-länder, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:2499 av Sofia Damm (KD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen tydligt bör agera för en EU-gemensam lagstiftning mot mikroplaster och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2559 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det behövs en revidering av artikel 114 så att det framgår att en högre miljöambition i sig ska vara tillräcklig för att införa eller behålla strängare miljöregler i ett EU-land och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nanomaterial och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förbud mot alla typer av bisfenoler och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att standardisera allergimärkningen och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2670 av Kristina Yngwe m.fl. (C, M, L, KD):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen inom EU bör verka för en revidering av EU:s strategi om hormonstörande ämnen samt om att EU måste öka takten när det gäller att begränsa användningen av eller fasa ut särskilt farliga ämnen som kvicksilver och hormonstörande ämnen såsom flera bisfenoler och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidta åtgärder inom kemikaliepolitiken för att uppnå miljökvalitetsmålet Giftfri miljö och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3037 av Annika Qarlsson m.fl. (C):

27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att giftiga ämnen på den svenska marknaden kartläggs och kontrolleras samt att tillsynsansvaret skärps och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3165 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska fortsätta Alliansens arbete för att främja en giftfri miljö med särskilt fokus på barn och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i EU bör verka för att ämnen med liknande egenskaper ska kunna behandlas i grupp och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning för att nya effektiva styrmedel för att minska förekomsten av farliga kemikalier kommer på plats och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att bättre riktlinjer fastställs vid marknadskontroll av kemikalier och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör vara pådrivande i det internationella samarbetet för att minska exponeringen av farliga kemikalier och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör vara pådrivande i att fler farliga ämnen hamnar på EU:s kandidatlista över farliga ämnen och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3173 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ansvaret för att pröva ansökningar om tillstånd att få sälja och använda växtskyddsmedel ska ligga på Statens jordbruksverk i stället för Kemikalieinspektionen och tillkännager detta för regeringen.

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige i större utsträckning bör använda sig av ömsesidigt erkännande vid produktgodkännande för växtskyddsmedel och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2**Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet**

Motion	Motionärer	Yrkanden
23. Motioner som bereds förenklat		
2016/17:601	Åsa Westlund (S)	
2016/17:603	Åsa Westlund (S)	
2016/17:653	Åsa Westlund (S)	
2016/17:824	Annie Lööf m.fl. (C)	6 och 11
2016/17:1140	Mathias Tegnér (S)	
2016/17:1563	Betty Malmberg (M)	idd
2016/17:2023	Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C)	13
2016/17:2559	Lars-Axel Nordell m.fl. (KD)	5
2016/17:2670	Kristina Yngwe m.fl. (C, M, L, KD)	9 idd
2016/17:3165	Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M)	1 och 8
2016/17:3173	Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M)	6